

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Ketabton.com

دمدنی محاکماتو د اصولو قانون

رسمي جریده گڼه (۷۲۲)

نېټه ۱۳۶۹ / ۵ / ۳۱ هـ. ش

خواننده گرامی!

افتخار داریم که بعد از نشر "مجموعه قوانین افغانستان" با شیوه تنظیم موضوعی، اکنون به خاطر سهولت بیشتر در دسترسی شما به قوانین مورد نیاز، سلسله دیگری از قوانین نافذ کشور را با قطع کوچک جیبی در اختیار شما قرار می دهیم.

څارنپوه حبيب الله "غالب"

وزير عدليه

نام:	قانون اصول محاکمات مدنی
ناشر:	وزارت عدلیه جمهوری اسلامی افغانستان
تهیه و ترتیب:	ریاست نشرات
مدیر پروژه:	قانونمل محمد رحیم "دقیق" سرپرست ریاست نشرات
تدارکات و اداری:	سید محمد هاشمی رئیس امور مالی و اداری و احمد خالد عزیز می معاون واحد پروژه بانک جهانی در وزارت عدلیه
طراح جلد و صفحه آرا:	امان الله صداقت (غیبی)، عباس رسولی و حسین امینی
مصححین:	نور علم خان، حلیم سروش، محمد رفیع عمری و احسان الله نیکزاد
مشاورین:	اسماعیل حکیمی و محمد یم قاسمیار
تاریخ نشر:	۱۳۹۰
تیراژ:	۸۰۰۰
چاپ:	اول (قطع جیبی)
قیمت:	۸۰ افغانی
مطبعه:	مطبعه طباعتی و صنعتی احمد
تلفن ریاست نشرات:	۰۷۰۰۵۸۷۴۵۷
وب سایت:	www.moj.gov.af

کلیه حقوق چاپ برای وزارت عدلیه محفوظ است.

پښتو فهرست

د افغانستان د جمهوریت د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

لومړی باب	۱۱
لومړی فصل: عمومي حکمونه	۱۱
دوهم فصل: دعوی	۱۳
دوهم باب	۱۴
لومړی فصل: استدعا	۱۴
دوهم فصل: د دعوی مبادی	۱۶
درېیم فصل: په محکمو کې د مدنی قضیو د خپرلو بهیر	۲۱
څلورم فصل: د قاضی ډډه کول او ردول	۲۶
پنځم فصل: په مدنی قضیو کې د خپرنی واک	۲۹
شپږم فصل: د کورنۍ په قضیو پوری اجراءات	۳۴
اووم فصل: د عامه حقوقو د قضیو خپرل	۳۸
اتم فصل: خبرتیا، جلب، احضار	۴۰
نهم فصل: غیابې حکمونه	۴۵
لسم فصل: په مدنی قضیو کې د اهل خبری او مطلع څخه گټه اخیستنه	۵۰
یوولسم فصل: په مدنی قضیو کې د لومړنیو اجراءاتو تنظیم	۵۴
دولسم فصل: د محاکمی بهیر او په قضیه کې د شاملو کسانو حاضریدل	۵۷
دیارلسم فصل: د محکمی پریکړه او حکم	۶۶
څوارلسم فصل: د محکمی قرار	۷۱
پنځلسم فصل: د حکم سببونه (د ثبوت وسیلی)	۷۲

- درېیم باب: په پورتنیو محکمو کې اجراءات ۹۱
- لومړۍ فصل: د لاندنیو محکمو پر پرېکړو باندې شکایت او
اعتراض ۹۱
- دوهم فصل: د شکایت یا اعتراض وړاندې کولو ډول ۹۳
- درېیم فصل: د پورتنی محکمې لومړنی اجراءات ۹۵
- څلورم فصل: د شکایت او اعتراض د څېړلو په خاطر د قضائی
غونډې دا پرېدل ۹۷
- پنځم فصل: د پرېکړې د نه سموالی او د هغی د نقض په هکله د
پورتنی محکمې د قرار صادرول ۱۰۲
- شپږم فصل: د لاندنی محکمې پر قرار باندې د شکایت او اعتراض
وړاندې کول ۱۰۳
- اووم فصل: د لاندنی محکمې د صادره حکمونو پر خلاف د
شکایتونو په څېړلو کې د پورتنیو محکمو واکونه ۱۰۴
- څلورم باب: د ستړی محکمې د مدنی او عامه حقوقو د قضیو په
دیوان کې اجراءات ۱۰۹**
- لومړۍ فصل: د قضیو لومړنی څېړنی ۱۱۰
- دوه هم فصل: د فرجام غوښتنی شرایط او په هغی پوری اجراءات
..... ۱۱۱
- درېیم فصل: په وروستی پړاو کې څېړنه ۱۱۳
- څلورم فصل: د قانونیت له مخی د لاندنیو محکمو د وروستیو
حکمونو څېړل ۱۱۴
- پنځم باب: د مدنی او عامه حقوقو په قضیو کې پر وروستیو پرېکړو
او قرارونو باندې نوی کتنه ۱۲۱**
- لومړۍ فصل: نوی کتنه ۱۲۱
- دوه هم فصل: د نوی کتنی اړوند اجراءات ۱۲۲
- شپږم باب: متفرقه حکمونه ۱۲۳

فهرست (دری)

قانون اصول محاکمات مدنی جمهوری افغانستان

باب اول.....	۱۳۹
فصل اول: احکام عمومی.....	۱۳۹
فصل دوم: دعوی.....	۱۴۱
باب دوم.....	۱۴۲
فصل اول: استدعا.....	۱۴۲
فصل دوم: مبادی دعوی.....	۱۴۴
فصل سوم: جریان رسیدگی قضایای مدنی در محاکم.....	۱۵۰
فصل چهارم: اجتناب و رد قاضی.....	۱۵۵
فصل پنجم: صلاحیت رسیدگی در قضایای مدنی.....	۱۵۸
فصل ششم: اجراءات مربوط به قضایای خانواده.....	۱۶۳
فصل هفتم: رسیدگی به قضایای حقوق عامه.....	۱۶۸
فصل هشتم: اطلاع، جلب، احضار.....	۱۶۹
فصل نهم: احکام غیابی.....	۱۷۴
فصل دهم: استفاده از اهل خیره و مطلع در قضایای مدنی.....	۱۷۹
فصل یازدهم: تنظیم اجراءات مقدماتی در قضایای مدنی.....	۱۸۳
فصل دوازدهم: جریان محاکمه و حضور اشخاص شامل قضیه.....	۱۸۶
فصل سیزدهم: فیصله و حکم محکمه.....	۱۹۵
فصل چهاردهم: قرار محکمه.....	۲۰۰
فصل پانزدهم: اسباب حکم (وسایل ثبوت).....	۲۰۱
باب سوم: اجراءات در محاکم فوقانی.....	۲۲۱

فصل اول: شکایات و اعتراض بر فیصله های محاکم تحتانی	۲۲۱
فصل دوم: صورت تقدیم شکایت یا اعتراض	۲۲۳
فصل سوم: اجراءات مقدماتی محکمه فوقانی	۲۲۶
فصل چهارم: تدویر جلسه قضائی غرض رسیدگی به شکایت و اعتراض	۲۲۸
فصل پنجم: صدور قرار محکمه فوقانی مبنی بر عدم صحت فیصله و نقض آن	۲۳۲
فصل ششم: تقدیم شکایت و اعتراض بر قرار محکمه تحتانی	۲۳۴
فصل هفتم: صلاحیت های محاکم فوقانی در رسیدگی به شکایات علیه احکام صادره محکمه تحتانی	۲۳۵
باب چهارم: اجراءات در دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه	۲۴۰
فصل اول: رسیدگی ابتدایی قضایا	۲۴۰
فصل دوم: شرایط فرجام خواهی و اجراءات مربوط به آن	۲۴۱
فصل سوم: رسیدگی در مرحله نهایی	۲۴۴
فصل چهارم: رسیدگی به احکام نهایی محاکم تحتانی از نظر قانونیت	۲۴۵
باب پنجم: تجدید نظر بر فیصله ها و قرارهای نهایی در قضایای مدنی و حقوق عامه	۲۶۳
فصل اول: تجدید نظر	۲۵۲
فصل دوم: اجراءات مربوط به تجدید نظر	۲۵۳
باب ششم: احکام متفرقه	۲۵۴

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۹

د افغانستان جمهوریت
د جمهور رئیس فرمان

گڼه: ۱۳۴۱

نېټه: ۱۳۶۸/۹/۱۹

د افغانستان جمهوریت د مدنی محاکماتو د اصولو د قانون توشیح د افغانستان جمهوریت د اساسی قانون د پنځه اویایمی مادې د دوه یمې فقرې د حکم سره سم د افغانستان جمهوریت د مدنی محاکماتو د اصولو قانون چې د اضطرار د حالت د اعلام په هکله د ۱۳۶۷/۱۱/۳۰ نېټې په (۱۴۸۹) گڼه فرمان کې د ورسپارل شویو دندو پر اساس د وزیرانو د شورې د ۱۳۶۸/۵/۵ نېټې د (۱۸۰) گڼه مصوبې په ترڅ کې د پنځه سوه شپږو مادو په لرلو سره تصویب شوی دی توشیح کوم.

دا فرمان د وزیرانو د شورې د مصوبې او د افغانستان جمهوریت د مدنی محاکماتو د اصولو د قانون سره یو ځای په رسمی جریده کې د خپریدو له پاره عدلیې وزارت ته دی واستول شی.

نجیب الله
د افغانستان جمهور رئیس

۱۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

د افغانستان جمهوریت د وزیرانو شوري مصوبه د کابل ښار

گڼه: ۱۸۰

نېټه: ۱۳۶۸/۵/۵

د افغانستان جمهوریت د مدنی محاکماتو د اصولو د قانون په هکله د افغانستان جمهوریت د وزیرانو شورا د اضطرار حالت د اعلام په باب د جمهور رئیس د ۱۳۶۷/۱۱/۳۰ نېټې په (۱۴۸۹) گڼه فرمان کې د راسپارل شویو واکونو پر اساس تصویبوی:

۱- د افغانستان جمهوریت د مدنی محاکماتو د اصولو قانون په (۵۰۶) مادو کې منظور دی.

۲- د وزیرانو د شوري مصوبه دی دتوشیح له پاره د جمهوري ریاست مقام ته وړاندی شی.

سلطانعلی کشتمند

د وزیرانو شوري د اجرائیه کمیټی رئیس

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۱

د افغانستان د جمهوریت د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

لومړی باب

لومړی فصل

عمومی حکمونه

لومړۍ ماده:

دا قانون د افغانستان جمهوریت د اساسی قانون د یوسلو اتمی مادې د حکم پر بنسټ د افغانستان جمهوریت په محکمو کې د مدنی قضیو د قضاوت او د څېړلو د څرنګوالي د اړوندو چارو د تنظیم په خاطر وضع شوی دی.

دوهمه ماده:

د دغه قانون بنسټیز هدفونه دا دي:

- ۱- د اتباعو د حقوقو برابری په پام کې نیول او په مدنی قضیو کې د افغانستان جمهوریت د قوانینو د حکمونو تطبیقول.
- ۲- په قضائی غونډو کې د عادلانه چلند تنظیمول.
- ۳- د دعوی د دواړو خواوو، شاهدانو او اهل خبری د حقوقو او وجیبو حدود ټاکل.
- ۴- د شهادت او د قانونی سندونو، قاطعه قرینو، مستنبطه قرینو او د حکم د سببونو د ارزیابی د کړنلاری تنظیمول.
- ۵- د استیناف غوښتنی، فرجام غوښتنی او د محکمو پرورو سستیو پریکړو او قرارونو باید د بیا کتنی د اړوندو چارو تنظیمول.
- ۶- د مدنی دعوو د څېړلو چټکوالی.

۱۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

درېیمه ماده:

د مدنی دعوو څېړل د افغانستان جمهوریت د محکمو له واک څخه دی.

څلورمه ماده:

پدغه قانون کې لاندنی اصطلاحات لاندنی معناوی لری:

- ۱- قاضی: هغه څوک دی چې حکم کوی.
- ۲- محکوم له: هغه څوک دی چې د هغه په گټه حکم شوی وی.
- ۳- محکوم علیه: هغه څوک دی چې پر خلاف یی حکم شوی وی.
- ۴- محکوم به: هغه شی چې د حکم موضوع وی.
- ۵- د حکم طریقه: د قرار او پریکړی د صادرولو څرنگوالی او ډول دی.

۶- قضا: هغه حکم ده چې په ځانگړو الفاظو او کلمو سره په غوڅ او جزم ډول د قاضی په واسطه صادرېږی.

۷- حکم: د قاضی قضاوت دی او په داسی الفاظو سره صادرېږی چې حکم می وکړی ته..... د..... په موضوع ملزم یی او خپل حکم یی د مدعی بها په مستردولو او یا تسلیمولو په ډاگه کوی. او یا می حکم وکړی چې په مدعی بها کې مدعی علیه ته مه مزاحم کیږه.

۸- د الزام قضا: د مدعی بها پر ثبوت باندی حکم دی.

۹- د بالترک قضا: پر نه اثبات باندی حکم دی.

۱۰- استیناف غوښتنه: هغه ده چې محکوم علیه د ښاری، ناحیوی ولسوالی یا د علاقه داری د محکمی پر صادر شوی حکم باندی قناعت ونه کړی او خپل شکایت او اعتراض د ولایت محکمی او یا د لویي ولسوالی محکمی ته وړاندی کړی.

۱۱- فرجام غوښتنه: هغه ده چې محکوم علیه د ولایت د محکمی یا د لویي ولسوالی د محکمی پر صادر شوی حکم باندی قناعت ونه

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۳

کړې او خپل شکایت یا اعتراض دستری محکمی اړوند دیوان ته وړاندې کړې.

۱۲- اهل خبره: هغه مسلکی کسان دی چې په ځانگړو څانگو کې د تخصص، معلوماتو یا د کافی تجربی لرونکی وی.

دوهم فصل

دعوی

پنځمه ماده:

د دعوی د محکمی، په وړاندی له پردی څخه د حق غوښتنه ده.

شپږمه ماده:

څوک چې حق غواړي مدعی او هغه څوک چې حق ور څخه غوښتل کيږي مدعی علیه دی.

اوومه ماده:

د دعوی دواړو خواوو د قانون د حکمونو سره سم له قانونی اهلیت څخه دی برخمن وی.

د قانونی اهلیت د نقصان یا نشتوالی او غیابت په صورت کې د ولایت، وصایت او قیمومیت حکمونه د تطبیق وړ دی.

اتمه ماده:

مدعی بها غوښتل شوی شی دی او په هغو حقوقو کې شامل دی چې د افغانستان جمهوریت قوانین یی اټکل کړی دی او د دعوی موضوع کېدای شی.

۱۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

نهمه ماده:

(۱) په هغو مدنی قضیو کې چې د دولت حقوق او وجیبه، کلی یا قسمی گټی یا تاوان مطرح وی د دولت قانونی استازی د مدعی یا مدعی علیه په توگه ځای نیسی.

(۲) د دغی مادی د لومړی فقری د مندرج حکم په منظور د دولت استازی د دولت د قضایاوو اداره ده.

لسمه ماده:

په هغو قضیو کې چې د کلی اوسیدونکی په گډ ډول د گټی ځاوندوی په محکمه کې د مدعی یا مدعی علیه په توگه د هغوی د ځینو کسانو حاضریدل کافی دی لکه څرخای، عامه لار او ورته نور.

یوولسمه ماده:

(۱) هغه دعوی چې د مړی د گټی او تاوان او یا متروکی په اړوند صورت نیسی محکمی ته د څپرلو له پاره د مدعی یا مدعی علیه په توگه د ورثی دیو تن حاضریدل کافی دی.

(۲) د عینی متروکی په دعوی کې، هغه ورته چې متروکه په حیازت کې یی ده د خصم په توگه گڼل کیږی.

دوهم باب لومړی فصل استدعا

دوولسمه ماده:

(۱) د مدنی حق استدعا د رسمی عریضی په واسطه غوښتل کیږی.

(۲) حقوقی عریضی محکموته په مستقیم ډول یا د حقوقو د څانگو له لیاری محکموته وړاندی کیږی او تر څپرلو لاندی نیول کیږی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۵

د یارلسمه ماده:

حقوقی عریضه د لاندنیو مطالبو لرونکی ده:

- ۱- د مدعی او مدعی علیه نوم د پلار نوم، اصلی او اوسنی استوګنځی، دنده، د تذکری نمبر.
- ۲- د مدعی بها د اندازی ټاکل او د دعوی لند مطلب.
- ۳- د مدعی بها د جنس، ډول او بیه بیانول په هغه صورت کې چې منقول وی. په هغه صورت کې چې مدعا بها عقاروی د هغی د بیی ډول او ساحی بیانول هم حتمی دی.
- ۴- د عارض لاسلیک یا د گوتی نښه، په هغه صورت کې چې عارض وکیل، وصی یا قیم وی د وکالت، وصایت او قیمومیت د سند د نمری او نښتی د ده د بشپړی پیژندنی په یادولو سره هرو مرو ده.
- ۵- د حق د رامنځته کیدو نښته او د عریضی وړاندی کولو نښته.

څوارلسمه ماده:

په هغه صورت کې چې مدعا بها مشترک او مدعی متعددی استدعا د یوی عریضی په واسطه صورت نیسی.

پنځلسمه ماده:

په مدعا بها کې د دعوی د سبب د یووالی او د مدعی علیه د تعدد په صورت کې استدعا د یوی عریضی په واسطه صورت نیسی.

شپاړسمه ماده:

(۱) هغه عریضه چې واکمنی محکمی ته وړاندی کیږی محکمه بی د معروض علیه د حاضریدو نه وروسته څېړی د معروض علیه د قناعت په صورت کې قضائی قرار صادروی او د اجرا له پاره د حقوقو اداری ته بی استوی.

(۲) د معروض علیه د انکار په صورت کې محکمه د قانون د حکمونو سره سم رسیده گی کوی.

۱۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

اووه لسمه ماده:

هغه عریضه چې د حقوقو ادارې ته وړاندې کېږي د مدعی علیه یا د دواړو خواوو د نه قناعت په صورت کې محکمی ته سپارل کېږي.

دوهم فصل د دعوي مبادی

اتلسمه ماده:

د واکمنی محکمی د تحریراتو خانګه را رسیدلی عریضی اخلی او د محکمی د رئیس له کتلو نه وروسته اړوند دفتر کې یی ثبتوی.

نولسمه ماده:

په هغه صورت کې چې محکمه په قضیه کې ځان واکمن ونه بولی د هغی دردولو قرار صادروي.

شللمه ماده:

په هغه قضیه کې چې لومړنی اعتراضونه صورت ونیسی محکمه دغه اعتراضات په هغه قضائی غونډه کې چې د محکمی له خوا ټاکل کېږي څېړل کېږي او قضائی تصمیم پری نیول کېږي.

یو ویشتمه ماده:

لومړنی اعتراضونه په لاندی ډول دی:

- ۱- د محکمی له خوا د قضیې د څېړلو د واک نشتوالی.
- ۲- د مدعی او مدعی علیه د واک او اهلیت نشتوالی.
- ۳- پر مدعی علیه باندی په عریضه کې د لیکل شوی ادعا نه متوجه کېدل.
- ۴- د عارض او معروض په منځ کې د مخکینسی قضائی حکم صادریدل.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۷

۵- په غیر منقوله مدعا بها کې د مثبت سندونو پر بنسټ د مدعی علیه د ذوا لیدي نشتوالی.

۶- له هغی دعوي سره چې په بله محکمه کې دایره ده د قضیې ارتباط.

۷- په بله محکمه کې د عریضی د مندرجی قضیې دایریدل.

۸- تر مرور زمان لاندی د دعوی کړای شوی قضیې راتلل.

دوه ویشتمه ماده:

د دغه قانون د یوویشتمی مادی په مندرجو موردونو کې قضائی هیأت د دواړو خواوو په حضور کې موضوع خپری قضائی قرار صادروی او دواړو خواوو ته یی اوروی.

در ویشتمه ماده:

هغه خوا چې د دغه قانون د (۲۲) مادی پرلیکل شوی قضائی قرار باندی قناعت ونه لری کولای شی د شلو ورځو د مودی په ترڅ کې حاکمی محکمی یا پورتنی محکمی ته خپل اعتراض وړاندی کړی په دغه حالت کې حاکمه محکمه مکلفه ده معترض ته د نپتی په قید کولو سره رسید ورکړی او اعتراض یی په اړوند دفتر کې له ثبتولو نه وروسته پورتنی محکمی ته وسپاری.

خلیر ویشتمه ماده:

د معقول عذر نه پرته د صورت دعوي او د دعوي د خواب د وړاندی کولو موده له پنځلسو ورځو نه شی زیاتېدای.

پنځه ویشتمه ماده:

د محکمی د تحریراتو څانگه مکلفه ده د صورت دعوی د دعوی د خواب او ضمیمو له رارسیدونه د رارسیدو د نپتی په قید کولو سره مدعی او مدعی علیه ته دی رسید ورکړی.

۱۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

شپږ ویشتمه ماده:

د محکمې د تحریراتو څانګه د دعوی د رارسیدو نه وروسته د قضائې هیأت په تشخیص د هغه د سموالي په صورت کې د قانون سره سم په محصول پوری اړوند اجراءات سرته رسوی او د محکمې د رئیس په لیکلې امر سره صورت دعوی یې په ټاکلې فورمه کې لیکلې او یوه نسخه یې د وخت په ټاکلو سره مدعی علیه ته د ځواب د برابرولو له پاره سپاری. او د دعوی د نه سموالي په صورت کې مدعی د صورت د دعوی په تصحیح مکلف کیږي.

اووه ویشتمه ماده:

د مدعی علیه د ځواب د برابریدو نه وروسته محکمه د قضیې د څېړلو نېټه دواړو خواووته اوروی.

اته ویشتمه ماده:

په بسیطو دعووو او هغې دعوی کې چې د سملاسی رسیده ګی غوښتونکي وی د استدعا او د دواړو خواوو د شفاهی څرګندونو له مخی رسیده ګی کیږي. بسیطی دعوی د دعوا ګرو د اوضاعو او احوالو او د ژوندانه د شرایطو له مخی د واکمنی محکمې په تشخیص پوری اړه لری.

نهه ویشتمه ماده:

هغه مدعی چې خپلې دعوی په قانونی وخت کې محکمې ته وړاندی نه کړې محکمه د نه خصومت کولو قضائې قرار صادروی او عریضه یې اړوندی مرجع ته مستردوی.

دېرشمه ماده:

په هغه صورت کې چې مدعی علیه په قانونی وخت کې خپله لیکلې ځواب محکمې ته وړاندی نه کړې محکمه به د هغه په شفاهی ځواب بسنه وکړي او پر موضوع باندی به قضائې رسیده ګی وکړي.

د مدني محاکماتو د اصولو قانون ۱۹

يو دېرشمه ماده:

که مدعي په نهمه ويستمه ماده کې د مندرج قضائي قرار له صادریدو نه وروسته محکمی ته راشی محکمه د موضوع سابقی غواړی او د بلی خوا د حاضریدو نه وروسته پر موضوع باندی رسیده گی کوی، پدغه حالت کې مدعی د خپلی دعوی په وړاندی بیولو مکلف دی.

دوه دېرشمه ماده:

که مدعی دوهم ځل بیا په قانونی وخت کې د دعوی د اقامه کولو له پاره حاضر نه شی او د قانونی عذر له امله محکمی ته خبر ورکړی نه وی محکمه بیا د نه خصومت کولو قرار صادروی.

دری دېرشمه ماده:

د دغه قانون په دوه دېرشمه ماده کې لیکل شوی قرار د استیناف غوښتنی د حکمونو تابع دی خو دا چې قانون د هغه پر خلاف حکم کړی وی.

څلور دېرشمه ماده:

(۱) هغه محکمه چې په دوه دېرشمه ماده کې لیکل شوی قرار صادر کړی دی خو نوموړی قرار د پورتنی محکمی په واسطه نقض شی مکلفه ده چې د قضیې په څېړلو لاس پوری کړی.
(۲) پورتنی محکمه مکلفه ده د خپل نقض او د لومړی محکمی په واسطه د قضیې د بیا څېړلو په هکله قرار دواړو خواووته واوړوی.

پنځه دېرشمه ماده:

د محکمی دفتر ته د بیا څېړلو له پاره د قضیې د را رسیدو نه وروسته مدعی مکلف دی د یوی میاشتی په بهیر کې خپله دعوی په اړونده محکمه کې اقامه کړی په هغه صورت کې چې د قانونی عذر نه پرته په ټاکل شوی موده کې خپل دعوی اقامه نه کړی محکمه د نه خصومت کولو قرار صادروی او دغه قرار وروستی دی.

۲۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

شپږ دېرشمه ماده:

د نکاح په دعوی کې مدعی مکلف دی چې د موجه عذر نه لرلو په حالت کې د عریضی د رارسیدو له نېټې څخه د یو میاشتې په بهیر کې خپله دعوی محکمی ته وړاندې کړي د دغی مودی په تیریدو سره محکمه کولای شی د نه خصومت کولو قرار صادر کړي، مدعی ته یوازی یوه پلا د استیناف غوښتنی حق ورکول کیږي. که لومړنی محکمه دوهم ځل بیا د نه خصومت کولو قرار صادر کړي دغه قرار وروستنی دی.

اووه دېرشمه ماده:

محکمه د لاندنیو دفترونو لرونکی ده:

- ۱- د واری او صادری کتاب.
- ۲- د جزائی دوسیو د اندارج کتاب.
- ۳- د مدنی او تجارتي قضیو د اندراج کتاب.
- ۴- د عاجلو قضیو د غونډو اجندا.
- ۵- د عادی قضیو د غونډو اجندا.
- ۶- د قضائی حکم د پایو فورمه.
- ۷- د قضائی حکم د پایو د ثبت فورمه.
- ۸- د قضائی قرارونو د اصل او ثبت فورمه.
- ۹- د اوصیاء د محاسبی دفتر.
- ۱۰- د ولایتونو د محکمو پر نهایی او غیر نهایی حکمونو باندی د شکایتونو او اعتراض د ثبت دفتر.
- ۱۱- د استیناف غوښتنی د ثبت دفتر.
- ۱۲- ابلاغ پاڼه.
- ۱۳- د محصولی سندونو د ثبت کتاب.
- ۱۴- شهریه (تابلو).
- ۱۵- د عریضو د ثبت کتاب.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۲۱

۱۶- د محصولی تعرفی دفتر.

۱۷- د حاضری دفتر.

۱۸- د قطعې پریکړو پر تطبیق باندی د څارنی دفتر.

۱۹- د اړتیاو پر نور دفترونه.

اته د پرشمه ماده:

د محکمو د دفترونو او کتابونو شمیر او ډول د هری محکمی د کار د ځانگړی توب له مخی سره توپیر لری او محکمو هر یو د خپل کار د ځانگړتیا سره سم د دغه قانون د اووه د پرشمی مادی له مندرجو دفترونو څخه استفاده کوی.

نهه د پرشمه ماده:

د محکمو د اداری کارمندانو نور مکلفیتونه د دغه قانون د حکمونو د په نظر کې نیولو سره د هغی ځانگړی لایحی په واسطه چې د ستړی محکمی عالی شوری یی تصویبوی تنظیمیری.

درېیم فصل

په محکمو کې د مدنی قضیو د خپرلو بهیر

څلوېښتمه ماده:

د افغانستان جمهوریت په محکمو کې د ټولو مدنی دعووو خپرل په ښکاره ډول دی. پرته له هغو حالتونو څخه چې ښکاره څېړنه عامه نظم گډوډ کړی او یا د اشخاصو د ژوند د پټو اسرارو د افشا کېدو سبب شی.

یو څلوېښتمه ماده:

ښکاره غونډی په رسمی ورځو کې د ایریری او مینه والو ته د ننوتلو اجازه ورکول کیږی.

۲۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دوه څلورېنیمه ماده:

په ټولو حالتونو کې به د محکمی د حکم ابلاغ علنی وی.

دری څلورېنیمه ماده:

پتی غونډی په قضیه کې د شاملو کسانو او د هغوی د قانونی ممثل په حضور د ایریری او د لزوم په صورت کې شاهدان، اهل خبره او ژباړونکی گډون کوی.

څلور څلورېنیمه ماده:

چا چې پنځلس کلنی سن پوره کړی نه وی او په قضیه کې گډون و نه لری په قضائی غونډو کې گډون کولای نه شی.

پنځه څلورېنیمه ماده:

د محکمی د تحریراتو څانگه مکلفه ده د غونډی د د ایریدو نه د مخه مدعی او مدعی علیه یا د هغوی قانونی ممثل، شاهدان، اهل خبره او ژباړونکی په ټاکل شویو ځایونو کې کینوی.

شپږ څلورېنیمه ماده:

قضائی هیأت هغه وخت د غونډی خونى ته راننوزی چې د غونډی د داېرېدو وخت رسیدلی وی او په پنځه څلورېنیمه ماده کې لیکل شوی کسان حاضر شوی وی.

اووه څلورېنیمه ماده:

د غونډی خونى ته د قضائی هیأت د راننوتلو په وخت کې ټول حاضر شوی کسان پورته کیږی او کوم وخت چې قضات خپل ځایونه نیسی په خپل ځای کینی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۲۳

اته څلوېښتمه ماده:

د قضائې غونډې رئیس د غونډې رسمیت د لوی او دادگر خدای په نامه پرانیزی، د قضائې هیأت جوړښت، څارنوال، اهل خبره، ژباړونکی او د غونډې منشی حاضرینوته ورپیښی.

نهه څلوېښتمه ماده:

د قضائې غونډې رئیس د قضیې او غونډې د شاملو کسانو حقوق، وجیبي او مکلفیتونه توضیح کوی او د قضائې غونډې او منشی ته د غونډې د اجندا د لوستلو دستور صادروی او د مدعی، مدعی علیه او یا د هغوی د قانونی ممثل په پیژندلو سره د قضیې څېړلو ته پیل کوی.

پنځوسمه ماده:

د غونډې رئیس د قضیې د څېړلو په وخت کې لومړی مدعی یا د هغه قانونی ممثل ته او وروسته مدعی علیه او یا د هغه قانونی ممثل ته وخت ورکوی چې خپله دعوی او دفاع ولولی.

یو پنځوسمه ماده:

د دعوی دواړو خواوو په پوره آزادی خپلې غوښتنې لولی او څرگندونی کوی د یوې خوا د وینا د پای ته رسیدو نه د مخه بله خوا حق نه لری د مقابل خوا وینا پری کړی.

دوه پنځوسمه ماده:

د مدعی، مدعی علیه او نورو اړوندو کسانو څخه استیضاح د غونډې د رئیس په واک کې ده که د محاکمې په بهیر کې ځینی مطالب د غونډې د قضائې غړیو سره د استیضاح وړ وی د غونډې د رئیس په اجازه له دواړو خواوو څخه پوښتل کیږی.

۲۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

د ری پنځوسمه ماده:

د غونډې منشي مکلف دی، د دعوی، مدافعاتو، د شاهدانو د شهادت او د اهل خبره په څرگندونو پورې مربوط د محاکمې ټول بهیر یې له کموالی څخه د غونډې په محضر کې قید کړي او د هغه په پای کې د رئیس او اړوندو کسانو لاسلیک تر لاسه کړي.

څلور پنځوسمه ماده:

د قضائې غونډې لارښوونه او سمون د غونډې د رئیس په واک کې دی.

پنځه پنځوسمه ماده:

په قضیه کې شامل کسان، د دعوی د دواړو خواوو قانوني ممثل، شاهدان، اهل خبره، ژباړونکي او په قضائې غونډه کې نور شامل کسان د غونډې د نظم په رعایت کولو او د غونډې د رئیس له امرونو څخه په اطاعت کولو مکلف دي.

شپږ پنځوسمه ماده:

مدعی، مدعی علیه او یا د هغوی قانوني ممثل، شاهدان، اهل خبره او ژباړونکي مکلف دي د څرگندونو او د مطلبونو د توضیح کولو په وخت کې په پښو ودریږي خو دا چې د غونډې رئیس هغو ته د کښیناستلو اجازه ورکړي.

اووه پنځوسمه ماده:

څوک چې د غونډې نظم گډوډ کوي، د غونډې رئیس ورته اخطار ورکوي او د سرغړولو په صورت کې رئیس کولای شي اخلال کوونکي سپړي د غونډې له خونې څخه وشړي.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۲۵

اته پنځوسمه ماده:

که د غونډې د نظم اخلال کوونکې مدعی، مدعی علیه، یا د هغوی قانونی ممثل وی د بیا تخلف کولو په صورت کې محکمه کولای شی اخلال کوونکې په نغدی جزاء چې له درې زره افغانیو څخه زیاته نه وی یا تر یوی اونی پوری په بند محکوم کړی.

نهه پنځوسمه ماده:

که اخلال کوونکې مدنی څارنوال وی محکمه د قضائی قرار په صادرولو سره د هغه په بدلولو لاس پوری کوی.

شپیتمه ماده:

په هغه صورت کې چې اخلال کوونکې مدافع وکیل وی محکمه هغه د قانون د حکمونو سره سم تأدیب کوی.

یو شپیتمه ماده:

که څوک په قضائی غونډه کې د قباحث یا د جنحی د جرم مرتکب شی د محکمې له خوا د قانون د حکمونو سره سم مجازات کېږی.

دوه شپیتمه ماده:

محکمه د دغه قانون له اته پنځوسمې څخه تر شپیتمې مادو پوری مندرج مجازات په واجب التعمیل قضائی حکم کې ټاکی او دا حکم د استیناف وړ نه دی.

درې شپیتمه ماده:

د دغه قانون له اته پنځوسمې څخه تر شپیتمې مادو پوری په مندرجو حالتونو کې محکمه کولای شی د غونډې د پای ته رسیدو نه د مخه صادر شوی حکم لغو کړی.

۲۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

څلور شپېتمه ماده:

که محکمه د جنحی په جرم کې په هماغه قضائی غونډه کې تورن په جزاً محکوم نه کړی او یا ارتکاب شوی جرم جنایت وی محکمه مکلفه ده د پېښی محضر جوړ کړی او د تورن د نیولو امر صادر کړی او موضوع اړوندی څارنوالی ته احاله کړی. په دغه مورد کې د حکم صدور په نږدی گاونډی محکمه کې صورت نیسی.

څلورم فصل

د قاضی ډډه کول او ردول

پنځه شپېتمه ماده:

د محکمی رئیس او هر یو غړی په لاندنیو حالتونو کې د محکمی په جوړښت کې له گډون کولو او د مدنی دعوی له خپرلو څخه ډډه کوی:

۱- په هغه صورت کې چې د ترڅپرلو لاندی په قضیه کې ډښت وی او یا دعوی په اصول او فروع، میړه، میرمن او یا د هغوی په خپلوانو پوری اړه ولری.

د دی منظور له پاره خپلوان عبارت دی له ورور، وراړه، خور، خورزه، تره، عمه، خاله، ماما، خسر او خواښی څخه.

۲- په هغه صورت کې چې په محکمه کې د طرح شوی قضیې په اړوندو سندونو کې کوم سند لیکلی وی یا لاسلیک کړی وی یا د دعوی په موضوع کې پخوا د څارنوال، حکم، اهل خبری یا شاهد په توگه د عقیدې اظهار کړی وی.

۳- په هغه صورت کې چې د رئیس یا د محکمی د غړیو یا د قضیې د دواړو خواوو د یو تن په منځ کې دعوی وی.

۴- په هغه صورت کې چې د دعوی د یوی خوا او د رئیس یا د محکمی د غړیو د یو تن تر منځ مخکینی خصومت موجود وی.

۲۷ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

شپږ شپيتمه ماده:

هغه قاضیان چې د دغه قانون د پنځه شپيتمې مادې د لومړې فقرې د مندرج حکم سره سم یو بل سره خپلوی لری د مدنی قضیې د څېړلو د محاکمې په جوړښت کې نه شی شاملیدای.

اووه شپيتمه ماده:

قاضی کولای شی د دغه قانون په پنځه شپيتمه او شپږ شپيتمه مادو کې د مندرجو حالتونو څخه بهر د بل سبب د رامنځته کیدو په صورت کې د دعوی په څېړلو کې له گډون څخه ډډه وکړی.

اته شپيتمه ماده:

په لاندنیو حالتونو کې د قضیې په وروستی رسیده گي کې د رئیس او د محکمې د غړیو گډون مجاز نه دی:

- ۱- د قضیې په لومړنی څېړنه کې د گډون په صورت کې.
- ۲- د ستړی محکمې په دیوانونو د قضیې په څېړلو کې د گډون په صورت کې.

نهه شپيتمه ماده:

د دغه قانون په اووه شپيتمه او اته شپيتمه مادو کې د مندرجو حالتونو د شته والی په صورت کې قاضی مکلف دی په قضیه کې د خپل ډډه کولو موضوع محکمې ته وړاندی کړی.

او یایمه ماده:

د دعوی دواړه خواوی کولای شی د دغه قانون په اووه شپيتمه او اته شپيتمه مادو کې یو د مندرجو حالتونو د شته والی په صورت کې د موضوع له څېړلو څخه د قاضی درد غوښتنه وکړی.

۲۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یو او یایمه ماده:

د قاضی درد غوښتنه د درېیو ورځو په بهیر کې د موضوع د څېړلو د پیل نه د مخه په لیکلی او مستند ډول محکمی ته وړاندی کېږی.

دوه او یایمه ماده:

۱- د محکمی قضائی هیأت د قضائی غونډی په ترڅ کې درد اسباب او دلایل وڅېړی د منلو او نه منلو په باب یی د رایو په اکثریت تصمیم نیسی او قرار صادروی.

۲- د رایو د برابری په صورت کې د قاضی رد کېدو ته ترجیح ورکول کېږی.

دری او یایمه ماده:

په هغه صورت کې چې په لومړنی محکمه کې یو تن قاضی وی د درد غوښتنه پورتنی محکمی ته وړاندی کېږی او درد د منلو په حال کی، بل یو قاضی ته د قضیې د څېړلو دنده ورکول کېږی.

څلور او یایمه ماده:

که درد غوښتنه د لومړنی محکمی قضائی ټول هیأت ته متوجه وی درد د منلو په صورت کې د پورتنی محکمی له خوا د څېړلو او د حکم د صادرولو په خاطر بل قضائی هیأت ټاکل کېږی.

پنځه او یایمه ماده:

که درد اسباب د ولایت د محکمی د ریاست یا د هغی د معادلی محکمی یو د دیوانونو قضائی هیأت ته متوجه وی د محکمی رئیس د یو بل قاضی په گډون درد د منلو یا نه منلو په هکله تصمیم نیسی. په هغه صورت کې چې درد اسباب د ولایت د محکمی د هغی د انډول محکمی رئیس یا د ستړی محکمی غړیو ته متوجه وی د ستړی محکمی عالی شوری په دی هکله تصمیم نیسی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۲۹

شپږ اويايمه ماده:

کوم وخت چې د قاضي درد موضوع مطرح وي د دعوی د اصل څېړنه معطل کېږي.

اووه اويايمه ماده:

که د قاضي دردولو موردو نه ثابت نه شي هغه محکمه چې د رد په نه ثابتيدو تصميم نيسي سوء نيت لرونکي د رد غوښتونکي (مدعی، مدعی عليه) تر دري زره افغانیو پوري په نغدي جزاء محکوموي.

اته اويايمه ماده:

هغه قرارونه چې د محکمی له خوا د رد په باب صادرېږي وروستنی دي.

پنځم فصل

په مدنی قضیو کې د څېړني واک

نهه اويايمه ماده:

مدنی دعوی په لومړي پړاو کې د بنساری، ناحیې، ولسوالی یا علاقداري د محکمی په واسطه یوی خوا ته کیږي پرته له هغو حالتونو څخه چې قانون بل ډول تصریح کړی وی.

اتيايمه ماده:

محکمه د هغو دعوو په څېړلو لاس پوري کوي چې د حقوقی یا حکمی شخصیتونو له خوا د پریکړی غوښتنه یی شوی وی.

یو اتيايمه ماده:

(۱) مدنی دعوی د مدعی عليه د استوگنی په سیمه کې یوی خوا ته کیږي.

۳۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

(۲) که مدعی علیه د استوگنې شو ځایونه ولری د ده پر خلاف مدنی دعوی په هغه محکمه کې خپرل کیږی چې مدعی علیه د استدعا په وخت کې د هغی په قضائی ونډ کې استوگنه ولری.

دوه اتیایمه ماده:

په هغه صورت کې چې میرو ښه ښځه مدعی علیه وی د دعوی خپرل د هغه د میره د استوگنې د سیمې د محکمی په واک کې ده.

دری اتیایمه ماده:

په هغه صورت کې چې نجلې د واده سن ته رسیدلی یا د مدعی علیه د بشپړ حقوقی اهلیت څخه برخمن وی د دعوی خپرل د ده د پلار او یا د هغو شرعی محارمو د استوگنې د محکمی له واک څخه ده چې د هغه د اعاشی او پالنی متکفل دی.

څلور اتیایمه ماده:

که اهلیت نه لرونکی او یا د نیمگړی اهلیت خاوند مدعی علیه وی د دعوی خپرل د ولی، وصی یا قیم د استوگنې د محکمی له واک څخه دی.

پنځه اتیایمه ماده:

د محجور، مفقود او غایب استوگنې د دوی د قانونی قایم مقام استوگنې دی.

شپږ اتیایمه ماده:

که د دولت کارکوونکی یا د وسله وال پوځ منسوب کسان په مدنی قضیو کې مدعی علیه وی د دعوی خپرل د هغوی د کار ځای د محکمی له واک څخه ده.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۳۱

اووه اتیایمه ماده:

د مسافر یا کډوال دعوی په هغه صورت کې چې مدعی او مدعی علیه وی په هغه بنساری، ناحیوی، ولسوالی یا د علاقه داری په محکمه کې د ایریږې چې دواړه خواوو د هغی محکمی د رسیده گئی واک قبول کړی.

اته اتیایمه ماده:

که د دعوی د دواړو خواوو یو تن د محکمی پر واک باندی اعتراض ولری چې نوموړی دعوی څېړی باید خپل اعتراض د دعوی د دایریدو نه د مخه همغی محکمی ته وړاندی کړی پر ته له دی د محکمی واک قبول کړای شوی گڼل کیږی.

نهه اتیایمه ماده:

که مدعی علیه د مدعی د استوگنی په سیمه کې کم ترکمه یو کال اوسیدلی وی واکمنه محکمه د مدعی د استوگنخی محکمه ده.

نوی یمه ماده:

د هغه سوداگر یا کسبگر د مدنی معاملو د څېړلو له پاره چې مدعی علیه وی واکمنه محکمه یی د سوداگری یا کسبگری د ځای محکمه او یا د هغه د اصلی استوگنخی محکمه ده.

یو نوی یمه ماده:

په هغه صورت کې چې د یوی ټاکلی قانونی معاملی د سرته رسولو له پاره کوم استوگنخی غوره کیږی له معاملی څخه د راپیدا شوی دعوی د څېړلو له پاره واکمنه محکمه د غوره شوی استوگنخی محکمه ده.

۳۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دوه نوی یمه ماده:

د ویش یا ترکی د دعوی څېړل د هغه بناری، ناحیوی، ولسوالی یا د علاقه دارۍ د محکمې له واک څخه ده چې د ویش یا ترکی وړ عین د هغه په ونډ کې وی.

په بیلابیلو قضائی حوزو کې د عین د شته والی په صورت کې د څېړلو واک د هغی محکمې څخه دی چې د عین زیاتره برخه پکې ده.

دری نوی یمه ماده:

په یوه محکمه کې د دایریدو نه وروسته د دعوی لیردول او په بله محکمه کې په ځانگړی فورمه کې یې لیکل جواز نه لری، د قاضی له خوا د ډډه کولو د غوښتنی یا د مدعی علیه له خوا د هغه درد کیدو په صورت کې په هماغه محکمه کې بل قضائی هیأت ټاکل کیږی او د دعوی څېړی.

څلور نوی یمه ماده:

که د محکمې حوزه وی یا موضوعی واک د نوی قانون په نافذیدو سره بدلون ومومی د قضیې څېړل د هغی محکمې له واک څخه دی چې دعوی پکې دایره ده.

پنځه نوی یمه ماده:

په افغانستان کې په استوگن بهرنیو اتباعو پوری مربوط د مدنی قضیو د دعوی څېړل د افغانستان جمهوریت د محکمو له واک څخه دی.

شپږ نوی یمه ماده:

د هغه بهرنی تبعی پر دعوی باندی رسیده گۍ چې په افغانستان کې استوگنځی ونه لری په لاندنیو حالتونو کې د افغانستان جمهوریت په محکمو پوری اړه لری:

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۳۳

- ۱- په هغه صورت کې چې بهرنی سړی د افغانستان په جمهوریت کې په خپله اختیاری استوګنځی ولری.
- ۲- په هغه صورت کې چې د عقد موضوع یا د تنفیذ ځای یی د افغانستان په جمهوریت کې وی.
- ۳- په هغه صورت کې چې د ترکی په غوښتنی پوری مربوط دعوی د افغانستان په جمهوریت کې پېل شوی وی.
- ۴- په هغه صورت کې چې د متروکی ټول مالونه او یا یوه برخه یی د افغانستان په جمهوریت کې وی.

اووه نوی یمه ماده:

د میره د نشتوالی یا مفقودی له امله د تفریق دعوی د څېړلو واک د مدعی د استوګنځی د محکمی څخه ده.

اته نوی یمه ماده:

د بندی میره پر خلاف د بند په سبب د تفریق د دعوی د څېړلو واک د قانون د حکمونو سره سم د میره د بند ځای د محکمی له واک څخه دی.

نهه نوی یمه ماده:

د هغه میره پر خلاف چې په افغانستان کې د استوګنی او یا اوسیدنی ځای لری، مدعی علیه د ضرر د اسبابو له تحقق نه وروسته خپله میرمن یی پری ایښی او بهرته تښتیدلی وی د ضرر له امله د دعوی اقامه کول د میرمنی د استوګنځی په محکمه کې صورت نیسی.

سلمه ماده:

د هغه چا پر خلاف د دعوی د اقامه کولو له پاره واکمنه محکمه چې بیله قانونی مجوز څخه افغانستان یی پری ایښی وی په لاندنیو حالتونو کې د مدعی د استوګنځی محکمه ده:

- ۱- د میرمنی، اصول او فروع د نفقی دعوی.

۳۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

- ۲- د نسب د ثابتولو دعوی.
- ۳- د ولایت د سلولو دعوی.
- ۴- د وصایت او قیمومیت د سلولو دعوی.

شپږم فصل د کورنۍ په قضیو پوری اجراءات

یو سلو یوومه ماده:

- لاندنی موضوعات د کورنۍ په قضیو کې شامل دی:
- ۱- واده اوله هغه څخه راپیدا شوی حقوق.
 - ۲- د زوجیت له معاشرت څخه راپیدا شوی حقوق.
 - ۳- د زوجیت له اړیکې څخه راپیدا شوی مالی شخړی.
 - ۴- په نسب پوری مربوطی دعوی.
 - ۵- ماشوم په حضانت او نفقی پوری مربوطی مسئلې.
 - ۶- د واده پښتیا په هر علت چې وی.
 - ۷- په غایب او ورک میره پوری مربوطی مسئلې.
 - ۸- نور هغه موضوعات چې د قانون د حکمونو سره سم د کورنۍ قضیو څخه وگڼل شی.

یو سلو دوهمه ماده:

- (۱) محکمی ته د محول کیدو په صورت کې د کوژدی له دعوی څخه انصراف په قضائی قرار کې خپل کیږی.
- (۲) د کوژدی له دعوی څخه د انصراف په هکله د محکمی قرار وروستی دی د پورتنی محکمی د خپلو وړنه دی.

یو سلو درېیمه ماده:

- د سوغاتونو مستردول د قانون د حکمونو سره سم یوازې له نامزد څخه غوښتل کېدای شی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۳۵

یو سلو څلورمه ماده:

- (۱) محکمه دنکاح د دعوی د دوران ورکولو نه دمخه د عقد پر شهرت باندی خپل ډاډ تر لاسه کوی.
- (۲) دنکاح د عقد د شهرت په باب د عقد په غونډه کې حاضر شویو کسانو څخه معلومات صورت نیسی.

یو سلو پنځمه ماده:

- دنکاح د دعوی د دوران یاد د دعوی درد کېدو په هکله د معلوماتو د لاس ته راوړلو نه وروسته د محکمی اجراءات او څېړنی په قضائی قرار کې عملی کپړی او د اقرار وروستی دی.

یو سلو شپږمه ماده:

- (۱) که د نکاح د دعوی د څېړلو په وخت کې د مدعی علیه د استوګنځی په باب توپیر منځته راشی، محکمه د مدعی علیها د استوګنځی د ټاکلو په باب د دواړو خواوو د بنسټګنو د په نظر کې نیولو سره تجویز نیسی.
- (۲) د محکمی په تجویز کې د بنځی داستوګنځی د ټاکلو په هکله دپلار، نیکه، ورور او په ترتیب سره د بنځی د شرعی محارمو استوګنځی او د خیریه مؤسسو موقعیت شامل دی.
- (۳) محکمه کولای شی د دواړو خواوو د بنسټګنو په مطالعه کولو سره یو دنوموړیو ځایونو په ټاکلو سره تصمیم نیسی.

یو سلو اوومه ماده:

- که بنځه د دغه قانون دیو سلو شپږمې مادې د دوه میمی فقری د مندرجو ځایونو په یوه کې استوګنه ولری د مربوطی دعوی یوی خوا ته کول د عاجل اجندا تابع ده.

۳۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یوسلو اتمه ماده:

د عقد په وخت کې دواړه د اهلیت دنه بشپړولو له امله د منکوحی د نکاح پر فسخ باندې د دعوی اقامه کول د اووه لس کلنۍ د سن له بشپړولو نه وروسته جواز نه لری.

یوسلو نهمه ماده:

دواړه د اهلیت تثبیت ددې باب لسم فصل د مندرجو حکمونو سره سم صورت نیسی.

یوسلو لسمه ماده:

که د ضرر له امله د تفریق په دعوی کې ادعاشوی ضرر مؤجه نه وی او محکمی سره دمیرمن اومیرپه ترمنځ د کړکېچ او اختلاف ویره موجوده شی محکمه دوه تنه عادل کسان یو دمیرپه دخپلوانو څخه اوبل یو دمیرمنی دخپلوانو څخه دهغوی د اصلاح کولوله پاره د حکم په توگه ټاکی.

یوسلو یوولسمه ماده:

د ضرر له امله د تفریق په دعوی کې حکم له دوه ځلی څخه زیات نه شی ټاکل کېدای.

یوسلو دوولسمه ماده:

محکمه د حکمونو په واسطه د راتپول شویو دلیلونو پر بنسټ خپل حکم په مؤجه ډول صادروی.

یوسلو دیارلسمه ماده:

د ضرر له امله د تفریق په دعواووکې دلوری توجیه کول صورت نه نیسی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۳۷

یوسلو څوارلسمه ماده:

که دمیره عیب دیو کال په بهیر کې لیری نه شی محکمه دمدنی قانون دیوسلو نهه اویایمی مادی دحکم دپه نظر کې نیولو سره دمیره او میرمنی تر منځ په تفریق حکم کوی.

یوسلو پنځلسمه ماده:

د غیابت له امله دتفریق په دعوی کې په هغه صورت کې چې میره معلوم او ټاکلی استوگنځی ولری محکمه دا موضوع په لیکلی ډول غایب میره ته اعلاموی. دمیرمنی استوگنځی ته دراستنیدو او یا خپل استوگنځی ته دهغی دراغونښتلو په خاطر میره ته موده ټاکي.

یوسلو شپاړسمه ماده:

په هغه صورت کې چې غایب میره دمحکمی دا اعلام دوررسیدو اودټاکلی مودی دتپریدو سره سره خپل غیابت ته دوام ورکړی محکمه غایب له پاره دوکیل به ټاکلو سره موضوع څېړی.

یوسلو اووه لسمه ماده:

که غایب میره معلوم او ټاکلی استوگنځی ونه لری او یا غایبه میره ته د لیکلی اعلام دور رسیدو امکان نه وی موضوع د حاضریدو د مودی په ټاکلو سره د راډیو له لاری څېړی د دغه منظور له پاره موده د اعلان د نېټی نه له یوی میاشتی څخه کمه نه شی اوسیدای.

یوسلو اتلسمه ماده:

په هغه صورت کې چې غایب میره د راډیو د خبرتیا سره سره دقانونی عذر له وړاندی کولو نه پرته په ټاکلی موده کې حاضر نه شی محکمه دمسخر وکیل دټاکلو نه وروسته موضوع څېړی او دمیره اومیرمنی تر منځ په تفریق حکم کوی.

۳۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یوسلو نولسمه ماده:

دهغه ورک میړه پر خلاف دواډه درنګیدودغوی چې ژوند او مړینه یی معلومه نه وی دمدنی قانون ددری سوه شپږ ویشتمی مادې دحکم دپه نظرکی نیولو سره دڅلورو کالو دمودی له تېرېدو نه دمخه جواز نه لری.

یوسلو شلمه ماده:

دحکم دټاکلواو په هغه پوری دمربوطو مسئلو په هکله او دعیب، ضرر، نفعه نه ورکولو اودمیړه دنشتوالی له امله دتفریق ددعواوو په ردولوکی دمدنی قانون حکمونه هم په پام کې نیسی.

اووم فصل

د عامه حقوقو د قضیو څپرل

یوسلو یو ویشتمه ماده:

دعامه حقوقو، په دعواوو پوری مربوطی عریضی په مستقیمه توګه دکابل بنساری محکمی، دولایتونو یا لویی ولسوالی محکمو ته وړاندی کیری او په موضوع کې په لاندی ډول اجراءت کیری:

- ۱- ددولت دقضایاوو اداری ته دعریضی دمحتویاتو لیکلی ابلاغ.
- ۲- دقضیې دسوابقوراغوبنستل ددولت دقضایاوو داستازی او دحکمی شخصیتونو دقانونی ممثل دنبی په ټاکلوسره حاضریدل.
- ۳- په لومړنی غونډه کې دقضیې ددواړوخواوو دڅرګندونو اودفاع اوریدل.

یوسلو دوه ویشتمه ماده:

که دڅرګندونواودفاع له اوریدو نه وروسته محکمه د دواړه خواوو د دلایلو د ارزیابی په نتیجه کې پوه شی چې د شخړی هوارول د څپرلو غوښتونکی ده خپل قرار د دعوی د دوران په هکله صادروی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۳۹

یوسلو در ویشتمه ماده:

په هغه صورت کې چې محکمه په لومړني غونډه کې ودی نتیجی ته ورسیري چې شخړه اصلاً د محکمی د خپرلو غوښتونکی نه ده خپل قرار د دعوی د نه دوران په هکله صادروي.

یوسلو څلیر ویشتمه ماده:

د دغه قانون په یوسلو دوه ویشتمه ماده کې لیکل شوی قرار قطعی نه دی د قضیې دیوی خوادشکایت یا د دولت د قضایا وواستازی د اعتراض له امله دستری محکمی په اړوند دیوان کې د بیا خپرلو وړده.

یوسلو پنځه ویشتمه ماده:

که په هغه قضیه کې چې د دولت د قضایا ووا اداری ته رسیږي د مقابلی خوا قناعت د محکمی له خپرلو نه پرته تر لاسه نه شی د دولت د قضایا ووا اداره دا قضیه اړوندی محکمی ته د هوارولو له پاره استوی.

یوسلو شپږ ویشتمه ماده:

دهغو موضوعاتو په هکله چې د دولت د قضایا ووا د اداری له خوا محکمی ته استول کیږي. د دې قانون د (۱۲۲ او ۱۲۳) مادو د مندرجو حکمونو په پام کې نیول هرو مرو دی.

یوسلو اووه ویشتمه ماده:

محکمه د عامه حقوقو په دعوی کې د اثباتیه مدارکو لکه د سندونو او شاهدانو پر اساس خپل حکم صادروي.

۴۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

اتم فصل
خبرتیا، جلب، احضار

یوسلو اته ویشتمه ماده:

محکمه د دعوی اړخ په مستقیمه توگه خبر وی او یا داړوندو مراجعو په واسطه جلبوی.

یوسلو نهه ویشتمه ماده:

محکمه کولای شی د اهل خبری او درپیم گړی شخص چې څرگندونی یی د قضیې په روښانه کیدو باندی اغیزمن وی د حاضرید و غوښتنه وکړی.

یوسلو دېرشمه ماده:

که د دواړو خواوو څخه یو یی محکمی ته په ټاکلی ورځ حاضر نه شی د محکمی له خوا جلبیږی.

یوسلو یو دېرشمه ماده:

د جلب فورمه په یواصل اودوه کاپیوکی جوړیږی اولاندنی مراتب به پکی وی:

۱- د محکمی نوم او پته.

۲- د دعوی د اړخ شهرت او پته.

۳- د حاضریدو نېټه او وخت یی.

۴- د موضوع معرفی.

۵- مجلوب ته د موضوع د مربوطو سندونو د برابرولو او وړاندی کولو په باب یادونی.

۶- د نه حاضریدو له عواقبو څخه اخطار.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۴۱

یوسلو دوه دپرشمه ماده:

محکمه کولای شی د تیلیفون او تیلگراف په شمول د هری ممکنې وسیلې له لاری د دعوی د دواړو خواوو، شاهدانو او اهل خبری د حاضریدو غوښتنه وکړی.

یوسلو دری دپرشمه ماده:

د محکمی د جلب فورمه، د رسمی مکتوب په واسطه د جلب او احضار څانگی ته صادریری.

یوسلو څلور دپرشمه ماده:

د جلب او احضار څانگه مکلفه ده د جلب فورمه اړوند سپړی او یا د هغه قانونی ممثل ته ورسوی په دوهم کاپی کې یی د هغه استحضاری او لاسلیک واخلی او محکمی ته دی واستوی.

یوسلو پنځه دپرشمه ماده:

که مجلوب سوادو نه لری د گوتی نښه یی په فنی او خوانا ډول دی پر پانه ولگول شی.

یوسلو شپږ دپرشمه ماده:

که مجلوب له لاسلیک یا د گوتی له لگولو څخه ډډه وکړی کیفیت یی په فورمه کې لیکل کیږی او یو د لاندی کسانو لاسلیک پکی نیول کیږی:

۱- د استوگنځی د شوری د مسئول یا د دوو تنو گاونډیو یا د هماغه ځای د اوسیدونکو لاسلیک.

۲- د جلب د اداری د آمر لاس لیک او په هغه صورت کې چې ډډه کوونکی د دولت د اداری یا مؤسسو کارکوونکی وی د اړوندی اداری د آمر تصدیق.

۴۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یوسلو اووه دپرشمه ماده:

د جلب او احضار مراجع د یوسلو شپږ دپرشمی مادې د مندرجو مراتبو د پای ته رسولو د په پام کې نیولو سره فورمه د رسمی مکتوب په واسطه محکمی ته اعاده کوی.

یوسلو اته دپرشمه ماده:

که مجلوب د دولتی ادارو، مؤسسو یا تصدیو کارکوونکی وی د جلب فورمه د هغه اړوندی اداری ته هم استول کېدای شی.

یوسلو نهه دپرشمه ماده:

که د معاذیرو له امله د مجلوب میندل په مؤقتی ډول وځنډیږی اړوند مراجع مکلف دی مطالب یی په رسمی ډول د محکمی په خیرتیا ورسوی د ځنډونو د لیری کېدو نه وروسته د جلب د فورمی د پراوونو په تېرولو لاس پوری کړی.

یوسلو څلوېښتمه ماده:

که مجلوب تېنېدلی، غایب یا ورک وی تحقیقاتی سندونه یی بشپړیږی او کیفیت یی د جلب په فورمه کې لیکل کیږی او محکمی ته استول کیږی.

یوسلو یو څلوېښتمه ماده:

په هغه صورت کې چې مجلوب د وسله وال پوځ په خدمت کې شامل وی د جلب فورمه هغه ته د اړوندی قطععی له لاری اورول کیږی.

یوسلو دوه څلوېښتمه ماده:

که د جلب په فورمه کې په دغه قانون کې مندرج مراتب په پام کې نیول شوی نه وی فورمه د محکمی له خوا اړوندو مراجعو ته د

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۴۳

بشپړولو له پاره اعاده کيږي او د جلب مراجع د فورمی د پړاوونو په بشپړولو مکلف دی.

یوسلو دری څلوېښتمه ماده:

که مجلوب محکمی ته حاضر شی او په راتلونکو غونډو کې هم د هغه وروستنی راتگ ضروری وی د راتلونکي غونډې نېټه د هغه د استحضاری له پاره ورته ابلاغ کيږي او جریان یې په اړوند دفتر کې ثبت کيږي.

یوسلو څلور څلوېښتمه ماده:

که د دعوی د اړخ د گوښه کېدو یا تینبستی خوف متصور وی محکمه کولای شی دی د حاضریدو د ضمانت په ورکولو مکلف کړي.

یوسلو پنځه څلوېښتمه ماده:

که مجلوب د جلب په فورمه کې د جلب او احضار د مراجعوله استحضاری یا په محکمه کې د استحضاری نه وروسته محکمی ته د بیا حاضریدو نه ډډه وکړي، محکمه په دوه یم یا درېیم ځل د هغه په جلبولو لاس پوری کوی.

یوسلو شپږ څلوېښتمه ماده:

که مجلوب د دی قانون د یوسلو پنځه څلوېښتمی مادې د مندرجو حکمونو د تطبیق سره سره بیا هم محکمی ته حاضر نه شی یا د دغه قانون د یوسلو څلوېښتمی مادې سره سم تینتیدلی، غایب یا ورک وگڼل شی د هغه د حاضریدو غوښتنه د هغی مودی په اوږدو کې چې محکمه یې ټاکي د وروستی ځل له پاره د راډیو یا د اعتبار وړ کثیرالاتشماره ورځپاڼی له لازی عملی کيږي.

۴۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یوسلو اووه څلو پښتمه ماده:

په هغه صورت کې چې مجلوب د باوري عذر نه پرته په ټاکلي موده کې محکمی ته له حاضریدو څخه ډډه وکړي محکمه د هغه په هکله غیایي حکمونه تطبیقوي.

یوسلو اته څلو پښتمه ماده:

محکمه د اجندا د نېټې سره سم د دعوی د دواړو خواوو جلب او احضار ته لاس پوري کوي. مستعجله دعوای له دی حکم څخه جلا دي.

یوسلو نهه څلو پښتمه ماده:

د مجلوب د حاضریدو د مودی ټاکنه د هغه د استوگنځی دواټن او په لیردوونکو وسیلو پوري مربوط د امکاناتو له مخی د محکمی له واک څخه ده.

یوسلو پنځوسمه ماده:

د جلب او احضار د مراجعو له خوا په دغه فصل کې د جلب او احضار د مندرجو حکمونو له په پام کې نیولو څخه هر ډول اهمال د محکمی له خوا د دغو مراجعو د آمریت خبرتیا له پاره اورول کیږي چې له سرغړونکی څخه قانونی پوښتنی تر سره کړي.

یوسلو یو پنځوسمه ماده:

د دغه فصل د یوسلو پنځوسمی مادی د حکم له تطبیقېدو څخه کنټرول په هرو پنځلس ورځو کې د محکمی له خوا صورت نیسي.

یوسلو دوه پنځوسمه ماده:

د محکمی تحریرات د دی فصل د مندرجو حکمونو له تطبیق څخه د محکمی د رئیس په وړاندی مسئولیت لري.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۴۵

نهم فصل غیابی حکمونه

یوسلو دری پنخوسمه ماده:

که عارض د دېرشو ورځو د مودی په اوږدو کې د خپلی عریضی مندرجی دعوی په محکمه کې تعقیب نه کړی د دی قانون د حکمونو سره سم د هغه په غیاب کې دنه خصومت کولو قرار صادرېږی.

یوسلو څلور پنخوسمه ماده:

که مدعی خپل صورت دعوی محکمی ته وړاندی کړی او د دعوی له دوران نه وروسته د قانونی عذر نه پرته غایب شی محکمه د دی باب د اتم فصل د حکمونو سره سم د مدعی په جلب لاس پوری کوی او په هغه صورت کې چې په ټاکلی موده کې محکمی ته حاضر نه شی د نه خصومت کولو پریکړه صادرېږی.

یوسلو پنځه پنخوسمه ماده:

که مدعی علیه د مدعی د دعوی د اقامه کېدو نه وروسته اقرار وکړی او د حکم د صادریدو په وخت کې ځان گونښه کړی یا د شاهدانو له شهادت نه وروسته غایب شی محکمه په دواړو حالتونو کې مدعی علیه حکمی حاضر بولی په موضوع کې حکم صادروی.

یوسلو شپږ پنخوسمه ماده:

په هغه صورت کې چې مدعی د شاهدانو له حاضرولو څخه د نه توان لرلو اظهار وکړی او د مقابل اړخ د لوړی غوښتنه وکړی خو د لوړی د اجراء کېدو په وخت کې ځان گونښه کړی محکمه مدعی حکمی حاضر بولی د مدعی علیه په حلف یا نکول حکم صادروی.

۴۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یوسلو اووه پنځوسمه ماده:

که مدعی علیه په هغو موردونو کې چې د لوړې ردول جواز لري مدعی ته د لوړې رد وکړي او مدعی غایب شی محکمه د مدعی په نکول حکم کوي.

یوسلو اته پنځوسمه ماده:

که مدعی علیه د عریضی د وړاندی کېدو نه وروسته د جلب له کبله اصلاً حاضر نه شی او یا د دعوی د دوران نه د مخه یا وروسته تر هغه غایب شی او مدعی د موضوع د حل او فصل په خاطر ټینگار وکړي محکمه د دی باب د اتم فصل د حکمونو د په پام کې نیولو سره اجراءت کوي او د ټاکلی مودی له تېرېدونه وروسته د غایب د لومړي درجی خپلوانو څخه یو تن، میړه یا میرمن یی د وکیل په توگه ټاکي او دعوی څېړي.

یوسلو نهه پنځوسمه ماده:

په هغه صورت کې چې د غایب لومړي درجه خپلوان، میړه یا میرمن یی د وکالت د شرایطو لرونکی نه وی یا خپلوان یی د وکالت له قبلولو څخه ډډه وکړي د لیکلی تجویز پر بنا محکمه مدنی څارنوال د غایب د وکیل په توگه ټاکي او دعوی څېړي.

یوسلو شپیتمه ماده:

غایب سړی ته د وکیل ټاکل د حکم په پانوی کې د محکمی له خوا صورت نیسی دا وکیل د غایب د دفاعی واکونو څخه برخمن دی.

یوسلو یو شپیتمه ماده:

په هغه صورت کې چې غایب مدعی علیه باوري عذر ولري او محکمی ته خبر ورکړي د عذر د لیری کېدو په خاطر تر دوو میاشتو پوری د قضیې څېړنه ټال کیږي.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۴۷

یوسلو دوه شپیتمه ماده:

که د تعطیل موده له دوو میاشتو څخه تېری وکړی محکمه کولای شی د قانونی ممکنه وسیلو څخه په گټی اخیستنې سره د قضیې په څېړلو لاس پوری کړی او په ځانگړو حالتونو کې پورتنی موده تمدید کړی.

یوسلو دری شپیتمه ماده:

(۱) که غایب د محکمی له خوا د وکیل له ټاکل کېدو نه وروسته حاضر شی، محاکمه د ده په حضور کې تر سره کېږی.
(۲) که د هغه غیابت مکرر او یا د تمرد او د مقابل لوری د تاوانی کولو څخه راپیدا شوی وی دا حضور یی اعتبار نه لری. محاکمه د محکمی له خوا د ټاکل شوی وکیل په حضور کې دوام مومی.

یوسلو څلور شپیتمه ماده:

که د مدعی علیه د دفاع په ترڅ کې اصل مدعی ته لوړه متوجه شی او وروسته د دفع مدعی غایب شی پدغه صورت کې محکمه له غایب څخه د نیابت په توگه وکیل ټاکي او اصل مدعی ته لوړه توجیه کوی په دغه حالت کې حلف او نکول قانونی اغیزی لری.

یوسلو پنځه شپیتمه ماده:

که مدعی شاهدان نلرله او د غایب مدعی علیه د حلف غوښتونکی وو محکمه پر غایب باندي د لوړی معلق حکم صادروی.

یوسلو شپږ شپیتمه ماده:

که مدعی علیه د دوو میاشتو د مودی په بهیر کې محکمی ته حاضر شی خو له لوړی څخه نکول وکړی دا نکول یی حقیقی نکول او د پورتنی ټاکل شوی مودی په بهیر کې محکمی ته د عذر نه پرته د مدعی علیه نه حاضریدل حکمی نکول دی په دواړو حالتونو کې محکمه د هغه په نکول حکم صادروی.

۴۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یوسلو اووه شپیتمه ماده:

(۱) که غایب مدعی علیه په ټاکلی موده کې حاضر شي او د مدعی د ادعا په وړاندی لوړه وکړی د مدعی د خصومت په خلاصیدو حکم صادرېږی.

(۲) د دوو میاشتو د مودی له تیریدو نه وروسته لوړی ته د مدعی علیه تیاری اعتبار نه لری.

یوسلو اته شپیتمه ماده:

که د غایب ولی، وصی، قیم یا وکیل دعوی تعقیب نه کړی محکمه د هغوی د نه حاضریدو او نه تعقیبولو له امله په نه خصومت کولو حکم نه کوی د غیابت د اوږدېدو په صورت کې د غایب د قیم، وصی یا وکیل پر ځای بل چا د قانونی ممثل په توگه او له ولی څخه د ولایت د سلبیدو په صورت کې یو تن د وصی په توگه ټاکي او په موضوع کې خپل حکم صادروي.

یوسلو نهه شپیتمه ماده:

که د دعوی وکیل د خپل مؤکل د عوی تعقیب نه کړی محکمه یوازی یوه پلا موضوع مؤکل ته اورو او د مؤکل د حاضریدو یا د نوی وکیل د ټاکل کېدو په صورت کې د دعوی یوی خواته کولو ته لاس پوری کوی. ابلاغ ته د مؤکل د نه پاملرنی په صورت کې محکمه د نه خصومت کولو حکم صادروي.

یوسلو اوایمه ماده:

(۱) د غایب وکیل د اقرار، ابراء اصلاح، قناعت کولو او نورو هغو اقداماتو واک نه لری چې د غایب په ضرر تمامېږی.

(۲) د محکمی له خوا د ټاکل شوی وکیل واک د دی قانون د یو سلو دری شپیتمی مادی د حکم د په نظر کې لرلو سره د غایب سړی د خبریدو او حاضریدو نه وروسته پای ته رسېږی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۴۹

یوسلو یو او یایمه ماده:

د عامه حقوقو ممثل د اقرار، ابراء او اصلاح کولو واک نه لری مگر دا چې بل ډول تصریح شوی وی.

یوسلو دوه او یایمه ماده:

غیایي حکمونه وکیل ته اورول کیږی او محکوم علیه ته خبر ورکول کیږی او محکوم علیه ته دا ورولو د نه امکان په صورت کې د خبرتیا پاڼه د غایب د کورنۍ یو د غړیو ته سپارل کیږی او د کورنۍ د غړیو د نه موجودیت په صورت کې د استوگنځی اداری او یا د هغوی د کار ځای اداری ته سپارل کیږی.

یوسلو دری او یایمه ماده:

د غایب وکیل او د عامه حقوقو ممثل د محکمی د صادر شوی حکم په وړاندی د قناعت کولو واک نه لری.

یوسلو څلور او یایمه ماده:

د محکمی له خوا د وکیل د ټاکنی حکمونه د میړه د غیابت او یا مفقودیت له امله د تفریق په دعوو کې هم تطبیقیري.

۵۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

لسم فصل

په مدنی قضیو کې د اهل خبری او مطلع څخه گټه اخیستنه

یوسلو پنځه او یایمه ماده:

- (۱) محکمه کولای شی د دعوی مربوطو پېښو د استیضاح په منظور د دعوی د دواړو خواوو د غوښتنی یا د خپل تجویز پر اساس د اهل خبری نظر یی چي په موضوع کې د مسلک او تخصص پر اساس د کافی معلوماتو خاوند وی او د اسلام د شریعت د معیارونو سره سم د ښو او صافو او پیژندنی لرونکی وی وغواړی.
- (۲) اهل خبره د فعالیت د پېل نه د مخه لوړه کوی چي دندی یی په بشپړ امانت سره تر سره کړی.

یوسلو شپږ او یایمه ماده:

- (۱) په عقاری دعووو کې محکمه کولای شی د دعوی د دواړو خواوو د اختلاف د رامنځته کیدو په صورت کې د بیبی، کروکی، د حدودو د ټاکلو، د مساحت او ساختمانی مسئلو په باب له اهل خبری څخه معلومات تر لاسه کړی.
- (۲) محکمه کولای شی د منقولو ملکیتونو په مربوطو دعووو کې د مدعی بها د بیبی د ټاکنی په خاطر له اهل خبری څخه معلومات تر لاسه کړی.

یوسلو اووه او یایمه ماده:

- (۱) د دی قانون د یو سلو شپږ او یایمی مادې د لومړی فقری د حکم په منظور اهل خبره، مساح، د کدستر کارمند، د ځمکی د اصلاحاتو متخصص، مهندس، ساختمانی انجنیر او گاونډی دی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۵۱

(۲) د دی قانون د یوسلو شپږ اویایمی مادی د دوه می فقری د حکم په منظور اهل خیره، محاسب، کنترولر، مسلکی تخنیکران او اهل حرفه دی.

یوسلو اته اویایمه ماده:

که د مدعی یا مدعی علیه هویت مشبوه وی محکمه کولای شی د هغه د نوم پیژندنې، کسب او استوګنځی په هکله د اهل گذر د مطلعینو، صنفی وکیل یا د اړوندی اداری د آمر څخه استیضاح وکړی.

یوسلو نهه اویایمه ماده:

(۱) په هغه صورت کې چې د اشخاصو په خاصه توګه په بنځینه طبقه او ماشومانو کې د سن تثبیتول د محاکمی په بهیر کې ضروری وګڼل شی او شخص د تابعیت تذکره ونه لری یا د هغه د تذکری د مندرج سن او ظاهری حالت تر منځ توپیر موجود وی محکمه د عدلی طب ډاکتر یا د بل طبیب رأی پکې غواړی.

(۲) په هغو موردونو کې چې د سن ټاکل د عدلی طب د ډاکتر او یا بل طبیب د نظری په اساس د قضیې له سوابقو او د شخص له ظاهری حالاتو سره توپیر ولری د سن د بیا ټاکلو موضوع طبی هیأت ته چې له درېیو تنو څخه لږ نه وی راجع کوی.

یوسلو اتیایمه ماده:

محکمه د میرمنی د شنډوالی او یا په صعب العلاجو ناروغیو باندی د هغی د مصاب اوسیدلو په هکله د نسایی او ولادی له متخصص او د متخصص د نه موجودیت په صورت کې له طبیب، قابلی او سیمه ییزی دا بی څخه معلومات کوی.

۵۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یوسلو یو اتیایمه ماده:

د مېړه د عیب له امله د تفریق په دعووو کې محکمه د هغه د عیب د تثبیتولو او یا د نه علاج کیدونکو یا د اوږدې مودې د علاج وړ ناروغیو په باب له اړوند متخصص یا طبی هیأت څخه معلومات تر لاسه کړی.

یوسلو دوه اتیایمه ماده:

د اهل خبره رد او اجتناب د دغه قانون د دویم باب په څلورم فصل کې د اجتناب او رد د عمومی اساساتو د احکامو تابع دی.

یوسلو درې اتیایمه ماده:

د دعوی دواړه خواوې حق لری د باوری اسبابو دشته والی په صورت کې د اهل خبری درد غوښتنه وکړی. محکمه دی درد د غوښتنلیک د وړاندی کېدو له نېټی څخه د دریسو ورځو په بهیر کې په دی هکله تصمیم ونیسی. په هغه صورت کې چې د رد اسباب د باور وړ وی اهل خبره بیا په موضوع کې نظر څرگندولی نه شی.

یوسلو څلور اتیایمه ماده:

محکمه کولای شی په هغو دعووو کې چې پیچلتوب یی د حسابی مسئلو او د دفترونو، پانې او سندونو د معاینی څخه را پیدا شوی وی یا د دعوی پیچلتوب له بلی ناحیی څخه رامنځ ته شوی وی د محکمی د غړیو او یا د اهل خبری یو تن ته د موضوع د څېړلو له پاره دنده ورکړی او وروسته اجراءت وکړی.

یوسلو پنځه اتیایمه ماده:

اهل خبره په ټولو موردونو کې خپلی نظر یی په لیکلی ډول محکمی ته وړاندی کوی او په قضائی غونډه کې لوستل کیږی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۵۳

یوسلو شپږ اتیایمه ماده:

اهل خبری څخه د دوی د نظر یی د لوستل کېدو نه وروسته استیضاح کېدای شی دغه استیضاح لومړی د هغه چا له خوا چې د هغه یا د نوموړی د قانونی وکیل د غوښتن لیک له مخی انتخاب شوی ده او وروسته په قضیه کې د شاملو کسانو او محکمی له خوا صورت نیسی.

یوسلو اووه اتیایمه ماده:

محکمه کولای شی د نظر یی د کافی وضاحت نه لرلو او یا نیمگړتیا په صورت کې اهل خبره باندی د زیاتو څرگندونو او بشپړتیا یی کتنو امر وکړی.

یوسلو اته اتیایمه ماده:

په هغه صورت کې چې محکمه د خیبر یا مطلع سړی نظر یی بیله استناده او یا له واقعیت سره مخالف تشخیص کړی د هغه څخه مجدد نظر غواړی او یا موضوع بل یو اهل خبری یا مطلع ته سپاری.

یوسلو نهه اتیایمه ماده:

په هغو حالتونو کې چې اهل خبره قضائی غونډی ته حاضرېږی د هغی د څرگندونو او معایناتو نتیجی د قضائی غونډی په محضر (پروتوکول) کې لیکل کېږی.

یوسلو نوی یمه ماده:

محکمه د اهل خبری او مطلع پر نظر یی باندی مقید نه دی، ور وړاندی شوی نظریه یی د اثبات د نورو دلائلو په شان ارزیابی کوی. که د محکمی د ارزیابی نتیجه د اهل خبری له نظر یی سره سمون و نه لری د هغی درد د لیلونه دی په مفصله توگه په پریکړه کې وښی.

یوولسم فصل په مدنی قضیو کې د لومړنیو اجراءاتو تنظیم

یوولسو یو نوی یمه ماده:

مدنی قضیه چې د دی قانون د اتلسمی مادی د حکم سره سم د محکمې د تحریراتو له خوا د محکمې رئیس، مرستیال یا قاضی د ملاحظی په خاطر وړاندی کپړی د لاندنیو مراتبو د رعایت کولو تابع ۵۵:

۱- په هغو محکمو کې چې د اصلی یا خدمتی قاضیانو شمیر له درېو تنو څخه زیات وی د محکمې رئیس یا مرستیال د قاضیانو له جملی څخه دوه تنه قاضیان د قضیې د لومړنی مطالعی په خاطر ټاکی او پانی د محکمې د تحریراتو له خوا بیله ځنډه قضائی مؤظف هیأت ته سپارل کپړی.

۲- په بناری، ولسوالی، علاقه داری او ناحیوی محکمو کې چې د قاضیانو شمیر له دريو تنو څخه لږ وی موجود قاضیان یا قاضی کولای شی د رارسیدلو قضیو لومړنی مطالعی تر سره کړی او په دی هکله کې تصمیم ونیسی.

یوولسو دوه نوی یمه ماده:

په هغه صورت کې چې د مدنی قضیو څپرل په مدعا بها کې د بیی د تثبیت، تحدید، د اندازی د ټاکلو تصفیې یا د نورو ضروری حالتونو د تشخیص غوښتونکی وی محکمه د دی قانون د دوهم باب د لسم فصل د حکمونو سره سم اجراءات کوی.

۵۵ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یوسلو دری نوی یمه ماده:

که محکمه د مدعی بها د حالاتو د تشخیص د بررسی په وخت کې په مستقیمه توګه یا د دواړو خواوو د شفاهی څرګندونو له امله په دی باندې پوه شې چې د قضیې د رښتینو اړخونو کشف او د هغې په ماهیت کې عادلانه څېړنه د ځینو نورو موضوعاتو د تحلیل غوښتونکې ده د په ګوته شویو موضوعاتو د تحلیل په هکله قضائی قرار صادروي او د دی قانون د یوسلو نهمه اوبایمی مادی څخه تر یوسلو دوه اتیایمی مادو پورې د حکمونو سره سم اجراءات کوی.

یوسلو څلور نوی یمه ماده:

که محکمه د مدنی قضیو د ځینو ځانګړو حالتونو کشفولو ته اړشې کولای شې د دواړو خواوو پر څرګندونو او دلایلو ډاډ مننه شې او پرته له هغه په دی هکله کې له اړوندو مراجعو څخه د پانود مستردولو څخه پرته معلومات وغواړی.

یوسلو پنځه نوی یمه ماده:

د محکمې تحریرات مکلف دی د دی قانون د یوسلو دوه نوی یمې څخه تر یوسلو څلور نوی یمې مادو پورې د مندرجو معلوماتو د رارسیدونه وروسته د قضیې سوابق قضائی هیأت ته وړاندې کړی.

یوسلو شپږ نوی یمه ماده:

محکمه د مؤجه اړتیا څخه پرته د مدنی قضیو پانې نه شې مستردولای.

یوسلو اووه نوی یمه ماده:

محکمه نه شې کولای د مدنی قضیو بهیر او څېړنې پرته له مؤجه دلایلو څخه وځنډوی.

۵۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

یوسلو اته نوی یمه ماده:

له هغو حالتونو څخه پرته چې قانون تصریح کړی وی د مدنی دعوی په ماهیت کې د قضائی قرار صادرول جواز نه لری.

یوسلو نهه نوی یمه ماده:

دستری محکمی د دیوانونو رئیسان، د محکمو رئیسان، مرستیالان، د ولایتونو د محکمو د دیوانونو، لویی ولسوالی، بناری، ولسوالی، علاقه داری او ناحیوی محکمو رئیسان مکلف دی د مدنی قضیو فهرست د دعوی د ډول او د دعوی د دواړو خواوو د پیژندنې په توضیح کولو سره جوړ او د هغه پر اساس اجراءت وکړی.

دوه سوومه ماده:

د دعوی د لوری په تعقیب سره د مدنی قضیو محاکماتی پړاوونه زیات نه زیات تر څلورو میاشتو پوری بشپړ او قضائی حکم صادرېږی.

دوه سوه یوومه ماده:

د دی قانون د دوه سوومی مادې مندرجی مودی د مستندو او باوری دلیلونو پر اساس د ځینو قضیو د ځانگړی توب له مخی تر یوی میاشتی نور د اوږدولو وړ دی.

دوه سوه دوهمه ماده:

د قضائی څېړنی د مودی پېل په ځانگړی فورمه کې د مدعی دعوی د لیکلو نه وروسته د اعتبار وړ دی.

دوه سوه درېیمه ماده:

له مدعی علیه څخه د مدعی تشخیص او له رښتیني ذوالید څخه د خارج بېلول په لومړی پړاو کې د قضائی قرار د صادرولو په واسطه صورت نیسی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۵۷

دوولسم فصل

د محاکمی بهیر او په قضیه کې د شاملو کسانو حاضریدل

دوه سوه څلورمه ماده:

مدعی او مدعی علیه مکلف دی چې په خپله یا د هغوی وکیل، ولی، وصی، یا قیم له اړوندو سندونو سره محکمی ته حاضر شی.

دوه سوه پنځمه ماده:

په قضائی غونډو کې د دعوی پر دواړو خواوو او مدنی څارنوال برسېره، د دولتی اورگانونو، مؤسسو استازی او درپیمګړی کسان هم ګډون کولای شی.

دوه سوه شپږمه ماده:

وکالت پاینه د هغی محکمی د پرېکړې تر صادريدو پوری چې دعوی پکی دایره ده د اعتبار وړ ده لاندنی مورد لدی حکم څخه جلا دی:
په هغه صورت کې چې په وکالت پاینه کې وکیل ته د استدعا پر حکم باندی اعتراض او د محکمی داعادی د دعوی د وړاندی کولو او محکمو تر وروستی پراو پوری د پر مخ بیولو واک په ډاګه ورکړی شوی وی.

دوه سوه اوومه ماده:

د محکمو قاضیان او اداري کارمندان نه شی کولای چې د وکالت چاری تر سره کړی. له هغو موردونو څخه پرته چې د هغوی د میړه، میرمنی، پلار، نیکه، مور، انا، زوی او لور دعوی په منځ کې وی.

۵۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دوه سوه اتمه ماده:

د محکمو قاضیان او کارمندان په خپلو دعوی کې اصلتاً او د دی قانون د دوه سوه اوومې مادې د مندرجو کسانو په دعوی کې د وکیل، ولی، وصی او قیم په توګه لاس پوری کولای شی.

دوه سوه نهمه ماده:

د دعوی اړخونه دواړه د په پام کې نیولو سره د محکمی کوی ته لارښوونه کیږي او د هغوی حالتونه په لاندې ډول څېړل کیږي:

۱- محکمه تشخیصوی چې کوم یو یې د اصیل په توګه او کوم یو یې د وکیل، ولی، وصی او قیم په توګه محکمی ته حاضر شوی دی.

۲- هغه کسان چې نیابتاً محکمی ته حاضرېږي د محکمی د نده لرونکي د هغوی د واکمنۍ سند په دوسیه کې ږدي.

۳- د مدعی استدعا، د دواړو خواوو ټول سندونه او پانې د محکمی د تحریراتو له خوا تنظیمېږي.

دوه سوه لسمه ماده:

مدعی خپل صورت دعوی په لزم تفصیل سره په دوو نسخو کې وړاندی کوی. د دعوی د نه سموالی په صورت کې، مدعی د دعوی په تصحیح کولو مکلف کیږي.

دوه سوه یوولسمه ماده:

د مدعی د دعوی د سموالی او د دی قانون شپږ ویشتمی مادې د مندرج حکم د په پام کې نیولو په صورت کې مدعی علیه مکلف دی خپل لیکلی ځواب په ټاکلی موده کې محکمی ته وړاندی کړي.

دوه سوه دوولسمه ماده:

محکمه د مدعی علیه د لیکلی ځواب د وړاندی کېدونه وروسته د دعوی دواړو خواوو ته د محاکمی د غونډی نېټه پوهوی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۵۹

دوه سوه دیارلسمه ماده:

که د دعوی دواړه خواوې په ټاکلې ورځ قضائی غونډې ته حاضر نه شی د غونډې رسمیت اعلانیږي او په لاندې ډول اجراءات کیږي:

۱- د مدعی د دعوی نه وروسته د مدعی علیه لیکلې دفاعیه په ځانگړې فورمه (صورتحال) کې درج کیږي او وروسته د دواړو خواوو په منځ کې د مدعی دعوی او د مدعی علیه دفاعیه په قضائی غونډه کې لوستل کیږي او د دعوی او دفاعیې منځپانگې دواړو خواوو ته پوهول کیږي.

۲- د مدعی د دعوی او مدعی علیه د ځواب له لوستلو نه وروسته لومړي مدعی ته وخت ورکول کیږي چې دعوی او اړوند سندونه یې توضیح کړي وروسته بیا مدعی علیه ته وخت ورکول کیږي چې د مدعی د دعوی په وړاندې خپل ځواب د سندونو په وړاندې کولو سره توضیح کړي.

۳- د غونډې رئیس او د قضائی هیأت غړي له دواړو خواوو څخه د ابهام او تناقض په هکله استیضاح کوي.

۴- د غونډې منشي مکلف دی د محکمی د رئیس په امر سره، د غونډې بهیر د مدعی او مدعی علیه د ادعا د ابهام او تناقض د لیري کېدو د څرنگوالي توضیحات یادداشت کړي او د هغه ثبت د محاکمی په پای کې له لوستلو نه وروسته د دعوی د دواړو خواوو او قضائی هیأت له خوا لاسلیک کیږي.

دوه سوه څوارلسمه ماده:

د قضائی هیأت د بشپړ حضور د قضائی خبرو اترو او غونډو په وخت کې هرو مرو دی. د غونډې د رئیس او یا د قضائی هیأت یو له غړيو په غیاب کې غونډه دایرېدای نه شی.

۶. د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دوه سوه پنځلسمه ماده:

په غیر منقول مدعی بها کې د مدعی د دعوی د صحت کېدونه وروسته د ذوالبیدی شاهدانو اقامه کول هرو مرو دی.*

دوه سوه شپاړسمه ماده:

که د دعوی د دواړو خواوو څخه یوه یی د محاکمې په وخت کې داسې اثباتیه سندونه وړاندې کړي چې د محکمې تر مطالعې لاندې په مخکنیو پایو کې شامل نه وی محکمه نوموړې پانې بیله لاندنیو موجباتو څخه منلی نه شی:

۱- د محکمې قناعت پدې باندې چې په هغه وخت کې د نوموړیو پایو وړاندې کول ممکن نه وه.

۲- په هغه وخت کې د نوموړیو پایو دنه وړاندې کېدو په هکله د باوری عذر شته والی.

دوه سوه اووه لسمه ماده:

د دی قانون د دوه سوه شپاړسمې مادې د مندرجو حالاتو د یوه د تحقق په صورت کې محکمه پر موضوع باندې د غور په مقصد بله قضائی غونډه ټاکي.

دوه سوه اتلسمه ماده:

د دعوی دواړې خواوې کولای شی هغی دعوی او دفاعیې چې په بیلا بیلو نسخو کې محکمې ته وړاندې کړیدی د دعوی له دوران نه د مخه یوه پلا په هغه کې اصلاح، تعدیل، کموالی او یا زیاتوالی راوړي په دی شرط چې نوموړی اصلاح د زیاتوالی یا کموالی له پلوه د دعوی او دفاع په ماهیت کې بدلون منځ ته را نه وړي.

* ۲۱۵ ماده تعدیل شوې، د تعدیلونو برخې ته دې مراجعه وشي.

د مدني محاکماتو د اصولو قانون ۶۱

دوه سوه نولسمه ماده:

د دعوی دواړې خواوې نه شی کولای چې د خپلو مدعیاتو، مدافعاتو او اعتراضاتو د هری برخې په مقابل کې چې په یو صورت دعوی کې راوړل شوی دی له محکمې څخه د جلا پریکړې غوښتنه وکړي.

دوه سوه شلمه ماده:

که د دعوی، محاکمې او د حکم د صادرولو بهیر په یوه غونډه کې تر سره نه شی راتلونکې غونډې له پاره بله نېټه ټاکل کیږي او دواړو خواوو ته پوهول کیږي.

دوه سوه یو ویشتمه ماده:

که د دعوی د دواړو خواوو څخه یو تن یې د محاکمې په وخت کې مړی شی د مقابل لوری د غوښتنې له امله د نوموړې مړې ورته محکمې ته جلب کیږي او محاکمه له دریدلې ځای څخه بیا پیل کیږي.

دوه سوه دوه ویشتمه ماده:

په هغه صورت کې چې مدعی د خپل دعوی د ثابتولو له پاره د زیاتې وخت غوښتنه وکړي محکمه ورته د لارمې مودې مهلت ورکوي.

دوه سوه در ویشتمه ماده:

که د مدعی د دعوی او یا د مدعی علیه د دفع اړوندې پانې او سندونو ته چې په دواړو، او دولتي، گډ او خصوصي مؤسسو کې وی د محاکمې په بهیر کې اړتیا پېښه شی د دغه راز سندونو او پاڼو د لاس ته راوړلو په خاطر وخت ورکول کیږي.

دوه سوه څلیر ویشتمه ماده:

که د دعوی د دواړو خواوو په واسطه پانې تر لاسه نه شی محکمه کولای شی د اړتیا وړ پانې په رسمي ډول له اړوندو مراجعو څخه راوغواړي.

۶۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دوه سوه پنځه ویشتمه ماده:

که د دعوی لوری د هغو پایو او سندونو له مندرجاتو څخه چې محکمی ته د دعوی د اثبات له پاره وړاندی کیږی منکر شی او یا یی د جعل ادعا وکړی د دی باب د پنځلسم فصل د حکمونو سره سم اجراءات او رسیدگی کیږی.

دوه سوه شپږ ویشتمه ماده:

له اصلی دعوی څخه راپیدا شوی حادثی دعوی چې د دعوی د بهیر په وخت کې د مدعی یا مدعی علیه له خوا وړاندی کیږی محکمه یی د اصلی دعوی په ترڅ کې څېړی او پریکړی کوی.

دوه سوه اووه ویشتمه ماده:

محکمه د حادثی دعوی په هکله چې د چټکی څېړنی غوښتونکی ده قضائی قرار صادروی او دغه قرار وروستی دی.

دوه سوه اته ویشتمه ماده:

که د اصلی دعوی څخه راپیدا شوی حادثی دعوی په پورتنیو محکمو کې مطرح شی لومړنی محکمی ته لیردول کیږی.

دوه سوه نهه ویشتمه ماده:

حادثی دعوی د لومړنیو مراتبو د تیروولو غوښتونکی نه دی.

دوه سوه دېرشمه ماده:

محکمه په هغو قضیو کې چې اصلاح ته د دواړو خواوو رغبت احساس کړی د اصلاح کوونکو په ټاکلو توصیه کوی.

دوه سوه یو دېرشمه ماده:

(۱) که د دعوی دواړه خواوی خپل منځ کې سره اصلاح وکړی په هغه صورت کې چې د دعوی له دوران او د محکمی له بهیر څخه د مخه وی اصلاح پانته لیکلی کیږی او موضوع ته یی خاتمه ورکول کیږی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۶۳

(۲) که اصلاح د دعوی د دوران او د محاکمی په بهیر کې صورت ونیسی د دغه اصلاح صورت په پریکړه کې درج کیږی، د اصلاح په تجویز او د دواړو خواوو د شخړی په پای ته رسیدو حکم صادرېږی.

دوه سوه دوه دېرشمه ماده:

که دواړه خوا وی اصلاح ته موافقه و نه کړی محکمه موضوع تر دوران لاندی نیسی او پریکړه کوی.

دوه سوه دری دېرشمه ماده:

د محکمی تحریرات مکلف دی د محاکمی په بهیر کې لاندنی مراتب په پام کې ونیسی او محضر کې یی ثبت کړی:

۱- د غونډی د رئیس او د قضائی هیأت نوم، د دعوی د دواړو خواوو پیژندنه او ژباړونکی نوم که موجود وی.

۲- د دواړو خواوو خرگندونی.

۳- د شاهدانو نومونه د هغوی له بشپړی پیژندنی.

۴- د هغو سندونو د مندرجاتو لنډیز چې دواړه خواوی یی وړاندی کوی.

۵- هغه کره کتنی چې د محکمی له خوا اجرا کیږی.

۶- هغه تصمیم چې د محکمی له خوا نیول کیږی.

دوه سوه څلور دېرشمه ماده:

د محاکمی دنه ختمیدو او بلی ورځی او راتلونکو ورځو ته د هغی د بهیر د پاتی کېدو په صورت کې قضائی غونډی د دی قانون د دوه سوه دری دېرشمی مادی په ترتیب سره په محضر کې قید او اجراآت صورت نیسی.

دوه سوه پنځه دېرشمه ماده:

محضر، د ساتنی وړ نوری پانی او سندونه د قضی له سوابقو سره یو ځای په محکمه کې ساتل کیږی.

۶۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دوه سوه شپږ دېرشمه ماده:

د قضیې له تحقیق او تدقیق او د دلیلونو له خپرلو نه وروسته د غونډې رئیس د قضیې له شاملینو څخه د زیاتې څرگندونو غوښتنه کوي په هغه صورت کې چې دواړه خواوې نورې څرگندونې ونلري د غونډې رئیس د قضیې د تحقیق پای ته رسیدل اعلانوي او محکمه په قضائې مباحثو لاس پوري کوي.

دوه سوه اووه دېرشمه ماده:

قضائې مباحثې په قضیه کې د شاملو کسانو د څرگندونو څخه عبارت دی چې په لاندې ډول صورت نیسي:

- ۱- د مدعی او یا د هغه د قانوني ممثل څرگندونې.
- ۲- د مدعی علیه یا د هغه د قانوني ممثل څرگندونې.
- ۳- د هغه درېیمگړې شخص څرگندونې چې د قضیې د څېړنې په بهیر کې د دعوی په هکله جلا عریضه وړاندې کړي.
- ۴- په قضیه کې شامل د مدنی څارنوال نظریه.
- ۵- نور هغه مطالب چې د محاکمې د چټک بهیر سره مرسته وکړي.

دوه سوه اته دېرشمه ماده:

د دی قانون په دوه سوه اووه دېرشمه ماده کې درج شوی د قضائې مباحثو گډون کوونکی نه شی کولای په خپلو څرگندونو کې پر هغو حالتونو او دلیلونو باندې استناد وکړي چې محکمی ته توضیح شوی نه دی او په قضائې غونډه کې تحقیق شوی نه دی.

دوه سوه نهه دېرشمه ماده:

په هغه صورت کې چې دعوی د مراتبو له تیرولو نه وروسته د حکم د صادریدو درجې ته رسیدلی وی د دواړو خواوو د ذات بدلون یا د صفتونو بدلون د حکم د صادریدو او ابلاغ خنډنه شی کېدای، د ذات

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۶۵

له بدلون څخه مړینه او د صفتونو له بدلون څخه د لیونتوب او افلاس د حدوټ هدف دی.

دوه سوه څلوېښتمه ماده:

محکمه د دعوی د دوران په وخت کې د حق د غوښتنې، په دعوی کې د مداخلې واک او په محاکمه کې د حاضریدو په هکله د درېیمګړې شخص غوښتنلیک قبلوی.

په هغه صورت کې چې د حکم قانونی پراوونه پای ته رسیدلی وی د دغه غوښتنلیک له امله د دعوی دواړو خواوو ته د محکمی د حکم ابلاغول نه ځنډیږي.

دوه سوه یو څلوېښتمه ماده:

د غونډې رئیس د دعوی د تحقیق او تدقیق، قضائی مباحثو او دویلو وړ زیاتې مطلب د نه لرلو په هکله دواړو خواوو د اظهار نه وروسته، هغوی ته د محاکمی پای اعلاموی.

دوه سوه دوه څلوېښتمه ماده:

د محاکمی د ختمیدو د اعلام نه وروسته د دواړو خواوو د څرګندونو حق پای ته رسیږي.

دوه سوه درې څلوېښتمه ماده:

قضائی هیأت د محاکمی له پای ته رسیدونه وروسته د تصمیم نیولو او د حکم د نص د تنظیمولو په خاطر د قضائی مشورې خونې ته ورننوځي او دا موضوع د غونډې د رئیس له خوا مخکې د حاضر شویو کسانو په خبرتیا رسول کیږي.

۶۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دوه سوه څلور څلوېښتمه ماده:

قضائى هیأت د تصمیم د نیولو او د حکم د نص د تنظیمولو نه وروسته د غونډې خونې ته راستننې، د غونډې رئیس د محکمې حکم اعلانوی، د شکایت او فرجام غوښتنې مودې توضیح کوی.

دوه سوه پنځه څلوېښتمه ماده:

که غونډه د قضائى هیأت د کار په دفتر کې دایره شوی وی حاضر شوی کسان د محکمې د ختمیدو له اعلان سره جوخت له کوتې څخه د باندې وځی، د تصمیم نیولو څخه وروسته د دعوی دواړو خواوو ته د حکم د اورولو په خاطر د حاضریدو اجازه ورکول کیږی.

دیارلسم فصل

د محکمې پریکړه او حکم

دوه سوه شپږ څلوېښتمه ماده:

د قضائى هیأت تصمیم چې د محکمې د بهیر نه وروسته د دعوی په ماهیت کې نیول کیږی د پریکړې په ډول صادرېږی.

دوه سوه اووه څلوېښتمه ماده:

د محکمې پریکړه باید قانونی او مستند له وی.

دوه سوه اته څلوېښتمه ماده:

محکمه د هغو دلیلونو پر بنا پریکړه کوی چې په قضائى غونډه کې تحقیق او راټول شویدى.

دوه سوه نهه څلوېښتمه ماده:

د مشورې په خونه کې د حکم د صادرولو په وخت کې یوازې اړوند قضائى هیأت اوسیدای شی او د نورو کسانو حضور جواز نه لری.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۶۷

دوه سوه پنځوسمه ماده:

د محکمی حکم د قضائې هیأت د رایو په اکثریت په داسې ترتیب سره صادرېږي چې لومړی د غونډې غړی او وروسته رئیس خپله رایه څرگندوي. د قضائې هیأت د غړيو هېڅ یو تن د قانوني مجوز نه پرته د رایو د څرگندولو څخه د ډډه کولو حق نه لري.

دوه سوه یو پنځوسمه ماده:

که د قضائې هیأت د غړيو یو تن د اکثریت له پریکړې سره موافق نه وي خپل ځانگړې رای په جلا پاڼه کې لیکي او د مهر او لاسلیک نه وروسته پریکړې سره یې ضمیمه کوي دا نظریه په قضائې غونډه کې نه لوستل کېږي.

دوه سوه دوه پنځوسمه ماده:

د هغو نظریو افشا کول چې د مشورې په خونه کې د قاضیانو له خوا څرگندېږي مجاز نه دي.

دوه سوه درې پنځوسمه ماده:

پریکړه د قضائې غونډې د رئیس یا د حکم په صادرولو کې د گډون کوونکو قاضیانو د یوه په واسطه لیکل کېږي او د قضائې هیأت له خوا مهر او لاسلیک کېږي.

دوه سوه څلور پنځوسمه ماده:

پریکړه د مقدماتی، تشریح، استدلال نتیجی او د حکم د نص له برخو څخه عبارت ده.

دوه سوه پنځه پنځوسمه ماده:

د پریکړې د مقدماتی برخه د لاندنیو مطلبونو څخه عبارت ده:

۶۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

- ۱- د حاکمی محکمی نوم، د غونډې د رئیس، قضائې غړې، د غونډې د منشي او د څارنوال نوم په هغه صورت کې چې په غونډه کې گډون وکړي.
- ۲- د استوگنې، کسب، دندې، د کسب، دندې ځای، د تابعیت د تذکرې نمبر د هغې د صادریدو د ځای په توضیح کولو سره د مدعی، مدعی علیه بشپړه پیژندنه. په قضیه کې د نورو شاملو کسانو د هغوی د وکیلانو او قانونی ممثلینو پیژندنه.
- ۳- د دعوی د موضوع د ډول تشخیص.
- ۴- د پریکړې نمبر، نېټه او د صادریدو ځای، د اورولو نېټه د پریکړې د پاڼو او د هغې د ضمیمو شمیر.

دوه سوه شپږ پنځوسمه ماده:

د پریکړې تشریحې برخه د لاندنیو مطلبونو لرونکې ده:

- ۱- د مدعی صورت دعوی، د مدعی علیه مدافعات او د دعوی د دواړو خواوو نوری غوښتنې.
- ۲- اقراریا انکار.
- ۳- د شاهدانو شهادت قبلېدل یا رد کېدل یی.
- ۴- سندونه، قاطعه قرینې او مستنبطه قرینې.
- ۵- حلف یا نکول.
- ۶- د محاکمی د بهیر لنډیز.

دوه سوه اووه پنځوسمه ماده:

د پریکړې د استدلال برخه د لاندنیو مطلبونو لرونکې ده:

- ۱- په محکمه کې د قضیې د تحقیق صورت.
- ۲- د اثبات یا نفی وسیلې او د دلیلونو توضیح.
- ۳- هغه استدلال چې محکمه د هغه پر اساس ور وړاندې شوی دلایل قبلوی او یا ردوی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۶۹

۴- د هغه قانون د مادی یادونه چې د محکمی د استناد وړ گرځي.

دوه سوه اته پنځوسمه ماده:

د پریکړې د نتیجې برخه د لاندنیو مطلبونو لرونکې ده:

- ۱- د دعوی نه ثابتیدل.
- ۲- د مدعی علیه الزام.
- ۳- د تعویض یا د محکوم به تاوانونو څومره والی.
- ۴- د محکمی لگښتونه.

دوه سوه نهه پنځوسمه ماده:

د پریکړې د حکم نص د لاندنیو مطلبونو لرونکې ده:

- ۱- د قضای غونډې د نېټې یادونه او د اکثریت یا د رایو په اتفاق سره د حکم صادریدل.
- ۲- پر مشخصو دلیلونو باندې د قانون د مادی په یادولو سره اتکاء کول.
- ۳- د دعوی د دواړو خواوو یادونه.
- ۴- د محکوم به ټاکل.
- ۵- د دعوی ردول.
- ۶- د خصومت پریښودل.
- ۷- د دعوی نه ثابتیدل.
- ۸- د مدعی علیه الزام.

دوه سوه شپیتمه ماده:

د حکم نص باید قاطع، صریح او د هر ډول لفظی او معنوی تعقید څخه خلاصه وي.

دوه سوه یو شپیتمه ماده:

۱- د محکمی حکم د محاکمی له پای ته رسیدونه وروسته دواړو خواوو ته بیلله څنډه او رول کیږي.

۷۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

۲- د محکمی پریکړه د لسو ورځو په اوږدو کې تنظیم، ترتیب او صادرېږي.

دوه سوه دوه شپیتمه ماده:

قضائى هیأت نه شی کولای چې په قضیه کې د حکم د اورولو نه وروسته خپله پریکړه تعدیل یا نقض کړي.

دوه سوه درى شپیتمه ماده:

محکمه په هر حال کولای شی په پریکړه کې املایی، انشایی غلطی او عددی اشتباه گانې تصحیح کړي، قضائى هیأت په پریکړه کې غلطی او اشتباه گانې تصحیح کوی او تر هغی لاندی لاسلیک کوی.

دوه سوه څلور شپیتمه ماده:

په حکم یا پریکړه کې د ابهام د موجودیت په صورت کې محکمه کولای شی په قضیه کې د شاملو کسانو د عریضی له مخی په غونډه کې د قضائى هیأت په واسطه د پریکړی په متن کې د بدلون راوستلو نه پرته هغه توضیح کړي خو په دى شرط چې پریکړه تطبیق شوی نه وی.

دوه سوه پنځه شپیتمه ماده:

په هغه صورت کې چې د وروستی پریکړی تطبیقول د پیسو د ورکولو مستلزم وی محکمه کولای شی په قضیه کې د شاملو کسانو د عریضی له مخی د محکوم علیه د شتمنی د څرنګوالی یا نورو حالتونو په تثبیتولو سره د حکم په نص کې د قسطونو په ورکولو تجویز کړي.

دوه سوه شپږ شپیتمه ماده:

په لاندنیو حالاتو کې د محکمی پریکړه قطعیت مومی:
۱- د قانونی عذر څخه پرته د شکایت د مودی پای ته رسیدل.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۷۱

۲- پورتنی محکمی ته د شکایت یا اعتراض وړاندی کول په هغه صورت کې چې په پورتنی محکمه کې د قضیې په څېړلو سره پریکړه نقض نه شی.

څوارلسم فصل د محکمی قرار

دوه سوه اووه شپیتمه ماده:

د محکمی قرار قضائی تصمیم دی چې د دعوی ماهیت ته متوجه ندی څېړنې په شکل کې صورت نیسی.

دوه سوه اته شپیتمه ماده:

د محکمی قرار د دی قانون د دوه سوه درې څلوېښتمی مادې د حکم سره سم د مشورې په خونه کې د قضائی هیأت په واسطه صادرېږی.

دوه سوه نهه شپیتمه ماده:

په عادی موضوعاتو کې کولای شی ددې قانون د دوه سوه اته شپیتمی مادې د حکم له په پام کې نیولو څخه پرته د قضائی هیأت له مشورې نه وروسته قرار صادر کړی او په محضر کې یی درج کړی.

دوه سوه اواییمه ماده:

د محکمی قرار عندالصدور ابلاغېږی.

دوه سوه یو اواییمه ماده:

د محکمی قرار د لاندنیو مطلبونو لرونکی دی:

۱- د قرار د صادریدو نېټه او ځای.

۲- د قرار د صادروونکی محکمی نوم، د محکمی او دقضائی غونډې د منشی جوړښت.

۳- د شخړې د موضوع په قضیه کې شامل کسان.

۷۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

- ۴- هغه موضوع چې د هغه په هکله قرار صادرېږي.
- ۵- هغه علتونه او سببونه چې محکمه د هغه پر بنا خپل قرار صادر کړی دی.
- ۶- د محکمی قانونی اتکاء.
- ۷- نتیجه اخیستنه او د قضائی هیأت وروستی تصمیم.
- ۸- د هغه قرار پر خلاف د شکایت د مودی ټاکل چې د قانون له مخی وروستی نه وی.
- ۹- په هغو موردونو کې چې قرار د قانون د حکمونو سره سم وروستی وگڼل شی.

پنځلسم فصل

د حکم سببونه (د ثبوت وسیلی)

دوه سوه دوه او یایمه ماده:

د ثبوت وسیلی چې د حکم سببونه جوړوی په لاندی ډول دی:

- ۱- اقرار.
- ۲- بینه (سندونه، شاهدان، قاطعه او مستنبطه قرینی).
- ۳- یمین (لورپه).
- ۴- نکول.

دوه سوه دری او یایمه ماده:

اقرار په محکمه کې پر هغی چاری باندی له اخبار څخه عبارت دی چې د دعوی د لوری د حق پاتی کېدل یا د اقرار کوونکی پر خلاف یو حالت ثابتوی.

دوه سوه څلور او یایمه ماده:

د محکمی په وړاندی د حقوقی او قانونی اهلیت لرونکی مقر اقرار په هغه صورت کې د اعتبار وړ دی چې ظاهر الحال یی مکذب نه وی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۷۳

دوه سوه پنځه اويايمه ماده:

اقرار د حاضر مقررله په قبلولو مقيد نه دی خور د یی د مقررله، له خوا صورت نیولی شی په هغه صورت کې چې د اقرار یوه برخه د مقررله له خوا رد شی په پاتې برخه کې اقرار صحیح دی.

دوه سوه شپږ اويايمه ماده:

د غایب پر حق باندی اقرار د مقررله اقرار څخه د غایب د خبریدو او تصدیق تر وخت پوری نه نافذ پری.

دوه سوه اووه اويايمه ماده:

له هغه اقرار څخه رجوع چې د دی قانون د دوه سوه درې اويايمی مادی د حکم سره سم صورت نیولی وی اعتبار نه لری.

دوه سوه اته اويايمه ماده:

په نه افراز شوی سهم کې په مشاع اقرار صحت لری.

دوه سوه نهه اويايمه ماده:

که مدعی علیه د مدعی په ادعا کې د محکمی په وړاندی اقرار وکړی، محکوم علیه پیژندل کیږی.

دوه سوه اتیايمه ماده:

که مدعی علیه انکار وکړی مدعی مکلف دی د خپل ادعا د ثابتولو له پاره محکمی ته اثباتیه مدرکونه وړاندی کړی.

دوه سوه یو اتیايمه ماده:

اثباتیه مدرکونه په لاندی ډول دی:

۱- سندونه.

۲- د شاهدانو شهادت.

۳- قرینې.

۷۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دوه سوه دوه اتیایمه ماده:

سندونه دوه ډوله دی:

۱- رسمی سندونه.

۲- عرفی سندونه.

دوه سوه درې اتیایمه ماده:

رسمی او عرفی سندونه هغه سندونه دی چې د مدنی قانون د نهه سوه یو نوی میمې مادې په لومړي او دوه یمه فقره کې تصریح شوی دی.

دوه سوه څلور اتیایمه ماده:

رسمی سندونه د مقر، ورثی او د هغه د قایم مقام په هکله د دعوی له دوران څخه د مخه د اعتبار وړ او د الزام دلیل دی.

دوه سوه پنځه اتیایمه ماده:

چا چې په رسمی سندونو کې د پیژندنې د شاهد په توګه منل شوی وی او ځانته د سند د مندرج ملکیت ادعا وکړی، نوموړی رسمی سند د هغه پر خلاف دعوی له دوران نه د مخه د الزام دلیل دی.

دوه سوه شپږ اتیایمه ماده:

د رسمی سندونو پر خلاف د مدعی دعوی د مدعی علیه له خوا د مبطل سند په وړاندې کولو سره باطل یا د مدعی علیه په اقرار سره ثابتیږي.

دوه سوه اووه اتیایمه ماده:

فرمانونه، رسمی سندونه د محکمی قطعی پریکړې او قرارونه په هغه صورت کې چې له جعل او تزویر څخه عاری وی او په دولتي اداره یا د قضا په دیوان کې د محفوظ ثبت لرونکی وی مثبت سندونه شمیرل کېږي د اثبات او الزام دلیل دی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۷۵

دوه سوه اته اتیایمه ماده:

هغه رسمی سندونه چې په جوړونه او تنظیم کې یی د قانون شرطونه او حکمونه په پام کې نیول شوی نه وی د عرفی سندونو حیثیت لری.

دوه سوه نهه اتیایمه ماده:

هغه عرفی سندونه چې د دواړو خواوو تر منځ لیکل شوی او د هغوی لاسلیک، مهر او یا گوتی پکی لگیدلی وی په هغه صورت کې چې دواړه خواوی خپل مهر، لاسلیک او گوتی تصدیق کړی د رسمی سندونو په شان د اعتبار وړ دی.

دوه سوه نوی یمه ماده:

هغه عرفی سند چې د شخص په لیک او کتابت سره لیکل شوی او لاسلیک شوی وی په هغه صورت کې چې د هغه لیکنه او لاسلیک د اړوند کار پوه او اهل خبری له خوا تثبیت شی د رسمی سند په څیر د اعتبار وړ ده.

دوه سوه یو نوی یمه ماده:

هغه کسان چې عرفی سندونه د هغوی په مهر، لاسلیک، یا د گوتی د نښی په لرلو سره په یوه خصومت کې وړاندی کیږی مکلف دی چې خپل مهر، لاسلیک او یا د خپلی گوتی تصدیق یا ور څخه انکار وکړی سکوت د انکار په حکم کې دی.

دوه سوه دوه نوی یمه ماده:

وارث د خپل مورث د مهر، لاسلیک او گوتی په تصدیق کولو یا انکار کولو نه مجبور یږی یوازی د اقرار، انکار یا د بی خبری د څرگندولو حق لری.

۷۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دوه سوه درې نوی یمه ماده:

د خانگو د لاسلیک شوی مکاتیبو، تیلگرام او نورو پانو مینوت چې په دفتر کې موجود وی د عرفی سندونو حیثیت لری.

دوه سوه څلور نوی یمه ماده:

د محکمو په ټولو وثیقه کړې د پیژندنې د دوو شاهدانو شهادت درج کول چې د شهادت ورکولو اهلیت ولری هرو مرو دی. پیژندل شوی کسان د محکمې په وړاندې له دی حکم څخه جلا دی.

دوه سوه پنځه نوی یمه ماده:

د ورثې او شریک د تعدد په صورت کې که د هغوی د جملې څخه ځینی کومه وثیقه ترتیب کړی وی دا وثیقه یوازی د ترتیب کوونکو په برخه کې د اعتبار وړ ده پاتی ورثی او شریکان پکی نه شاملیری.

دوه سوه شپږ نوی یمه ماده:

(۱) قاضی په هغه محکمه کې چې دنده تر سره کوی نه شی کولای چې د خپل ځان، پلار، نیکه، مور، انا، اولاد، ورور، خور، میړه او میرمنی او د اړوندی محکمې کار کوونکو له پاره وثیقه ترتیب کړی.
(۲) د اړوندی محکمې د قاضی له خوا د شاهدانو، اهل خبری یا ژباړونکی په توگه د دی مادی د لومړی فقری د مندرجو کسانو قبلول جواز نه لری.

دوه سوه اووه نوی یمه ماده:

د دی قانون د دوه سوه شپږ نوی یمی مادی د مندرجو کسانو وثیقی په گاونډی محکمه کې جوړیری.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۷۷

دوه سوه اته نوی یمه ماده:

د رسمی سندونو د مشبوهیت او جعل پر بناء د عریضو وارسی په واکمنی لومړنی محکمی پوری اړه لری.*

دوه سوه نهه نوی یمه ماده:

که د سندونو د مشبوهیت، جعل یا تزویر په باب عریضی نورو مرجعو ته وړاندی شی د اړوندی علاقه داری، ناحیوی، بناری یا د ولسوالی محکمی ته لیردول کیږی.*

دری سوه ماده:

که د سندونو په هکله د مشبوهیت، او جعل ادعا د ثابتولو غوښتونکی وی د موضوع جزائی تعقیب د حق العبدی تروروستی دوران پوری ځنډیږی.*

دری سوه لومړی ماده:

که محکمه د دلیلو نو له ارزیابی نه وروسته د مشبوهیت او جعل ادعا واردونه گڼی د دعوی د نه دوران قرار صادروی. د دغه قرار پر خلاف استیناف غوښتل کېدای شی.

دری سوه دوهمه ماده:

که محکمه د دلیلونو له ارزیابی څخه وروسته د مشبوهیت او جعل ادعا وارد وگڼی د مشبوهیت او جعل د دعوی دوران قرار صادروی او مدعی ته تفهیم کوی ترڅو خپل صورت دعوی وړاندی کړی*.

* ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰ او ۳۰۲ مادي تعديل شوي، د تعديلونو برخې ته دي

مراجعة وشي.

۷۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دری سوه درېیمه ماده:

(۱) که د امر ظواهر، د دعوی یو د دواړو خواوو وړاندی کړای شوی سند محکمی ته مشبوه ښکاره شی محکمه کولای شی په رسمی توگه د هغه مشنی له جوړوونکی مرجع څخه وغواړی.

(۲) د دی مادی د لومړی فقری مندرج حکم په وړاندی شوی تصدیق کې د اشتباه په صورت کې هم تطبیقېږی.

دری سوه څلورمه ماده:

(۱) هغه برآمدگی او یا عبارتونه چې د یو رسمی سند د کړنو د ترمنځ یا په دوو خواوو کې لیکل شوی دی اعتبار نه لری.

(۲) په هغه صورت کې چې د دی مادی د لومړی فقری مندرجی زیاتوالی د سند د مقر، مقرر له او شاهدانو له خوا تصدیق او لاس لیک شوی او د جوړوونکی له خوا مهر یا لاسلیک شوی وی د اعتبار وړ دی.

دری سوه پنځمه ماده:

هغه عبارتونه چې د ټول پور یا د هغه د یوی برخی د ترلاسه کولو په باب د مدیون په لاس کې د یو سند پرمخ او یا شا باندی د داین له خوا لیکل شوی دی په هغه صورت کې د اعتبار وړ دی چې داین د هغه په سموالی باندی معترف وی او یا د هغه په لیک او کتابت سره لیکل شوی او لاسلیک شوی وی.

دری سوه شپږمه ماده:

هغه لوری چې اصلی سند یی د رسمی مقامونو سره قید وی او محکمی ته د سند د وړاندی کولو د اړتیا سره سره د باوری دلیلونو پر بنا له وړاندی کولو څخه یی عاجز وی د محکمی په واسطه د اصلی سند غوښتنه کولای شی. له دغی چاری څخه راپیدا شوی لگښتونه د سند د خاوند په غاړه دی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۷۹

دری سوه اوومه ماده:

هغه سندونه چې له هېواد څخه د باندې جوړ شوی دی په هغه حال کې د اعتبار وړ گرځېدای شوی چې نوموړی سند د افغانستان جمهوریت یو د سیاسي نماینده گپو له خوا جوړ او تصدیق شوی وی او د بهرنیو چارو وزارت هم په رسمي توگه د هغه له سموالي څخه ډاډ څرگند کړی وی.

دری سوه اتمه ماده:

په هغه سند باندې د استناد په صورت کې چې په بهرنی ژبه جوړ شوی دی گټه اخیستونکي مکلف دی اصلی سند د هغه د مصدقه ژباړنی سره جوخت محکمی ته وړاندې کړی. که د وړاندې کړای شوی سند ژباړنه د مقابل لوری یا محکمی د منلو وروڼه گرځی د محکمی له خوا د سند د وړاندې کوونکي په لگښت سره د هغه بیا ژباړلو ته لاس پوری کیږی. د لومړنی ژباړنی سره د دوهمی ژباړنی د سمون لرلو په صورت کې مقابل لوری ته د تاوانی شوی د مراجعی حق نه اخلال کیږی.

دری سوه نهمه ماده:

که د وړاندې کړای شوی سند د مشبوهیت او جعل دعواوی د محکمی د غونډی په وخت کې منخته راشی څرنگوالی یی د دعوی په ځانگړی فورمه کې ور داخلېږی. د ادعا کوونکي لاسلیک او گوته د هغه په پای کې نیول کیږی.

دری سوه لسمه ماده:

(۱) که د مشبوهیت او یا جعل د ادعا په هکله سند د دعوی په ماهیت کې اغیزمنه نه وی د محکمی په وړاندې د اعتبار وړ نده د مدعی نور مدرکونه او سندونه اوری.

۸۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

(۲) که د مشبوهیت او جعل د ادعا په باب وړاندې کړای شوی سند د دعوی په ماهیت کې اغیزمن وی محکمه د مشبوهیت یا جعل د دعوی د څېړلو په باب قرار صادروي او دایر شوی اصلی دعوی د وورستیو پړاوونو تر تېرېدو پورې ځنډوی.

دری سوه یوولسمه ماده:

د مشبوهیت او جعل مدعی مکلف دی چې خپله ادعا په واکمنه محکمه کې د یوې میاشتی په بهیر کې تعقیب کړي.*

دری سوه دوولسمه ماده:

که د مشبوهیت او جعل مدعی د دی قانون د دری سوه یوولسمی مادی په مندرجه موده کې د باوری عذر نه پرته خپلی دعوی ته حاضر نه شی محکمه د مدعی د حاضریدو له پاره بله نېټه ټاکي او اوړوی یی، په هغه صورت کې چې مدعی بیا هم په ټاکلی موده کې د مشبوهیت او جعل دعوی تعقیب نه کړي د مشبوهیت او جعل په هکله د هغه د دعوی له پاره بله موده نه ټاکل کیږي، محکمه دواړه خواوې جلبوي او دایره شوی اصلی دعوی څېړي.*

دری سوه دیارلسمه ماده:

که د جعل د دعوی رسیدگی د اصلی دعوی د واکمنی محکمی نه پرته د بلې محکمی له خوا صورت ونیسی د جعل څېړونکی محکمه مکلفه ده د خپلو اجرااتو له نتیجی څخه هغی محکمی ته چې اصلی دعوی څېړي وقتاً فوقتاً خبر ورکړي.*

* ۳۱۱ او ۳۱۲ مادي حذف شوي، د تعدیلونو برخې ته دې مراجعه

وشي.

* ۳۱۳ ماده تعدیل شوې، د تعدیلونو برخې ته دې مراجعه وشي.

۸۱ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دری سوه څوارلسمه ماده:

د مشبوه او جعلی سندونو په څېرلو کې د لاندنیو ټکو په پام کې نیول ضروری دی:

- ۱- پر لیک باندې څیر کېدل.
- ۲- پر لاسلیک باندې څیر کېدل.
- ۳- پر مهر باندې څیر کېدل.
- ۴- د گوتې پر نښه باندې څیر کېدل.
- ۵- له تصحیح نه پرته گل کول موبنل او قلم وهل.
- ۶- له مهر او لاسلیک څخه پرته برآمده گي.
- ۷- د وثیقي د شاملینو فوتو.
- ۸- د وثیقي په اصل او ثبت کې توپیر.

دری سوه پنځلسمه ماده:

د مشبوهیت او جعل د ادعا د څېرلو څرنګوالي بر سیره پر هغو حکمونو چې پدې قانون کې اټکل شوی دی د هغې ځانګړې لایحې په واسطه چې د وثیقو لیکنې او د وثیقي اشتباه پکې توضیح کیږي او د ستري محکمی عالی شوري یې تصویبوی تنظیمیږي.

دری سوه شپاړسمه ماده:

د مدنی او عامه حقوقو په قضیو کې د مرافعه غوښتنی ادعا چې د ابراً او سولی د وثیقو د مشبوهیت یا د اقرار، ابراء، او سولی د پریکړو له مخې مطرح کیږي. د مشبوهیت او جعل د ادعا دوړاندی کولو د نېټې څخه د اعتبار وړ ده خو د وثیقي د اصل یا د پریکړې د صادریدو له نېټې څخه نه.

دری سوه اووه لسمه ماده:

پورتنی محکمه د دی قانون په دری سوه شپاړسمه ماده کې مندرجی وثیقي او پریکړې د مشبوهیت یا جعل او دلایلو له مخې څېرې په

۸۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

هغه صورت کې چې مشبوهیت او جعل موجود نه وی په تأیید یی حکم کوی.

دری سوه اتلسمه ماده:

که چېرې د محکمی حکم د اقرار اصلاح او ابراء پر اساس او یا د قضا د دیوان د محفوظ ثبت لرونکو وثیقو او رسمی سندونو پر بنا صادر شوی وی او د نوموړیو سندونو په باب د جعل او مشبوهیت ادعا منځته راغلی نه وی پورتنی محکمه د قضائی قرار په صادرولو سره د دغه ډول حکم مرافعه غوښتنی ردوی.

دری سوه نولسمه ماده:

محکمه نه شی کولای د هغو سندونو مثنی اشخاصو ته ورکړی کوم چې د مشبوهیت او جعل ادعا ور باندی شوی ده.

دری سوه شلمه ماده:

که د یو سند د جعلیت په باب د محکمی پریکړه قطعی شی د باطلیدو د حکم لنډیز د سند د اصل او کندی په پای کې لیکل کیږی او د اړوندی محکمی د رئیس مخصوص مهر پری کیږی.

دری سوه یوویستمه ماده:

(۱) د شاهدانو شهادت د قضا په غونډه کې د اشهد په لفظ سره پر حق باندی له اخبار څخه عبارت دی.

(۲) محکمه مکلفه ده د شاهدانو د شهادت شرایط په کلکه په پام کې ونیسی.

(۳) شهادت د اثباتیه توان له مخی له سند څخه وروسته په دوه یمه درجه کې ځای لری.

(۴) د شهادت نصاب او شرایط یی د اسلامی شریعت د حکمونو تابع دی.

۸۳ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دری سوه دوه ویشتمه ماده:

د شاهدانو شهادت د قضائی هیأت په غونډه کې په منفرد ډول د دعوی د دواړو خواوو په حضور کې اوریدل کیږي.

دری سوه در ویشتمه ماده:

محکمه د شاهدانو د شهادت له اوریدو د مخه مکلفه ده د شاهدانو بشپړ شهرت ځانته معلوم کړي.

دری سوه څلیر ویشتمه ماده:

(۱) که مدعی د قضائی هیأت او د دعوی د لوری په وړاندې د شاهدانو له حاضریدو نه د مخه د محکمی د پوښتنې په ځواب کې د شاهدانو بشپړ شهرت معرفی کړي خو د حاضریدو په وخت کې محکمی ته نور شاهدان حاضر کړي محکمه دا شاهدان نه قبلوي.

(۲) په هغه صورت کې چې مدعی هماغه شاهدان چې مخکې د هغوی بشپړې پیژندنې معرفی کړي دی کټ مټ حاضر کړي، شاهدانو ته محکمه اجازه ورکوي چې شهادت ووايي.

دری سوه پنځه ویشتمه ماده:

که په حقوقی معاملاتو کې محکمی ته د غونډې په ټاکلی ورځ یو د شاهدانو حاضر شی او بل یو شاهد د قانونی باوري عذر له امله ونشو حاضریدلی، محکمه د حاضر شوی شاهد څرگندونې اوری او د غایب شاهد حاضریدو ته مهلت ټاکي.

د حدودو او قصاص په قضیو کې شاهدان له دی حکم څخه جلا دي.

دری سوه شپږ ویشتمه ماده:

د شاهدانو شهادت په قضائی غونډه کې د محکمی د قضائی هیأت د یوه له خوا ثبتیږي د شاهدانو او د دعوی د دواړو خواوو په مخکې لوستل کیږي او د هغوی لاسلیک مهر او د گوتی نښې پکې کیږي.

۸۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دری سوه اووه ویشتمه ماده:

(۱) که شاهدان د اریعه حدودو د زیاتوالی یا د مدعی بها د تعدد له امله خپل شهادت له یاده ونه شی ویلای، خپل شهادت دی د لیکنی له مخی د محکمی د هیأت په وړاندی ولولی او په لازم وخت کې د اړتیا سره سم د مدعی، مدعی علیه او مدعی بها خواته اشاره وکړی. (۲) د حدود او قصاص په دعوی کې د لیکنی له مخی شهادت ورکول جواز نه لری.

دری سوه اته ویشتمه ماده:

که مدعی علیه د شاهدانو له اقامی نه وروسته د شاهدانو شهادت تصدیق کړی او یا د مدعی بها پر اصل باندی اقرار وکړی محکمه خپل حکم د مدعی علیه د اقرار پر بنا صادروی.

دری سوه نهه ویشتمه ماده:

د تیری د دفع له مدعی څخه ذوالیدی شاهدان غوښتل کیږی او د ذوالیدی د اثبات نه وروسته له مدعی علیه څخه حجت او برهان غوښتل کیږی د حجت او برهان له اقامی څخه د مدعی علیه د عاجز کېدو په صورت کې پر مدعی بها باندی د مدعی علیه د تیری په بندیو او دفع کېدو حکم صادریږی.

دری سوه دېرشمه ماده:

(۱) د شاهدانو د حاضرولو له پاره د مودی او مهلت د ټاکلو واک د واپتن د اوږد والی او حاضریدو د کیفیت د په نظر کې نیولو سره د محکمی څخه دی. (۲) محکمه د شاهدانو د اقامی او مدعی ته تر دری ځلی پوری د حاضرولو وخت ورکوی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۸۵

دری سوه پو د پرشمه ماده:

که مدعی د محکمی په وړاندی وواپی چې که هر څومره وخت ماته راکړی شی شاهدان حاضر ولی نه شم د مدعی څرگدونی د دعوی په فورمه کې ثبتیږی او د هغی په پای کې د گوتی نښه او لاس لیک یی اخیستل کیږی، که بیا وروسته مدعی شاهدان راوړی نه قبلېږی.

دری سوه دوه د پرشمه ماده:

که شاهدان د مدعی د غوښتنی پر بنا طوعاً محکمی ته را نه شی محکمه کولای شی د مدعی د غوښتنی له امله شاهدان را جلب کړی.

دری سوه دری د پرشمه ماده:

(۱) د مدعی بها د ثابتولو له پاره د متواترو شاهدانو نصاب تر پنځه ویشته کسه لږ نه وی.
(۲) د متواترو شاهدانو په هکله پټ او ښکاره تزکیه د تطبیق وړ نده.

دری سوه څلور د پرشمه ماده:

له محکمی څخه د باندی د شاهدانو شهادت اعتبار نه لری.

دری سوه پنځه د پرشمه ماده:

د فرع په هکله د اصل او د اصل په هکله د فرع، د میرمنی په هکله د میړه او یا د دی پر خلاف شهادت او تر دویمی درجی پوری د نورو خپلوانو شهادت جواز نه لری.

دری سوه شپږ د پرشمه ماده:

د شراکت په حال کې د شریک په هکله د شریک او په گټه کې د رفیق په هکله د رفیق شهادت صحیح نه دی.

دری سوه اووه د پرشمه ماده:

(۱) د ملزمه شاهدانو تزکیه او د تزکیی د شرایطو څرنگوالی د اسلامی شریعت د حکمونو تابع دی.

۸۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

(۲) ستره محکمه مکلفه ده د ملزومه شاهدانو د پټه او ښکاره ترکیبې کړنلاره د اسلامی شریعت د حکمونو سره سم تنظیم کړې او د اجراء وړ وگرځوی.

دری سوه اته دېرشمه ماده:

(۱) قاطعه قرینه هغه ده چې د هغې په دلالت د یو مجهول امر وجود معلومیږي دا دلالت قرینه د یقین تر حد پورې رسوی د هغې له ظاهر څخه د متنازع فیها موضوع په اصل کې گټه اخیستل کیږي.

(۲) که چا په یوه موده کې د بل چا مالکانه تصرفات وگوري او د ماشومتوب، لیونتوب او ورته نورو قانونی معاذیرو د نشتوالی سره سره د خپل ځان له خوا د مالک په شان دعوی و نه کړي که وروسته بیا دعوی وکړي د هغه د ملکیت دعوی د قاطعه قرینې په دلالت سره منتفی ده.

دری سوه نهه دېرشمه ماده:

(۱) مستنبطه قرینه هغه قرینه ده چې محکمه یې د دعوی د اړوندو حالتونو او د محاکمې له بهیر څخه استنباطوی او وروسته په خپل حکم کې د دلیل په توگه ورباندې اتکا کوی.

(۲) پر مستنبطه قرینه باندې قانون د صریح نص د شته والی په صورت کې اتکا جواز نه لري.

دری سوه څلوېښتمه ماده:

لوړه او له لوړې څخه نکول: که مدعی په محکمه کې د نورو وسیلو او اثباتیه مدرکونو له وړاندې کولو څخه عاجز شی کولای شی چې مدعی علیه ته لوړه متوجه کړي پدغه صورت کې محکمه د مدعی د غوښتنې له امله مدعی علیه ته قسم ورکوی.

۸۷ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دری سوه یو څلورېننتمه ماده:

که مدعی علیه په محکمه کې لوړه وکړله د مدعی دعوی رد کېږي،
د اوسنی خصومت په قطع کېدو حکم صادرېږي.

دری سوه دوه څلورېننتمه ماده:

په هغه صورت کې چې دعوی د څو مطلبونو لرونکی وی په یوه لوړه
بسنه کېږي.

دری سوه درې څلورېننتمه ماده:

لوړه یا له لوړې څخه نکول په محکمه کې د خصم یا د هغه د قایم
مقام په حضور اعتبار لري.

دری سوه څلور څلورېننتمه ماده:

د لوړې منل او یا له لوړې څخه نکول په خپله مدعی علیه پوری اړه
لري، له لوړې څخه د وکیل د ډډه کولو او یا د هغه له نکول څخه
کومه اغیزه نه رامنځته کېږي.

دری سوه پنځه څلورېننتمه ماده:

که مدعی د خپلې لوړې حق اسقاط کړي محکمه د مدعی د خصومت
په نه کولو حکم صادروي.

دری سوه شپږ څلورېننتمه ماده:

په هغه صورت کې چې مدعی علیه له لوړې څخه نکول وکړي
محکمه دی ومدعی ته د مدعی بها په رد کولو او یا سپارلو
محکوموي.

دری سوه اووه څلورېننتمه ماده:

مدعی علیه کولای شي د مدعی د دعوی په مقابل کې صحیح دفع ته
لاس پوری کړي. د مدعی علیه دفع په لاندنیو حالتونو کې صحیح
دفع شمیرل کېږي:

۸۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

۱- مدعی له خپلې دعوی څخه ابراء کړی ده.

۲- مدعی مدعی بها یی هبه کړی ده.

۳- مدعا بها یی له مدعی څخه پیرو دلی ده.

۴- مدعی ته مطلوبه حق ایفا کړی ده.

دری سوه اته څلوېښتمه ماده:

(۱) که بالدفع مدعی د دفع له ثابتولو څخه عاجز شی د اصل مدعی د لوړې غوښتنه کولای شی.

(۲) د مدعی علیه د دفع له دعوی څخه د مدعی د نکول په صورت کې د اصل مدعی دعوی رد کیږی او د محکوم علیه ځای نیسی.

دری سوه نهه څلوېښتمه ماده:

که مدعی پر ایفا، هبه، شراً او ابراً باندی د مدعی علیه د دفع په مقابل کې لوړه وکړی په دغه صورت کې مدعی علیه پر کیږی.

دری سوه پنځوسمه ماده:

د نه اثبات په صورت کې د دفع په ترڅ کې اقرار، مدعی علیه د مدعی بها په ورکولو محکوموی. د اقرار په غیر متضمنه دفع کې د دعوی بهیر په خپل اصلی حالت دوام مومی.

دری سوه یو پنځوسمه ماده:

د دعوی دفع د قانونی دعووو د نورو شرایطو د رعایتولو مستلزم دی.

دری سوه دوه پنځوسمه ماده:

محکمه د مدنی قانون د یو زرو دوه ویشتمی مادی څخه تر یو زرو څلیر ویشتمی مادی پوری د مندرجو حکمونو د په نظر کې نیولو سره د خصم د غوښتنی نه پرته په مستقیم ډول مدعی ته د لوړی توجیه

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۸۹

کوی دا لوړه د قضا په واک کې ده او بشپړوونکی لوړه ده چې
موردونه یې دا دي:

۱- د استحقاق په دعوی کې چې مدعی بها بل چا سره وی او
مستحق د هغې په هکله د استحقاق دعوی وکړی، محکمه مدعی ته
د هغه د حق له ثابتېدو نه وروسته او د حکم له صادرولو نه د مخه د
لاټدنیو چارو په باب د لوړې توجیه کوی:

- مدعی بها یې په چا پلورلی نه ده.

- مدعی بهایی چا ته د سوغات او صدقې په ډول ورکړی نده.

- مدعی بها یې چاته هبه کړی نه ده.

۲- پر مړي باندې د پور او یا حق په دعوی کې محکمه مدعی ته د
هغه د حق د ثابتېدو نه وروسته او د حکم له صادرولو نه د مخه د
لاټدنی چاری په باب لوړې توجیه کوی:

- مدعی بها بالذات یا بالواسطه د مړ شوی سړي له خوا ورته ورکړي
شوی نده.

۳- د شفع په دعوی کې محکمه شفیع ته د شفع د حق د ثابتېدو نه
وروسته او د حکم له صادرولو نه د مخه د لاټدنیو چارو په هکله د
لوړې توجیه کوی:

- دوخت سره سم د شفع غوښتنه کړی ده.

- د خپل د شفع حق یې په هیڅ ډول له منځه وړی نه ده.

۴- د عیب له امله د مبیعی دردولو په دعوی کې محکمه مدعی ته د
عیب له ثابتېدو نه وروسته او د حکم له صادرولو نه د مخه د لاټدنی
چاری په هکله د لوړې توجیه کول:

- پر عیب باندې صراحتاً یا دلالتاً خپل رضایت ښودلی نه وی.

۵- پر غایبه ميره باندې د نفقې په دعوی کې محکمه میرمنی ته د
حق د ثابتېدو نه وروسته او د حکم له صادرولو نه د مخه په لاټدنیو
چارو کې د لوړې توجیه کوی:

۹۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

- میره وده ته نفقه پری ایښی نده.
- ده یی د خپل نکاح له عقد څخه خلاصه کړی نه ده.

دری سوه دری پنځوسمه ماده:

محکمه مدعی علیه ته د مدعی د غوښتنی پر اساس د خدای د ذات پر نامه باندی بی له تکراره یوه پلا سوگند ورکوی.

دری سوه څلور پنځوسمه ماده:

د لوپړی په کولو نیابت جواز نه لری.

دری سوه پنځه پنځوسمه ماده:

د هغی پیښی او فعل په اړوند موضوع کې چې په خپله لوړه کوونکی سپری یی منځته راوړی وی قاطعه لوړه (یمین البات) او د بل چا د پیښی او فعل په اړوند موضوع کې د علم لوړه توجیه کیږی.

دری سوه شپږ پنځوسمه ماده:

د یوی چاری په واقع کېدو او یا نه واقع کېدو په اړوند موضوع کې د سبب لوړه او د همدا اوس په بقایا نه بقا په اړوند موضوع کې د حاصل لوړه توجیه کیږی.

دری سوه اووه پنځوسمه ماده:

یو بل ته د دواړو خواوو د لوپړی دردولو په اړوند موضوع کې د مدنی قانون د پنځم باب د څلورم فصل د لومړی برخی مندرج حکمونه په پام کې نیول کیږی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۹۱

درېیم باب

په پورتنیو محکمو کې اجراءات

لومړی فصل

د لاندنیو محکمو پر پریکړو باندې شکایت او اعتراض

دری سوه اته پنځوسمه ماده:

شکایت او اعتراض د لاندنی محکمې له پریکړې څخه د غیر قانع، محکوم علیه له حق څخه عبارت دی چې له پورتنی محکمې څخه د حاکمې محکمې د قضائې اجراءاتو پر خلاف د شکایت په وړاندې کولو سره غوښتل کېږي.

دری سوه نهه پنځوسمه ماده:

(۱) غیر قانع محکوم علیه کولای شی د ناحیوی، بناری، ولسوالی او د علاقه داری د حاکمې محکمې د صادر کړای شویو حکمونو پر خلاف پورتنی محکمې ته شکایت او اعتراض وړاندې کړي.

(۲) غیر قانع محکوم علیه کولای شی د ولایتونو د محکمو د دیوانونو د صادره حکمونو پر خلاف چې په لومړني ډول حکم صادر کړی دی د ستری محکمې اړوندو دیوانونو ته شکایت او اعتراض وړاندې کړي.

دری سوه شپیتمه ماده:

مدنی څارنوال چې په قضیه کې د مدعی یا مدعی علیه په ډول ګډون کړیدی د لاندنی محکمې د حکمونو پر خلاف اعتراض کولای شی.

۹۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دری سوه یو شپیتمه ماده:

- د لاندنیو محکمو د نهایی حکمونو پر خلاف په لاندنیو موردونو کې شکایت او اعتراض صورت مومی:
- ۱- د قانونی حکمونو په تطبیقولو کې خطا.
- ۲- د قانونی حکمونو په تأویل کې خطا.
- ۳- د غیر قانونی حکم د صادريدو په دلیل په اجراءاتو کې بطلان.

دری سوه دوه شپیتمه ماده:

- د شکایت او اعتراض اساسی شرایط دا دی:
- ۱- د لاندنی محکمی پریکړه چې د حکم د صفت لرونکی وی.
 - ۲- د لاندنی محکمی پر صادر شوی پریکړه باندی د محکوم علیه د رضایت نشتوالی.
 - ۳- د اعتراض د وړاندی کولو قانونی مودی په پام کې نیول.
 - ۴- د پورتنی محکمی له خوا د څېړلو د واک لرل.
 - ۵- د هغی ځانگړی سند نشتوالی چې د محکوم علیه د اعتراض حق له منځه وړی وی.
 - ۶- پورتنی محکمی ته د مدعی، مدعی علیه یا د هغوی د قانونی ممثل له خوا د اعتراض وړاندی کول.
 - ۷- د محکوم علیه په رضایت سره د لاندنی محکمی د حکم نه تطبیق او اجراً کېدل.

دری سوه دری شپیتمه ماده:

- د بنساری، ناحیوی، ولسوالی او علاقه داری د محکمی پر پریکړو باندی د اعتراض څېړل د ولایت د محکمی د ریاست د اړوندو دیوانونو له واک څخه دی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۹۳

دری سوه څلور شپيتمه ماده:

د ولایت د محکمی د ریاست د دیوانونو او د دی د انډول محکمی پر لومړنیو پریکړو باندی د اعتراض څپرل د ستری محکمی د اړوند دیوان له واک څخه دی.

دری سوه پنځه شپيتمه ماده:

د شکایت او اعتراض د وړاندی کولو موده د حکم د صادریدو او ابلاغ نه وروسته یوه میاشت ده.

دوهم فصل

د شکایت یا اعتراض وړاندی کولو ډول

دری سوه شپږ شپيتمه ماده:

د لاندنی محکمی پر پریکړه باندی د غیر قانع محکوم علیه شکایت د چاپی عریضی د وړاندی کولو په ترڅ کې صورت نیسی.

دری سوه اووه شپيتمه ماده:

د شکایت په باب عریضه په مستقیم ډول پورتنی محکمی یا حاکمی محکمی ته وړاندی کیږی.

دری سوه اته شپيتمه ماده:

که غیر قانع لوری د حکم د ابلاغولو د هغی پانی په پای کې چې د بنساری، ناحیوی، ولسوالی او د علاقداری د محکمی له خوا ورته ورکول کیږی خپل نه قناعت ولیکی دغه امر د شکایت حیثیت لری.

دری سوه نهه شپيتمه ماده:

د غیر قانع لوری عریضه باید د موضوع د اصل او د لاندنی محکمی د حکم د بیان لرونکی وی.

۹۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دری سوه او یایمه ماده:

د غیر قانع محکوم علیه د شکایت عریضه چې پورتنی محکمی یا حاکمی محکمی ته وړاندی کیږی رسمی وی. د محکمی په دفتر کې ثبت او شکایت کوونکی ته رسید ورکول کیږی.

دری سوه یو او یایمه ماده:

کوم شکایت او اعتراض چې د ټاکلی مودی له تېرېدو نه وروسته وړاندی کیږی د څېړلو وړندی وړاندی کوونکی ته یی بیرته مستردیږی خو دا چې شاکی یا معترض باوری عذر وړاندی کړی.

دری سوه دوه او یایمه ماده:

د شکایت پاڼه د وړاندی کوونکی یا د هغه د قانونی ممثل په واسطه لاسلیک کیږی.

دری سوه دری او یایمه ماده:

د څارنوال اعتراض چې پورتنی محکمی ته وړاندی کیږی د دنده لرونکی څارنوال په واسطه لاسلیک کیږی.

دری سوه څلور او یایمه ماده:

که شکایت د قانونی ممثل په واسطه وړاندی شی په شکایت پاڼه کې د وثیقی د نمبر او نېټی پر لیکلو بر سېره د وثیقی اصل، فوتوکاپی یا تصدیق شوی کاپی هم پورتنی محکمی ته وړاندی کیږی.

دری سوه پنځه او یایمه ماده:

پورتنی محکمه د شکایت پانی د تر لاسه کولو نه وروسته د پریکړی اړوندی پانی د هغی له مرجع څخه مطالبه کوی.

دری سوه شپږ او یایمه ماده:

د پریکړی اړوندی پانی د رارسیدو سره سم قضائی هیأت ته سپارل کیږی نوموړی هیأت په دی مطلب باندی د ځان د پوهولو نه وروسته

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۹۵

چې شکایت په ټاکلی موده کې وړاندې شویږي او پانې ادارې
نمیگړتیاوې نه لری په اندراج کولو یی امر کوی.

دری سوه اووه او یایمه ماده:

د شکایت کوونکې مفصل اعتراض د شکایت له وړاندې کولو نه
وروسته د شلو ورځو په بهیر کې وړاندې کیږی.

دری سوه اته او یایمه ماده:

لیکل شوی شکایت یا مفصل اعتراض د لاندنیو مطلبونو لرونکی
دی:

- ۱- د شکایت یا اعتراض د مرجع د محکمې نوم.
- ۲- د شاکی یا اعتراض کوونکې پیژندنه.
- ۳- د شکایت یا اعتراض د موضوع د پریکړې لنډیز.
- ۴- د تر اعتراض لاندې پریکړې د صادر کوونکې محکمې نوم.
- ۵- د پریکړې د نه سموالی دلیلونه.
- ۶- د شاکی یا اعتراض کوونکې غوښتنه.
- ۷- د شکایت یا اعتراض مل پایو او سندونو فهرست.

دری سوه نهه او یایمه ماده:

د دی قانون په دری سوه اته او یایمه ماده کې مندرج شکایت او یا
اعتراض په دوو نسخو کې پورتنی محکمې ته وړاندې کیږی.

درېیم فصل

د پورتنی محکمې لومړنی اجراءات

دری سوه اتیا ییمه ماده:

د پورتنی محکمې د تحریراتو څانگه د معترض د لیکلی شکایت یا
اعتراض یو نقل د قضائی هیأت د غور او کتنی نه وروسته مقابل
لوری ته سپارلی او لیکلی ځواب ځنی اخلی.

۹۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دری سوه یو اتیایمه ماده:

(۱) که شاکي د ليکل شوي مفصل اعتراض له وړاندې کولو نه ډډه وکړي يا د اعتراض له وړاندې کولو څخه د خپل عجز په باب عذر ښکاره کړي محکمه د هغه پر شفاهي د ليلونو باندې بسنه کوي د هغه د څرگندونو په پای کې لاسليک او د گوتې نښه يې اخلي.

(۲) د دی مادي د لومړي فقرې حکم د شاکي او معترض د مقابل لوري په هکله هم د تطبیق وړ دی.

دری سوه دوه اتیایمه ماده:

پورتنی محکمه په لاندینو موردونو کې د شکایت د اجرائتو د ځنډولو په باب قرار صادروي او شاکي یا معترض ته د شکایت او یا اعتراض د تصحیح کولو په هکله مهلت ورکوي:

- ۱- په هغه صورت کې چې شکایت یا اعتراض د وړاندې کوونکو له خوا لاسليک شوی نه وي.
- ۲- په هغه صورت کې چې شکایت سره جوخت لازمی ضميمی محکمې ته وړاندې شوی نه وي.
- ۳- په هغه صورت کې چې د شکایت یا اعتراض له امله دولتي محصول ورکړ شوی نه وي.

دری سوه درې اتیایمه ماده:

شکایت یا اعتراض له پاره د مرور زمان موده محکمې ته د هغه د وړاندې کولو له نېټې څخه محاسبه کېږي. پدې شرط چې د شکایت یا اعتراض وړاندې کوونکی په ټاکلې موده کې د دری سوه دوه اتیایمي مادي د مندرج قرار لارښودنې تر سره کړي.

دری سوه څلور اتیایمه ماده:

د شکایت وړاندې کوونکی کولای شي له خپل شکایت څخه لاس واخلي خو پدې شرط چې پریکړه د درېیمگړي شخص تر شکایت یا

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۹۷

اعتراض لاندی واقع شوی نه وی پدغه صورت کې محکمه د شکایت یا اعتراض څخه د لاس اخیستنې قرار صادروي او پدی هکله کې اجراآت پای ته رسوی.

دری سوه پنځه اتیایمه ماده:

(۱) د شکایت او اعتراض لاندی قضیه د دواړو خواوو له څرگندونو نه وروسته د څارنوال د اعتراض او د دواړو خواوو له ځواب سره د مطالعی د بشپړولو په خاطر قضائی هیأت ته سپارلی کیږی.
(۲) قضیه د قضائی هیأت د مطالعی له بشپړیدو نه وروسته په اجندا کې درج کیږی د شکایت د څېړلو او د قضائی غونډی د داېرېدو ځای د دعوی د دواړو خواوو او د قضیې د شاکی کسانو خبرتیا ته رسول کیږی.

دری سوه شپږ اتیایمه ماده:

که دواړه خواوی د شکایت یا اعتراض له وړاندی کولو نه وروسته په وروستی پړاو کې په اصلاح سره موافقه وکړی دا موافقه محکمی ته په لیکلی ډول وړاندی کیږی او د تأیید کېدو په صورت کې پورتنی محکمه د اجراآتو په پای ته رسیدو تصمیم نیسی.

څلورم فصل

د شکایت او اعتراض د څېړلو په خاطر د قضائی غونډی داېرېدل

دری سوه اووه اتیایمه ماده:

د قضائی غونډی رئیس د شکایت او اعتراض د څېړلو په پړاو کې د دی قانون د دوه هم باب د درېیم فصل د حکمونو د په نظر کې نیولو سره د قضائی غونډی د نظم د تأمینولو په خاطر لازم تدبیرونه نیسی.

۹۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

دری سوه اته اتیایمه ماده:

د قضائې غونډې رئیس د غونډې له پرانیستلو او د قضائې هیأت د جوړښت او د مدنی څارنوال له پیژندلو نه وروسته لاندنی موضوعات یې د څېړلو په خاطر اعلانوي:

- د څېړلو وړ قضیې ډول.
- د شاکی یا معترض پیژندنه.
- د هغې محکمې پیژندنه چې د هغې د پریکړې پر خلاف اعتراض شوی دی.
- د دعوی د دواړو خواوو هویت په دغه غونډه کې د غونډې د منشي له خوا ثبت کېږي.

دری سوه نهه اتیایمه ماده:

د قضیې د څېړلو له نېټې او ځای څخه د خبر نه لرلو په دلیل د دعوی یو د شاملو کسانو د نه حاضریدو په صورت کې محکمه د څېړنې چاری ځنډوي.

دری سوه نوی یمه ماده:

(۱) د قضیې د څېړلو د نېټې او ځای څخه په پوهیدو سره سره د دعوی یو د شاملو کسانو نه حاضریدل د څېړلو ځنډنه شی کېدای.

(۲) که محکمه یې نه حاضریدل موجه وېولی کولای شی چې د قضیې څېړل وځنډوي.

دری سوه یو نوی یمه ماده:

(۱) محکمه په غونډه کې د څارنوال یا مدافع وکیل غیر موجه نه حاضریدل پورتنی څارنوال یا د مدافعو وکیلانو ټولنی ته خبر ورکوي.

(۲) که د محکمې د جلب نه وروسته مدافع وکیل تر لسو ورځو پورې قضائې غونډې ته حاضر نه شی محکمه د هغه دنه حاضریدو موضوع

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۹۹

چې د قضیې د خپرلو د ځنډیدنی سبب شوی دی په رسمی توګه د مدافعو وکیلانو د هیأت ټولنی ته ابلاغوی.

دری سوه دوه نوی یمه ماده:

(۱) د استیناف په پړاو کې د قضیې خپرل د هغه رپوټ په لوستلو سره چې د پانوپه مطالعه کولو سره جوړ شویدی د غونډی د رئیس یا قاضیانو د یو تن په واسطه پیل کیږی.

(۲) رپوټ د قضیې د څرنگوالی د لاندنی محکمی د حکم د شکایت او اعتراض د دلیلونو او هغو نورو موادو لرونکی دی چې محکمی ته نوی وړاندی شوی دی او هم د هغو مدرکونو لرونکی دی چې محکمه د پریکړی د سموالی په منظور یی خپری.

دری سوه دری نوی یمه ماده:

(۱) پورتنی محکمه د قضیې خپرلو په وخت کې د موجودو دلیلونو او هغو دلیلونو له مخی چې د دواړو خواوو او یا په قضیه کې د نورو شاملو کسانو په واسطه وړاندی شوی دی په شکایت شویو برخو کې او په هغو برخو کې چې پر خلاف یی شکایت نشته دی او هم د هغو کسانو په ارتباط چې شکایت یی وړاندی کړی نه دی د لاندنی محکمی د پریکړی قانونیت او مدلل توب ارزیابی کوی.

(۲) محکمه د قضیې په هر اړخیزه ارزیابی کې د شکایت او اعتراض د دلیلونو تابع نه دی یوازی د خپرلو وسیله یی بولی.

دری سوه څلور نوی یمه ماده:

قضائی هیأت د قضیې د رپوټ له لوستل کېدو نه وروسته د دعوی د شاملو کسانو څرګندونی چې په قضائی غونډه کې حاضر شوی دی اوری لومړی شکایت وړاندی کوونکی یا وکیل یی، مدنی څارنوال د اعتراض د وړاندی کولو په صورت کې څرګندونی کوی. د دعوی د

۱۰۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

د وارو خواوو د شکایت د وړاندې کیدو په صورت کې د مطلبونو په څرگندولو کې د لومړیتوب حق د مدعی څخه دی.

دری سوه پنځه نوی یمه ماده:

په قضیه کې شامل څارنوال د اړوندو کسانو د څرگندونو څخه وروسته د پریکړې د قانونیت او مدلل توب یا د معکوس حالت په هکله څرگندونې کوي.

دری سوه شپږ نوی یمه ماده:

د قضیې د شاملو کسانو د څرگندونو او د څارنوال د رای له اوریدو نه وروسته قضائې هیأت د قضائې تصمیم د نیولو په خاطر د مشورې خونې ته ورننوځي.

دری سوه اووه نوی یمه ماده:

د قضائې هیأت مشورې، تصمیم او اعلانول یې د دی قانون د دوه هم باب د دوولسم فصل د مندرجو حکمونو سره سم صورت نیسي.

دری سوه اته نوی یمه ماده:

پورتنی محکمه په وروستی پړاو کې د قضیې د لومړنۍ څېړنې نه وروسته لاندنی واکونه لري:

۱- د لاندنی محکمې د پریکړې د باطلیدو په صورت کې د بیا څېړلو په خاطر واکمنی محکمې ته د قضیې استول.

۲- د لاندنی محکمې د پریکړې د نقض په صورت کې یا د بیا څېړلو په خاطر د زیاتو دلیلونو او تحقیقاتو د راټولولو په منظور حاکمی محکمې ته د قضیې استولو ته د اړتیا په صورت کې د نوی پرېکړې صادرولو ته لاس پوری کوي.

۳- د بطلان او نقض له موردونو څخه لیری او د شکلی نیمگړتیاوو یا په عددونو او رقمونو کې د سهو او خطا د اشتباه گانو لرونکي د لاندنیو محکمو پریکړې د پورتنی محکمې له خوا نقض او یا باطل

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۰۱

کیرې نه، خو یوازی د نیمگړتیا د استدراک او اصلاح له پاره لاندنی محکمی ته اعاده کیرې.

۴- د لاندنی محکمی د پرېکړې تأییدول په هغه صورت کې چې د غور کېدو په نتیجه کې د قانون سره د هغی سمون لرل ښکاره شی.

دری سوه نهمه نوی یمه ماده:

د پرېکړې د بطلان سببونه په لاندی ډول دی:

- ۱- په پرېکړه کې د قضا د اساسی ارکانو نشتوالی.
- ۲- د مخاصمی له پاره د دعوی یو د دواړو خواوو د واک نشتوالی.
- ۳- د مدعی بها په هکله د غیر محتمل الثبوت او یا د عینی واقعیت سره مخالف د قضائی پرېکړې صادریدل.
- ۴- د واک نه لرونکی قضائی هیأت له خوا د پرېکړې صادریدل.
- ۵- د واک نه لرونکی محکمی له خوا د پرېکړې صادریدل.

څلور سومه ماده:

د پرېکړې د نقض موردونه په لاندی ډول دی:

- ۱- د پرېکړې نه مدلل توب.
- ۲- د هغو حالتونو د توضیح نشتوالی کوم چې د قضیې د روښانه کېدو ارزښت لری.
- ۳- د قضیې له حالتونو سره په پرېکړه کې د مندرجو دلیلونو سمون نه لرل.
- ۴- د قوانینو له حکمونو څخه سمه استفاده نه کول.
- ۵- د مدعی د نه حاضریدو له امله د خصومت نه کولو د پرېکړې صادریدل.
- ۶- هغه نوری خطاګانی چې د قانون له مخی د پرېکړې د نقض باعث وګرځی.

۱۰۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

څلور سوه لومړۍ ماده:

د لاندنیو محکمو د پریکړو څخه د پورتنیو محکمو تأیید د قرار په واسطه صورت نیسی.

پنځم فصل

د پرېکړې دغه سموالی او د هغې د نقض په هکله د پورتنی محکمی د قرار صادرول

څلور سوه دویمه ماده:

د نقض په هکله د پورتنی محکمی تصمیم د قرار په ډول صادرېری او نوموړی قرار د لاندنیو مطلبونو لرونکی دی:

- ۱- د قرار د صادریدو نېټه او ځای.
- ۲- د قرار د صادر وونکی محکمی نوم.
- ۳- د قضائی هیأت جوړښت.
- ۴- د مدنی څارنوال او د قضیې د څېړنې د شاملو کسانو پیژندنې.
- ۵- د شکایت یا اعتراض دوراندي کونکی شخص پیژندنه.
- ۶- د لاندنی محکمی د پریکړې لنډ متن.
- ۷- د وړاندې شوی شکایت یا اعتراض لنډ متن.
- ۸- په محکمه کې د قضیې په څېړلو کې د شاملو کسانو څرگندونې.
- ۹- د مدنی دعوی د راپارولو عوامل او د محکمی نتیجه اخیستنې.
- ۱۰- د محکمی د استناد وړ قانون.
- ۱۱- د پرېکړې د نقض په هکله د قضائی هیأت تصمیم.

څلور سوه درېیمه ماده:

د پرېکړې د نقض کېدو او بیا څېړلو ته د هغې د استولو په صورت کې پورتنی محکمه په خپل قرار کې لاندنی مطلبونه په ډاگه کوی:

- ۱- د قضیې د توضیح وړ حالتونه.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۰۳

۲- د اثبات د غوښتنې وړ دلیلونه.

۳- هغه نور اجراءات چې په لاندني محکمه کې تر سره کېږي.

څلور سوه څلورمه ماده:

د لاندني محکمي د پرېکړې د نقض په هکله د پورتنی محکمي قرار د شکایت وړ نه دی او قطعی دی.

څلور سوه پنځمه ماده:

(۱) د بیا څېړلو په برخه کې د بطلان یا نقض په هکله د پورتنی محکمي د قرار د مندرجاتو تطبیق هرو مرو دی.

(۲) لاندني محکمه د خپل حکم په صادرولو کې د پورتنی محکمي قرار ته په بی قید او شرط غاړه ایښودنی اړ نه ده.

څلور سوه شپږمه ماده:

د وړاندې شوی شکایت یا اعتراض درد کېدو په صورت کې، پورتنی محکمه په خپل قرار کې درد دلیلونه تصریح کوي.

شپږم فصل

د لاندني محکمي پر قرار باندې د شکایت او اعتراض وړاندې کول

څلور سوه اوومه ماده:

د قضیې دواړه خواوې کولای شي د محکمي د هغه قرار په خلاف چې په لومړي پړاو کې صادر شوی دی شکایت او اعتراض وړاندې کړي.

څلور سوه اتمه ماده:

لاندني قرارونه د شکایت او اعتراض وړ گرزیدای شي:

۱- هغه قرارونه چې د ولایت د محکمي، د ښاري، ناحیوي، ولسوالی او علاقه داری د محکمي له خوا د واک لرلو او واک نه لرلو له مخی صادر شوی وی.

۱۰۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

- ۲- هغه قرارونه چې د مودی د تېرېدو یا نه تېرېدو په هکله صادرېږي.
- ۳- نور هغه موردونه چې د دی قانون له مخی د لاندنی محکمی قرار د شکایت او اعتراض وړ وگنل شی.

څلور سوه نهمه ماده:

پورتنی محکمه د لاندنی محکمی پر قرارونو باندی د شکایت او اعتراض له څېړلو نه وروسته چې په قانون کې اټکل شوی دی په لاندی ډول تصمیم نیسی:

- ۱- قرار بی تأیید ، شکایت یا اعتراض یې رد کوی.
- ۲- قرار بی نقضوی ، موضوع لاندنی محکمی ته د بیا څېړلو له پاره استوی.
- ۳- هغه قرار چې د دعوی په ماهیت کې صادر شوی دی نقضوی او لومړنی محکمی ته د پرېکړی د صادولو په خاطر یی استوی.

څلور سوه لسمه ماده:

د لاندنی محکمی د قرار د نقضولو په هکله د پورتنی محکمی صادره قرار د دی قانون د څلور سوه نهمی مادی په مندرجو حالتونو کې واجب التعمیل دی.

اووم فصل

د لاندنی محکمی د صادره حکمونو پر خلاف د شکایتونو په څېړلو کې د پورتنیو محکمو واکونه

څلور سوه یوولسمه ماده:

که د قانون د حکمونو سره سم د قضیې د پرېکړی واک له یوی محکمی څخه بلی محکمی ته سپارل شوی وی د صادر شوی پرېکړی پر خلاف د شکایت استدعا حاکمی محکمی یا د هغه ولایت د

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۰۵

محکمې ریاست ته وړاندې کیږي چې د پرېکړې صادروونکې محکمه د هغې په قضایي ونډ کې ځای لري.

څلور سوه دوولسمه ماده:

(۱) د ټاکلي مودی د تېرېدونو وروسته د دواړو خواوو د شکایت حق له منځه ځي.

(۲) په هغه صورت کې چې د دعوی یو د دواړو خواوو قایم مقام په ټاکلي موده کې شکایت و نه کړي هغه لوري چې له دی بابته تاوانی شوی وی په لاندني محکمه کې د قایم مقام پر خلاف دعوی اقامه کولای شي.

څلور سوه ديارلسمه ماده:

که یو د دواړو خواوو څخه په ټاکلي موده کې شکایت وکړي هغه بل لوري د شکایت د مودی د سرته رسیدو سره سره د دعوی د پای ته رسیدو او پرېکړې تر وخت پوري د شکایت واک لري.

څلور سوه څوار لسمه ماده:

هغه کسان چې پر دعوی یی په لاندني محکمه کې بالذات یا د وکیل، ولی، وصی یا قیم په واسطه پرېکړه شوی وی د شکایت حق هم هغو کسانو له پاره خوندي دی.

څلور سوه پنځلسمه ماده:

پورتنی محکمه نه شی کولای چې د لاندني محکمې د مخکیني پرېکړې څخه پرته په مستقیم ډول د دعوی حل او فصل ته لاس پوري کړي خو دا چې په قانون کې بل ډول اټکل شوی وی.

۱۰۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

څلور سوه شپاړسمه ماده:

د محکمې پرېکړې ته د صغیر، لیونی، معتوه یا ولی، وصی، وکیل او قیم صریح یا ضمنی رضایت د اعتبار وړ نه دی کوم وکیل چې د خپل موکل له خوا د قناعت کولو واک لری له دی حکم څخه جلا دی.

څلور سوه اووه لسمه ماده:

لاندنی موردونه د لاندنی محکمې پر پرېکړه باندی د ضمنی قناعت په حکم کې دی:

۱- د محکمې په لگښتونو یا محصول کې محکوم له سره د محکوم علیه روغه جوړه.

۲- له محکوم له څخه د محکوم علیه له خوا د پور دور کړې له پاره د مهلت غوښتنه.

۳- د موضوع په اصل کې د شاکي نه شکایت او د محکمې له لگښتونو څخه د شکایت بسنه.

څلور سوه اتلسمه ماده:

که شاکي یا متعرض په ټاکلی موده کې خپل اعتراض یا شکایت وړاندی کړی او په خپله د خبر ورکولو او باوری عذر څخه پرته پورتنی محکمې ته حاضر نه شی محکمه د شکایت یا اعتراض د حق د ساقطیدو په هکله خپل تصمیم صادروی او د محکمې تصمیم په دفتر کې د ثبت نه وروسته اړوندو مرجعو ته اورول کېږی.

څلور سوه نولسمه ماده:

په ټاکلی موده کې محکمې ته د معترض د مقابل لوری د نه حاضریدو په صورت کې د معترض د اعتراض حق په خپل حال پاتی کېږی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۰۷

څلور سوه شلمه ماده:

د مودی د سرته رسیدو او د درپیم گړی شخص له حق سره د لاندنی محکمی د حکم د تماس لرلو په دلیل د معترض د اعتراض د حق ساقطیدل د لاندنی محکمی د پرېکړی پر خلاف د درپیمگړی شخص د اعتراض د حق خنډ کېدای نه شی.

څلور سوه یو ویشتمه ماده:

د وروستی حکم د تطبیق او اجرا نه وروسته د درپیم گړی شخص اعتراض د باوری عذر د وړاندی کولو نه پرته اعتبار نه لری.

څلور سوه دوه ویشتمه ماده:

د ښاری، ناحیوی، ولسوالی او د علاقه داری د محکمی د حکم نقض او بطلان له دغو محکمو سره د ورته درجی محکمی له خوا صورت نیولای نه شی.

څلور سوه در ویشتمه ماده:

د پورتنی محکمی له خوا د شکایت د اوریدلو واک د مدعی بها د ییی له مخی قانوناً تحدید شویدی هغه د عواوی چې موضوعات یی په لاندی ډول ذکر کیږی له نوموړی تحدید څخه جلا دی:

- ۱- د لښتی د حق دعوی یا دهغی د احداث دعوی.
- ۲- د دروازی او کړکی د بندولو دعوی.
- ۳- د متروکه مالونو د ویش دعوی.
- ۴- د اثبات، ترک او له دعوی څخه د ډډه کولو په جهت کې د شفع حق.
- ۵- د گاونډی د ودانی د جگوالی دعوی او د هغی د ضرر د دفع کولو غوښتنه.
- ۶- د مبرز او ناووه چې د بل شخص د حویلی خواته وی د ضرر د دفع کولو دعوی.

۱۰۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

- ۷- له گډې ویالې څخه د نوی لښتی د کیندلو دعوی.
- ۸- د قنات د کیندلو دعوی که د هغه د کیندلو له امله بل قنات ته تاوان پېښ شی.
- ۹- د نیمگړې، قانونی اهلیت نه لرونکو او غایبو کسانو دعوی چې مدعی یا مدعی علیه واقع شوی وی او د هغوی په ضرر حکم صادر شوی وی.
- ۱۰- د حق آبی دعوی.
- ۱۱- د مرور د حق دعوی.
- ۱۲- د مرور زمان دعوی.
- ۱۳- هغه دعوی چې یوه خوا یی دولت وی او د دولت د قضایاوو د اداری استازی محکوم علیه شی.

څلور سوه ویشتمه ماده:

د محکوم علیه د تعدد او یو د هغوی له خوا د شکایت د وړاندې کولو په صورت کې که حکم د تجزیی وړ وگنل شی هغو کسانو چې شکایت نه دی کړی د شاکي له شکایت څخه برخمن کیدلای نه شی.

څلور سوه پنځه ویشتمه ماده:

د لاندنیو محکمو د غیر نهایی پریکړو او صادر شوی قضائی قرارونو پر خلاف د شکایت او اعتراض اړوند حکمونه د لاندنیو محکمو پر نهایی حکمونو او قرارونو باندی هم تطبیقیری.

څلور سوه شپږ ویشتمه ماده:

د ولایت د محکمی دیوانونه د قانون له حکمونو سره توپیر لرلو د قانون په تطبیق کې د خطا، په تاویل کې خطا یا په اجرائتو کې د هغسی بطلان په صورت کې چې د غیر قانونی حکم په صادردو منجر شوی وی مدنی قضیې پر وروستی حکمونو باندی د دعوی د لوری د شکایت یا د څارنوال د اعتراض پر بنسټ څېړی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۰۹

څلور سوه اووه ویشتمه ماده:

په هغه صورت کې چې د لاندني محکمی پریکړه او قرار د قانون د حکمونو سره سم صادر شوی وی او له نیمگړتیاوو څخه لیری وی که د نوموړی پریکړی پر خلاف شکایت او اعتراض بی ځایه وگڼل شی پورتنی محکمه د وروستی حکم د قانونی توب او د هغه د تنفیذ کېدو په هکله خپل قضائی قرار صادروي.

څلور سوه اته ویشتمه ماده:

که د لاندني محکمی په پریکړه کې قانونیت په پام کې نیول شوی نه وی ددې قانون د دری سوه اته نوی می مادی د دوه می فقری حکم تطبیقېږی.

څلور سوه نهه ویشتمه ماده:

که د لاندني محکمی وروستی پریکړه بطلان سره مخامخ شی قضیه واکمنی محکمی ته د بیا څېړلو په خاطر استول کېږی.

څلورم باب

د ستری محکمی د مدنی او عامه حقوقو د قضیو په دیوان کې

اجراآت

څلور سوه دېرشمه ماده:

په وروپاندی شویو قضیو کې د ستری محکمی د مدنی او عامه حقوقو د قضیو د دیوان واکونه په لاندني ډول دی:

- ۱- د قانون د صراحت سره سم د قضیو لومړنی څېړنی.
- ۲- په وروستی پړاو کې څېړنه.
- ۳- د قانونیت له مخی څېړنه.

۱۱۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

لومړی فصل د قضیو لومړنی څېړنی

څلور سوه یو دېرشمه ماده:

د سترې محکمې د مدنی او عامه حقوقو د قضیو دیوان هغه قضیې څېړي چې د قانون د حکمونو سره سم د لومړني څېړني په خاطر ورته احاله کېږي.

څلور سوه دوه دېرشمه ماده:

د ولایت او لویې ولسوالۍ د محکمو حکمونه په هغه صورت کې چې دوهم ځل بیا نقض شي په لومړني ډول د سترې محکمې د مدنی او عامه حقوقو د قضیو په دیوان کې څېړل کېږي.

څلور سوه درې دېرشمه ماده:

د سترې محکمې د مدنی او عامه حقوقو د قضیو د دیوان حکم چې د دی قانون د څلور سوه یو دېرشمې او څلور سوه دوه دېرشمې مادو سره سم صادرېږي وروستی ده.

څلور سوه څلور دېرشمه ماده:

د محاکمې هغه اصول او قاعدې چې په لومړني پړاو کې د قضیو په حل او فصل کې د اجرا وړ دي دسترې محکمې د مدنی قضیو د دیوان په لومړني څېړني کې هم د پاملرنې وړ دي.

څلور سوه پنځه دېرشمه ماده:

په هغه پریکړه کې چې په لومړني ډول د دیوان تر څېړني لاندې نیولې کېږي د رایو د اختلاف په صورت کې د رایو په اکثریت سره وروستی پریکړه صادرېږي.

دوه هم فصل

د فرجام غوښتنی شرایط او په هغی پوری اجراءت

څلور سوه شپږ دېرشمه ماده:

غیر قانع لوری، مدنی څارنوال او د دولت د قضایاوو استازی کولای شی خپل شکایت او اعتراض د هغو قضیو په هکله چې د ولایتونو، لویې ولسوالۍ د محکمو د دیوانونو او د کابل د ښاری محکمی په واسطه په لومړنی ډول وړ باندی پریکړی شویدی حاکمی محکمی یا د ستړی محکمی د مدنی او عامه حقوقو د قضیو دیوان ته وړاندی کړی. محکمه مکلفه ده چې فرجام غوښتنه ثبت کړی او د رارسیدو لیکلی سند یی فرجام غوښتونکی ته ورکړی.

څلور سوه اووه دېرشمه ماده:

- ۱- د فرجام غوښتنی موده دوه میاشتی ده.
- ۲- د دغی مودی محاسبه د حکم د ابلاغ کېدو له نېتی څخه صورت نیسی.

څلور سوه اته دېرشمه ماده:

د کابل په مرکز کې د فرجام غوښتنی د استدعا د وړاندی کولو مرجع د ستړی محکمی د مدنی او عامه حقوقو د قضیو دیوان دی او په ولایتونو کې فرجام غوښتونکی کولای شی خپله استدعا د ولایت د محکمی ریاست ته وړاندی کړی.

څلور سوه نهه دېرشمه ماده:

د عامه حقوقو په قضیو کې هریو غیر قانع لوری، د دولت د قضایاوو استازی یا مدنی څارنوال فرجام غوښتلی شی.

۱۱۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

څلور سوه څلورېنښتمه ماده:

د فرجام غوښتنی استدعا د لاندنیو مطلبونو لرونکی ده:

- ۱- د دعوی د دواړو خواوو پیژندنی.
- ۲- د حکم د صادرکونکی محکمې نوم.
- ۳- د هغی پریکړی حکم چې ور څخه شکایت صورت نیسی.
- ۴- د محکمې د حکم د ابلاغولو نېټه.
- ۵- د فرجام غوښتنی موجبات.

څلور سوه یو څلورېنښتمه ماده:

هغه استدعا چې پکی د دی قانون د څلور سوه څلورېنښتمی مادی حکم په پام کې نیول شوی نه وی د فرجام غوښتنی د څېړلو د مقام له خوا مستردېږی او له دی امر څخه راپیدا شوی ځنډ د فرجام غوښتنی په قانونی موده کې نه شمیرل کیږی.

څلور سوه دوه څلورېنښتمه ماده:

د حکم د ابلاغ پانی په پای کې نه قناعت هم فرجام غوښتنه شمیرل کیږی.

څلور سوه دری څلورېنښتمه ماده:

د حکم صادررونکی محکمه د دی قانون د څلور سوه څلورېنښتمی مادی د حکم سره سم د فرجام غوښتنی فورمه جوړ وی.

څلور سوه څلور څلورېنښتمه ماده:

که د فرجام غوښتنی استدعا د ستری محکمې د مدنی او عامه حقوقو د قضاواوو دیوان ته وړاندی شی د نوموړی دیوان تحریرات د موضوع پانی او د لاندنی محکمې پریکړه له اړوند مرجع څخه راغواړی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۱۳

څلور سوه پنځه څلورېنیمه ماده:

په ولایتونو کې د فرجام غوښتنی د استدعا د څېړلو مرجع مکلف دی دیوی اونۍ په بهیر کې د موضوع پائی په رسمی توگه ستری محکمی ته واستوی.

څلور سوه شپږ څلورېنیمه ماده:

د اړوندو مراجعو په واسطه د فرجام غوښتنی د څېړنی د قانونی پړاوونو په پام کې نه نیول چي د پانو په لیږلو کې په ځنډ او ضرر منجر شی د سر غړوونکو د مسؤلیت باعث کیږی.

څلور سوه اووه څلورېنیمه ماده:

په هغو قضیو کې چې دولت د دعوی لوری وی اړوندی پائی د محکوم علیه د شکایت یا د دولت د قضا یاو د استازی د اعتراض له کبله د نوموړی اداری له لازی د ستری محکمی دیوان ته احاله کیږی.

درېیم فصل

په وروستی پړاو کې څېړنه

څلور سوه اته څلورېنیمه ماده:

په وروستی پړاو کې د څېړنی په باب ددې قانون د درېیم باب مندرج حکمونه د ستری محکمی د مدنی او عامه حقوقو د قضیو په دیوان کې د تطبیق وړ دی د نقض او لاندنی محکمی ته د قضیې د لیږلو حالت له دی حکم څخه جلا دی.

څلور سوه نهه څلورېنیمه ماده:

ستره محکمه د قضیو د وروستی څېړنی په پړاو کې لاندنی واکونه لری:

۱۱۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

- ۱- په کلی او یا قسمی ډول د لاندنی محکمی د پرېکړی یا قرار نقض او یا باطلول او اړوندی محکمی ته د همغه قاضیانو یا په نوی ترکیب سره د بیا څېړلو په خاطر د قضی لیرل.
- ۲- د قانون پر حکم باندی د استناد د خطا د تصحیح په خاطر د پرېکړی صادرول په هغه صورت کې چې د پرېکړی د نقض کیدو نه وروسته په قضیه کې د نویو دلیلونو یا بشپړوونکو دلیلونو راټولولو ته اړتیا منځ ته رانه شی او د قضی حالتونه د لاندنی محکمی په واسطه په بشپړ او صحیح ډول څېړل شوی وی او یوازی د قانون پر حکم باندی په استناد کې خطا صورت نیولی وی.
- ۳- له دی امله چې د موضوع څېړل د پرېکړی د صادرولو غوښتونکی ده د محکمی قرار د نقض په صورت کې حاکمی محکمی ته د بیا څېړلو په خاطر د پانوا عااده کول، په دغه حالت کې د ستری محکمی په دیوان کې د دواړو خواوو حضور ته اړتیا نشته.
- ۴- د لاندنی محکمی د حکم تأییدول، دقانون سره سم د هغه د صادریدو په صورت کې.

څلورم فصل

د قانونیت له مخی د لاندنیو محکمو د وروستیو حکمونو څېړل

څلور سوه پنځوسمه ماده:

د ولایتونو، لویی ولسوالی او د کابل د ښاری محکمی د وروستیو حکمونو په هکله د فرجام غوښتنی څېړل د ستری محکمی په واک کې ده چې د فرجام غوښتونکی د استدعا پر بنسټ د ستری محکمی د مدنی او عامه حقوقو د قضیو د دیوان په واسطه عملی کیږی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۱۵

څلور سوه یو پنځوسمه ماده:

(۱) د سترې محکمې د مدنی او عامه حقوقو د قضیو دیوان د لاندنیو محکمو وروستی حکمونه یوازې د قانونیت او اسلامی شریعت له حکمونو سره د هغه د سمون لرلو له مخې څېړی.

(۲) که نوموړې دیوان د غور په نتیجه کې ډاډه شې چې د لاندنی محکمې حکم د قانون او اسلامی شریعت د حکمونو سره سم صادر شوی دی شکایت او اعتراض رد کوی او د وروستی حکم په تنفیذولو باندې قرار صادروي.

(۳) که د سترې محکمې د اړوند دیوان د غور په نتیجه کې ثابت شې چې د لاندنیو محکمو په وروستیو حکمونو کې قانونی خطا صورت نیولی ده پرېکړه نقضوی او حالتونه یې له دلیلونو سره تصریح کوی او د نوی پرېکړې د صادرولو له پاره لاندنی محکمې ته یې استوی.

څلور سوه دوه پنځوسمه ماده:

د دی قانون په درې سوه نهه نوی یمه ماده کې درج شوی لاندنیو محکمو د وروستیو حکمونو د بطلان موجبات او په څلور سوومه ماده کې درج شوی د نقض اسباب د لاندنیو محکمو د وروستیو حکمونو د څېړلو په پړاو کې د قانونیت له مخې هم د تطبیق وړ دی.

څلور سوه درې پنځوسمه ماده:

د سترې محکمې د مدنی او عامه حقوقو په دیوان کې د نه قناعت له کبله د لاندنیو محکمو د وروستیو حکمونو څېړل د اعتراض په وړاندې کولو موقوف نه دی د قانونی نیمگړتیاوو د شته والی په صورت کې نوموړې حکمونه نقض کیږی.

۱۱۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

څلور سوه څلور پنځوسمه ماده:

د قانون له حکمونو سره د توپیر لرلو په دلیل د پرېکړې په نقض کې هغو قانوني سندونو ته اعتبار ورکول کېږي چې د لاندني محکمي د حکم د صادريدو په وخت کې نافذوو.

څلور سوه پنځه پنځوسمه ماده:

په لاندنيو محکمو کې د ستري محکمي د اړوند ديوان په امر د نقض شوی پرېکړی بيا څېړل د نوی استدعا او عريضی په وړاندی کولو موقوف نه دی.

څلور سوه شپږ پنځوسمه ماده:

د فرجام غوښتنی د څېړلو په پړاو کې د محکمی د پرېکړی له موضوع څخه بهر اعتراضونه د څېړلو وړ ندی، نوی دعوی گڼل کېږي.

څلور سوه اووه پنځوسمه ماده:

هغه حکمونه چې په حادثه دعوی کې د اصلی دعوی په ترڅ کې صادريږی د اصلی دعوی له پرېکړی نه د مخه د فرجام څېړلو وړ نه دی.

څلور سوه اته پنځوسمه ماده:

فرجام غوښتنه د لاندني محکمی په پرېکړه پوری مربوط د اړوندو حکمونو تنفيذ ځنډوی.

څلور سوه نهه پنځوسمه ماده:

د ستري محکمی د مدنی او عامه حقوقو د قضیو ديوان د قانونيت له مخی د لاندنيو محکمو د وروستيو حکمونو د څېړلو په وخت کې کولای شی چې د دعوی دواړه خواوی جلب کړی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۱۷

څلور سوه شپیتمه ماده:

که د دعوی د لوری د استدعا او شکایت له کبله د ستری محکمی اړوند دیوان د ولایت د محکمی د دیوان حکم چې د مودی د سرته رسیدو او یا د دعوی د لوری د استیناف غوښتنی د حق دردولو پر بنسټ صادر شوی دی نقض کړی موضوع یی د لاندنی محکمی دیوان ته د نوی دوران له پاره اعاده کوی.

څلور سوه یو شپیتمه ماده:

که د مودی د سرته رسیدو قرار یا حکم چې د ولایت د محکمی د اړوند دیوان له خوا صادر شوی وی د نقض وړ نه وی او شاکی یوازی د لومړنی محکمی د پرېکړی پر قانونیت باندی اعتراض یا شکایت ولری د ولایت محکمه قضیه د قانونیت له مخی څېری.

څلور سوه دوه شپیتمه ماده:

که د ولایت د محکمی اړوند دیوان د ستری محکمی د مدنی او عامه حقوقو د قضیو د دیوان له تصمیم سره مخالف حکم صادر کړی او نوموړی دیوان د ولایت د محکمی دوهمه پرېکړه د نقض وړ تشخیص کړی د ستری محکمی د مدنی قضیو بشپړ هیأت موضوع څېری.

څلور سوه دری شپیتمه ماده:

که د ستری محکمی د مدنی او عامه حقوقو د قضیو دیوان د لاندنی محکمی د اړوند دیوان د دوهمی پرېکړی د صادریدو نه وروسته د اقامه شویو دلیلونو پر بنا قانع شی د حکم په تنفیذ کیدو قرار صادروی.

څلور سوه څلور شپیتمه ماده:

د لاندنی محکمی د حکم د نقضیدو او نوموړی محکمی ته د دعوی د بیبا لیرلو په هکله د ولایت د محکمی قرار د ستری محکمی د مدنی او عامه حقوقو د دیوان په وړاندی د فرجام غوښتنی وړ نه دی.

۱۱۸ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

څلور سوه پنځه شپیتمه ماده:

که د لاندني محکمی پرېکړه د بطلان نیمګړتیا ونه لری او یوازی د جزیی او شکلی نیمګړتیاوو لرونکی وی پرېکړه د حکم صادر وونکی محکمی ته اعاده کیری په دغه صورت کې د دعوی نوی کېدل او د شاهدانو حاضریدل لزوم نه لری.

څلور سوه شپږ شپیتمه ماده:

د فرجام څېړلو دیوان کولای شی هغه اصلی پانی چې د دعوی دواړه خواوی لاندني محکمی ته وړاندی کړی دی د کتنی له پاره راوغواړی.

څلور سوه اووه شپیتمه ماده:

که فرجام غوښتونکی د قضیې د رارسیدو نه د یوی میاشتی په بهیر کې د باوری عذر نه پرته خپل اعتراض فرجام څېړونکی دیوان ته وړاندی نه کړی او په خپله حاضر نه شی د لاندني محکمی د پرېکړی د تنفیذ او یا نقض په هکله قضائی قرار صادرېږی.

څلور سوه اته شپیتمه ماده:

د فرجام څېړونکی دیوان صادره قرار د لاندنيو مطلبونو لرونکی دی:

- ۱- د دعوی د دواړو خواوو پیژندنی، کسب او استوګنځی.
- ۲- د دعوی د تحریک سبب.
- ۳- د لاندني محکمی حکم.
- ۴- د دواړو خواوو د اعتراض او د وړاندی شویو دلیلونو لنډیز.
- ۵- د تنفیذ اسباب.
- ۶- د قانونیت له مخی د نقض او بطلان سببونه.

څلور سوه نهه شپیتمه ماده:

هغه پرېکړه یا قرار چې د فرجام څېړونکی دیوان له خوا نقض یا باطل شویده حاکمی محکمی ته اعاده کیری. کومه محکمه چې پرېکړه وړلیرل شوی ده مکلفه ده چې د فرجام څېړلو حکم او یا تصمیم په هم

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۱۹

هغو لفظونو او تورو سره په خپله دوهمه پریکړه کې ور داخل کړی. د دغی چاری په نه رعایتولو سره پریکړه د دوهم ځل له پاره نقض کیږی.

څلور سوه او یایمه ماده:

که په یوه دعوی کې محکوم علیه له یو تن څخه زیات وی او د هغوی د یو تن د فرجام غوښتنی له کبله پریکړه نقض شی نوری له دی نقض څخه استفاده کولای نه شی، لاندنی موردونه له دی حکم څخه جلا دی:

- ۱- د پور په ورکولو باندی د اصیل او کفیل محکومیت.
- ۲- د ورثی او شریکانو تر منځ د ځمکو او مالونو تر که اوویش.

څلور سوه یو او یایمه ماده:

که د مرافعه محکمی محکوم علیه د فرجام څېړنو د دیوان له څېړلو نه د مخه مې شی د فرجام غوښتنی حقوق یی ورثی ته لیږدول کیږی.

څلور سوه دوه او یایمه ماده:

محکوم علیه له پریکړی نه د باندی پر درېیمگړی شخص باندی فرجام غوښتنی نه شی.

څلور سوه دری او یایمه ماده:

که محکوم علیه د فرجام غوښتنی د مودی له سر ته رسیدونه وروسته مې شی ورته یی د فرجام غوښتنی حق نه لری. باوری عذر له دی حکم څخه جلا دی.

څلور سوه څلور او یایمه ماده:

د ملزمه شاهدانو نه تزکیه کېدل پریکړه د فرجام څېړلو د دیوان د غور وړ گرځوی او حاکمی محکمی ته یی د لیږلو باعث کیږی.

۱۲۰ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

څلور سوه پنځه اويايمه ماده:

د فرجام غوښتنې د حق او يا د مودې د سر ته رسيدو په هکله اختلاف را منځته کېدل د فرجام څېړلو د ديوان په واسطه د موضوع د څېړلو باعث کېږي.

څلور سوه شپږ اويايمه ماده:

د فرجام څېړلو ديوان په قضيه کې خپلې څېړنې په لاندني ډول تر سره کوي:

- ۱- د دعوی د دواړو خواوو د دليلونو د قوت او ضعف څېړل.
- ۲- د لاندني محکمی په حکم کې د مندرجو دليلونو د قوت او ضعف څېړل.

څلور سوه اووه اويايمه ماده:

لاندني محکمی مکلفی دی د دعوی د دواړو خواو په لاس کې موجود دليلونه او د خپل حکم دليلونه د قانونی مادو او د اسلامی شریعت د جزئیاتو په یادلو سره په پرېکړه کې په څرگند ډول درج کړي.

څلور سوه اته اويايمه ماده:

د وړاندې شویو دليلونو او سندونو د په پام کې نیولو سره د فرجام غوښتونکی د اعتراضاتو تردید او یا قبليدل ماده په ماده په قرار کې لیکل کېږي.

څلور سوه نهه اويايمه ماده:

د لاندني محکمی صادره قرار او پرېکړې په لاندنيو موردونو کې د فرجام څېړلو وړ نه دی:

- ۱- هغه حکمونه چې پر صریح اقرار او یا ابراء مستند وی او فرجام غوښتونکی یوازې د خپل حضوری اقرار یا ابراء څخه منکر وی او قوی دليلونه چې وثيقه یی مشبوه کړی موجود نه وی. په نه حضور او

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۲۱

نه اقرار باندی د متواتر نفی د شاهدانو شته والی له دی امر څخه جلا دی.

۲- د دواړو خواوو د قناعت پر بنا چې رسمی بڼه یی حاصله کړی وی د فرجام غوښتنی د حق ساقطېدل.

۳- د هغه حکم، حکم چې دواړه خواوی په خپل رضایت سره د هغه د حکم پر قاطعیت اقرار کړی او حکم په شرعی وثیقه کې درج شوی وی.

پنځم باب

د مدنی او عامه حقوقو په قضیو کې پر وروستیو پرېکړو او قرارونو باندی نوی کتنه

لومړی فصل

نوی کتنه

څلور سوه اتیایمه ماده:

قاضی القضاات، لوی څارنوال، متضرر هر یو کولای شی چې د نویو دلیلونو د رامنځته کېدو له امله د محکمو پر وروستیو قرارونو یا پرېکړو باندی اعتراض وکړی.

څلور سوه یو اتیایمه ماده:

د محکمو پر وروستیو پرېکړو یا قرارونو باندی نوی کتنه د ستړی محکمی د عالی شوري له واک څخه ده.

څلور سوه دوه اتیایمه ماده:

د نوی کتنی موردونه دا لاندی دی:

۱- د شاهدانو د شهادت د کذب ثابتېدل.

۲- د اهل خبری د استنتاج د کذب ثابتېدل.

۳- په اثباتیه سندونو او مدرکونو کې د جعل او تزویر ثابتېدل.

۱۲۲ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

۴- د ژباړونکي د نا سمی ژباړني ثابتېدل چې په حکم کې اغیزمن وي.

۵- د محکوم علیه له خوا د مثبتې سند وړاندې کېدل کوم چې د حکم د صادریدو په وخت کې موجود نه وي.

۶- نور نوی علتونه چې د خپړني په وخت کې محکمی ته معلوم نه وو او د حکم د صادریدو نه وروسته څرگند شوی وي او یا د خپړلو په وخت کې اصلاً د پام وړ څیډلی نه وي او پورتنی نوموړی علتونه د حکم د لغو کېدو موجب وگرځي.

دوه هم فصل

د نوی کتنی اړوند اجراءات

څلور سوه دري اتیایمه ماده:

که د وروستی حکم د لغوی په هکله باوري دلیلونه موجود وي د ستری محکمی عالی شوري د حکم په لغو کېدو قرار صادروي، قضیه یی د بیا خپړلو له پاره حاکمی محکمی یا بلی محکمی ته استوي.

څلور سوه څلور اتیایمه ماده:

که د ستری محکمی عالی شوري تر کتنی لاندی قضیه د زیاتو خپړنو وړ تشخیص کړي د قضیې سوابق د لومړنی ارزیايي په خاطر د ستری محکمی د عالی شوري د غړيو د یو تن تر ریاست لاندی د مدنی دیوان له دوو تنو غړيو څخه جوړ شوی کمېسیون ته سپاری.

څلور سوه پنځه اتیایمه ماده:

لومړنی کمیسیون پر وروستی پرېکړه باندی د معترض اعتراض تر غور لاندی نیسی او د دی قانون د څلور سوه دوه اتیایمی مادی د حکم له مخی ارزیايي کوی یی، د لزوم په صورت کې کولای شی د

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۲۳

قضیې دواړه خواوې احضار کړې او د موضوع څرنگوالی له هغوی څخه وپوښتی.

څلور سوه شپږ اتیایمه ماده:

دنده لرونکی کمیسیون خپلې نظریې په دوو نسخو کې تنظیموی او له سوابقو سره یو ځای د سترې محکمې د عالی شوري د دارالانشاء ریاست ته یې سپاری.

څلور سوه اووه اتیایمه ماده:

په هغه صورت کې چې غوښتونکی متضرر شخص وی د نوي کتنې د غوښتنلیک د وړاندې کولو مرجع ستره محکمه ده.

څلور سوه اته اتیایمه ماده:

(۱) پر وروستیو حکمونو باندې د نوي کتنې د استدعا د وړاندې کولو موده د شخصي احوالو (کورنۍ) په قضیو کې درې میاشتې ده.
(۲) د دی مادې د لومړې فقرې د مندرجې مودې پېل د وروستې پرېکړې د صادريدو له نېټې څخه محاسبه کېږي.

څلور سوه نهه اتیایمه ماده:

د نوي کتنې د څېړلو موده د اعتراض د وړاندې کولو نه وروسته درې میاشتې ده.

شپږم باب

متفرقه حکمونه

څلور سوه نوي یمه ماده:

د مدنی او عامه حقوقو په قضیو کې د غیر قضائې غونډو تصمیمونه او قرارونه د اعتبار وړ نه دي.

۱۲۴ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

څلور سوه یو نوی یمه ماده:

د مدنی حقوقو په موضوعاتو کې قضاوت د عریضی او دعوی له وړاندی کولو نه وروسته صورت نیسی.

څلور سوه دوه نوی یمه ماده:

قاضی نه شی کولای چې د قضاوت واک وبل قاضی ته وسپاری خو دا چې په قانون کې بل ډول تصریح شوی وی.

څلور سوه دری نوی یمه ماده:

قاضی نه شی کولای چې د قانون د څرگند امر نه پرته او بیله قانونی موجب څخه د خپل واک په دننه کې د قضیو حل او فصل تعطیل او وځنډوی.

څلور سوه څلور نوی یمه ماده:

قاضی مکلف دی چې د قضائی نزاهت سره د مخالفو کړو وړو او ویناوو څخه په کلکه ډډه وکړی.

څلور سوه پنځه نوی یمه ماده:

د قاضی قضاوت د وخت، ځای، موضوع او پېښی د په پام کې نیولو سره تقیید، تخصیص او تجزیه کیدای شی.

څلور سوه شپږ نوی یمه ماده:

که د دعوی موضوع پور یا د منقولو او غیر منقولو مالونو پیرودل وی او مړ شوی مدعی علیه شرعی وارث ونه لری د دولت د قضا یاوو اداره د قضا په وړاندی د مړی قانونی ممثل شمیرل کیږی او محکمه د موضوع په هکله رسیدگی کوی.

څلور سوه اووه نوی یمه ماده:

قاضی نه شی کولای په هیڅ ډول سره مدعی، مدعی علیه او شاهدانو ته تلقین وکړی.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۲۵

څلور سوه اته نوی یمه ماده:

قاضی باید د هېواد پر نافذو قوانینو او د اسلامی شریعت پر حکمونو باندې د بشپړې احاطې څخه بر سېره د ټولنی پر دود، عاداتو او عمومی عنعنو باندې پوره څېرتیا ولری.

څلور سوه نهه نوی یمه ماده:

پر اثباتیه مدرکونو باندې مستند د قضا حکم د ورثو د یو تن یا د ځینو پرله او پر خلاف د ورثی پر ټولو باندې حکم دی.

پنځه سوومه ماده:

قضا مظهر ده نه مثبت، محکوم به په حقیقت کې ثابت امر دی او قاضی د قانونی او شرعی وړاندې شویو دلیلونو پر اساس څرگندوی یی.

پنځه سوه یوومه ماده:

د قاضی حکم د قانون د صریح حکم د نشتوالی په صورت کې د اسلامی شریعت د اساساتو سره سم صادریری په محکوم به کې د زور او ځواک لرونکی دی.

پنځه سوه دوه یمه ماده:

صغیر، لیونی، معتوه، محجور او غایب په مستقیم ډول شرعی خصم نه شی کېدای.

پنځه سوه درېیمه ماده:

د ښاری، ناحیوی، ولسوالی او علاقداري د محکمو پر پکړې چې د مدعی یا مدعی علیه د اقرار یا د مدعی، مدعی علیه یا د هغوی د مورث له اقرار څخه د حکم وړ وثیقی پر اساس یا د شرعی ابرأ پر بنا وی د استیناف وړ نه دی، پورتنی محکمه په دغو موردونو کې د

۱۲۶ د مدنی محاکماتو د اصولو قانون

استیناف غوښتنی په رد کولو تصمیم نیسی، مشبوه وثیقی له دی حکم څخه جلا دی.

پنځه سوه څلورمه ماده:

ستره محکمه مکلفه ده د دعوی د سموالی د شرایطو او ورته نورو په هکله د دی قانون د حکمونو د اغیزمن تطبیق په خاطر ځانگړی قاعدی او لایحی چې د ستری محکمی د عالی شوری له خوا تصویب شوی وی وضع کړی.

پنځه سوه پنځمه ماده:

د علاقه داری او ولسوالی د محکو پریکړی چې د حکم سببونه پکی لوړه (حلف) یا د لوړی اسقاط وی د لاندنیو اجراتو تابع دی:

۱- که نوموړی پرېکړه په پورتنی محکمه کې نقض شی د دی قانون د درېیم باب د څلورم فصل د حکمونو مراتب په پام کې نیول کیږی.

۲- په هغه صورت کې چې نوموړی پرېکړه په پورتنی محکمه کې د نقض ورونه گڼل شی او مدعی د شاهدانو د اقامه کولو غوښتونکی وی د ولایت د محکمی اړوند دیوان او د هغی انډول محکمه د قضائی قرار په ترڅ کې قضیه د شاهدانو د اقامه کولو د دوران له پاره اړوندی محکمی ته استوی.

۳- په هغه محکمه کې چې قضیه ورته احاله شوی ده یوازی د شاهدانو د اقامی موضوع د دعوی په نوی فورمه کې درج کیږی او له مدعی څخه د شاهدانو د حاضرولو په خاطر استحضاری اخیستل کیږی. د دی منظور له پاره د دعوی نوی دوران د نوی صورت دعوی د وړاندی کولو غوښتونکی نه دی.

۴- په لومړی محکمه کې د دعوی د بیا د اړبدلو نه وروسته د شاهدانو د راوړلو موده یوه میاشت ده.

د مدنی محاکماتو د اصولو قانون ۱۲۷

۵- که مدعی شاهدان اقامه کړل او نوموړی شاهدان قبول یا رد شول، په دواړو حالتونو کې باید قضیه پورتنیو محکمو څخه تېره شی.

۶- که مدعی د یو میاشتی په موده کې د شاهدانو له حاضرولو څخه عاجز شی لومړنۍ پریکړه قطعیت مومي.

۷- د شاهدانو د اقامې له پاره لومړی محکمی ته د قضیې قانونی وړاندی کېدل د لومړنۍ پریکړې بشپړوونکې حیثیت لری، استینافی نه دی، د مرافعوی محصول تابع نه دی.

پنځه سوه شپږمه ماده:

دا قانون په رسمی جریده کې له خپریدو نه یوه میاشت وروسته نافذیږي او ددې په نافذیدو سره د ۱۳۳۸ د تلی د میاشتی د شلمی نېټی د عدلی محکمو اداری اصولنامه د هغی له ضمیمو سره، د ۱۳۳۷ کال د جدی د لومړی نېټی د حقوقی عدلی محاکماتو د اجراتو اصول د ۱۳۲۴ کال د سنبلی د اووه ویشتمی نېټی د لومړنیو د عواوو د مودی د ټاکلو د اصولو او په حقوقی او جزائی د عواوو کې د مرافعی او تمیز د استماع اصولنامه د ټولو اړوندو ضمیمو او تعدیلاتو او د ۱۳۳۱ د جدی د څلیر ویشتمی نېټی نافذ شوی د محاکماتو د اصولو واحده ماده او د هغو نورو قوانینو او تقنینی سندونو حکمونه چې د دی قانون له حکمونو سره توپیر ولری لغوه کښل کیږی.

د مدني محاکماتو د اصولو د قانون
تعديلونه

د مدني محاکماتو د اصولو د قانون تعديلات ۱۳۱

د مدني محاکماتو د اصولو د قانون د ځينو مادو د تعديل او
حذف په هکله د افغانستان اسلامي جمهوريت د رئيس تقنيني

فرمان

گڼه: (۱۳۵)

نېټه: ۲۷/۱۳۸۶/۱۰

لومړۍ ماده:

د ۱۳۶۹ هجري لمريز کال په (۷۲۲) گڼه رسمي جريده کې
خپور شوی د مدني محاکماتو د اصولو د قانون دوه سوه
پنځلسمه، دوه سوه اته نوي یمه، دوه سوه نهه نوي یمه، دري
سوه دوه یمه او درې سوه ديارلسمه مادې دې په لاندې ډول سره
تعديل شي:

۱- دوه سوه پنځلسمه ماده:

د غير منقولو مالونو په دعوو او کې د حکم د صحت په منظور،
د ذوالبيدي د شاهدانو اقامه کېدل د دعوي له صحت وروسته
معتبر دی. د ذوالبيدي د شاهدانو له حاضرولو څخه د مدعي د
عاجزه کېدو په صورت کې، د خصمينو تصديقونه د اعتبار وړ
دی. د نه ذوالبيدي په هکله د مدعي عليه د انکار او حلف په
صورت کې، موضوع، د خصومت په پرېښودو سره پای مومي.

۲- دوه سوه اته نوي یمه ماده:

د رسمي سندونو د مشبوهيت يا تزوير په هکله د عريضو
وارسی، په هغې ابتدائيه محکمې پورې مربوط دي چې د
اصل دعوي رسیده گي کوي.

۱۳۲ د مدنی محاکماتو د اصولو د قانون تعدیلات

محکمه د تزویر ادعا په یوه وخت کې له اصل دعوي سره یوځای د یوې فیصلې په ترڅ کې منفصله کوي.

۳- دوه سوه نهه نوي یمه ماده:

که چېرې د سندونو د مشبوهیت یا تزویر په هکله عریضې نورو مراجعو ته وړاندې شي، اړوندې ابتدائیه محکمې ته رجعت ورکول کېږي.

که چېرې تر ادعا لاندې سند په هغې محکمې کې چې قضیه تر رسیده گۍ لاندې نیسي، نه وي ترتیب شوی، د ترتیبونکې محکمې د حوزې نظر د قضائې نیابت په څېر هغې محکمې ته چې قضیه تر رسیده گۍ لاندې نیسي، وړاندې کېږي.

د سندونو د مشبوهیت یا تزویر په هکله ادعا د مقرر، شاهدانو یا د هغوی د قانوني قائم مقام لخوا صورت مومي.

۴- درې سومه ماده:

د سندونو د مشبوهیت یا تزویر د موضوع جزایي تعقیب، د حق العبدی دعوي په هکله د محکمې تر قطعي یا نهایی فیصلې پورې، معطلېږي.

۵- درې سوه دوه یمه ماده:

که چېرې محکمه د دلیلونو له ارزونې وروسته، د مشبوهیت یا تزویر ادعا وارده وگڼي، مدعي پوهوي (تفهیم کوي) خو خپله صورت دعوي د موضوع له اصل دعوي سره یوځای وړاندې کوي.

د مدني محاکماتو د اصولو د قانون تعديلات ۱۳۳

۶- درې سوه ديارلسمه ماده:

که چېرې د مشبوهيت يا تزوير د دعوي رسیده گي له اصلي دعوي سره يو خای صورت و مومي رسیده گي کونکې (خپرونکې) محکمه مکلفه ده د خپلو کړنو د پایلو څخه هغې محکمې ته چې سند په هغې کې ترتیب شوی دی یا د هغه مخزن ادارې ته چې د سند کنده په هغه کې قرار لري، وخت په وخت خبر ورکړي خو د بیعی یا د مثني له ورکړې څخه ډډه وشي.

دوه یمه ماده:

د مدني محاکماتو د اصولو درې سوه یوولسمه او درې سوه دولسمه مادې دې حذف شي.

درېیمه ماده:

دغه تعدیل او حذف د توشیح له نېټې څخه نافذ او په رسمي جریده کې دې خپور شي.

حامد کرزی
د افغانستان د اسلامي
جمهوریت رئیس

قانون اصول محاكمات مدنی

جريدة رسمی شماره (۷۲۲)

مؤرخ ۱۳۶۹ / ۵ / ۳۱ هـ. ش

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۳۷

فرمان رئیس جمهور جمهوری افغانستان

شماره: ۱۳۴۱

تاریخ: ۱۳۶۸/۹/۱۹

توشیح قانون اصول محاکمات مدنی جمهوری افغانستان مطابق به حکم فقره دوم ماده هفتاد و پنجم قانون اساسی ج.ا قانون اصول محاکمات مدنی ج.ا به داخل پنج صد و شش ماده که بر اساس صلاحیت های تفویض شده در فرمان شماره (۱۴۸۹) مؤرخ ۱۳۶۷/۱۱/۳۰ در مورد اعلام حالت اضطرار طی مصوبه شماره (۱۸۰) مؤرخ ۱۳۶۸/۵/۵ شورای وزیران به تصویب رسیده توشیح می دارم. این فرمان همراه با مصوبه شورای وزیران و قانون اصول محاکمات مدنی جمهوری افغانستان جهت نشر در جریده رسمی به وزارت عدلیه گسیل گردد.

نجیب الله

رئیس جمهور افغانستان

۱۳۸ قانون اصول محاکمات مدنی

مصوبه شورای وزیران جمهوری افغانستان شهر کابل

شماره: ۱۸۰

تاریخ: ۱۳۶۸/۵/۵

در مورد قانون اصول محاکمات مدنی جمهوری افغانستان شورای وزیران جمهوری افغانستان بر اساس صلاحیت های تفویض شده در فرمان شماره (۱۴۸۹) ۱۳۶۷/۱۱/۳۰ رئیس جمهور در مورد اعلام حالت اضطرار تصویب می نماید:

۱- قانون اصول محاکمات مدنی جمهوری افغانستان به داخل (۵۰۶) ماده منظور است.

۲- مصوبه شورای وزیران جهت توشیح به مقام ریاست جمهوری ارایه گردد.

سلطانعلی کشتمند

رئیس کمیته اجرائیه شورای وزیران

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۳۹

قانون اصول محاکمات مدنی جمهوری افغانستان

باب اول

فصل اول

احکام عمومی

ماده اول:

این قانون به تاسی از حکم ماده (۱۰۸) قانون اساسی جمهوری افغانستان به منظور تنظیم امور مربوط به قضاوت و طرز رسیدگی قضایای مدنی در محاکم جمهوری افغانستان وضع گردیده است.

ماده دوم:

اهداف اساسی این قانون قرار ذیل است:

- ۱- رعایت تساوی حقوق اتباع و تطبیق احکام قوانین جمهوری افغانستان در قضایای مدنی.
- ۲- تنظیم رویه عادلانه در جلسات قضائی.
- ۳- تعیین حدود حقوق و و جایب طرفین دعوی، شهود و اهل خبره.
- ۴- تنظیم طرز العمل شهادت و ارزیابی اسناد قانونی، قرائن قاطعه، قرائین مستنبطه و اسباب حکم.
- ۵- تنظیم امور مربوط به استیناف خواهی، فرجام خواهی و تجدید نظر به فیصله ها و قرار های نهائی محاکم.
- ۶- تسریع رسیدگی دعاوی مدنی.

ماده سوم:

رسیدگی به دعاوی مدنی از صلاحیت محاکم جمهوری افغانستان است.

۱۴۰ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده چهارم:

اصطلاحات آتی در این قانون معانی ذیل را دارد:

- ۱- قاضی: شخصی است که حکم می‌کند.
- ۲- محکوم له: شخصی است که به نفع او حکم شده باشد.
- ۳- محکوم علیه: شخصی است که به ضرر او حکم شده باشد.
- ۴- محکوم به: آنچه که موضوع حکم قرار گرفته باشد.
- ۵- طریق حکم: طرز و روش اصدار قرار و فیصله است.
- ۶- قضاء: حکمی است که توسط قاضی به الفاظ و کلمات مخصوص به صورت قطع و جزم صادر می‌شود.
- ۷- حکم: قضاوت قاضی است به اینگونه الفاظ صادر می‌شود که حکم نمودم تو در موضوع ملزم می باشی و حکم خود را به رد و یا سپردن مدعی بها تصریح نماید و یا حکم کردم که در مدعی بها به مدعی علیه مزاحم مباش.
- ۸- قضای الزام: حکم برثبوت مدعی بها است.
- ۹- قضای بالترک: حکم بر عدم اثبات است.
- ۱۰- استیناف خواهی: آن است که محکوم علیه به حکم صادره محکمه شهری، ناحیوی، ولسوالی یا علاق‌داری قناعت ننموده شکایت و اعتراض خود را به محکمه ولایت و یا محکمه لوی ولسوالی تقدیم نماید.
- ۱۱- فرجام خواهی: آن است که محکوم علیه به حکم صادره محکمه ولایت یا محکمه لوی ولسوالی قناعت ننموده شکایت یا اعتراض خود رابه دیوان مربوط ستره محکمه تقدیم نماید.
- ۱۲- اهل خبره: اشخاص مسلکی است که در رشته های خاص دارای تخصص، معلومات یا تجربه کافی باشند.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۴۱

فصل دوم

دعوی

ماده پنجم:

دعوی خواستن حق است از غیر در پیشگاه محکمه.

ماده ششم:

شخصی که حق را می‌خواهد مدعی و شخصی که حق از او خواسته می‌شود مدعی علیه است.

ماده هفتم:

طرفین دعوی مطابق احکام قانون دارای اهلیت قانونی باشند. در صورت نقصان یا فقدان اهلیت قانونی و غیابت احکام ولایت، وصایت و قیمومیت قابل تطبیق است.

ماده هشتم:

مدعی بهای خواسته شده و شامل حقوقی است که قوانین جمهوری افغانستان آنرا پیش بینی و موضوع دعوی قرار گرفته بتواند.

ماده نهم:

(۱) نماینده قانونی دولت در قضایای مدنی که حقوق و وجایب نفع و ضرر کلی یا قسمی دولت مطرح باشد به حیث مدعی یا مدعی علیه قرار می‌گیرد.

(۲) نماینده دولت به منظور حکم مندرج فقره اول این ماده اداره قضایای دولت می‌باشد.

۱۴۲ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده دهم:

در قضایای که اهالی قریه به صورت مشترک ذینفع باشند حضور بعضی آنها به حیث مدعی یا مدعی علیه در محکمه کفایت می‌کند مانند چراگاه، راه عام و امثال آن.

ماده یازدهم:

- (۱) دعاوی که در جهت نفع و ضرر متوفی و یا متروکه صورت می‌گیرد و حضوریکی از ورثه بحیث مدعی یا مدعی علیه برای رسیدگی در محکمه کافی است.
- (۲) در دعوی متروکه عینی، وارثی که متروکه در حیازت او قرار دارد بحیث خصم شناخته می‌شود.

باب دوم

فصل اول

استدعا

ماده دوازدهم:

- (۱) استدعای حق مدنی توسط عریضه رسمی مطالبه می‌شود.
- (۲) عریضه حقوقی مستقیماً به محاکم یا از طریق شعبات حقوق به محاکم تقدیم و مورد رسیدگی قرار می‌گیرد.

ماده سیزدهم:

عریضه حقوقی حاوی مطلب ذیل می‌باشد:

- ۱- اسم، ولد، محل سکونت اصلی و فعلی، پیشه، نمره تذکره مدعی و مدعی علیه.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۴۳

- ۲- تعیین اندازه مدعی بها و خلص مقصد دعوی.
- ۳- بیان جنس، نوع، قیمت مدعی بها در صورتی که منقول باشد. در صورتی که مدعی بها عقار باشد ذکر موقعیت، نوعیت و مساحت آن نیز حتمی است.
- ۴- امضاء یا نشان انگشت عارض. در صورتی که عارض وکیل، وصی یا قیم باشد ذکر نمره و تاریخ سند وکالت، وصایت و قیمومیت با شهرت مکمله آن ضرور است.
- ۵- تاریخ ایجاد حق و تاریخ تقدیم عریضه.

ماده چهاردهم:

در صورتی که مدعی بها مشترک و مدعی متعدد باشد استدعا توسط عریضه واحد صورت می‌گیرد.

ماده پانزدهم:

در صورت وحدت سبب دعوی در مدعی بها و تعدد مدعی علیه استدعا توسط عریضه واحد صورت می‌گیرد.

ماده شانزدهم:

- (۱) عریضه ای که به محکمه ذیصلاح تقدیم می‌گردد محکمه بعد از احضار معروض علیه آنرا بررسی نموده در صورت قناعت معروض علیه قرار قضائی صادر و جهت اجراء به اداره حقوق ارجاع می‌دارد.
- (۲) در صورت انکار معروض علیه محکمه مطابق به احکام قانون رسیدگی می‌نماید.

۱۴۴ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده هفدهم:

عریضه ایکه به اداره حقوق تقدیم می‌گردد در صورت عدم قناعت مدعی علیه یا طرفین محول محکمه می‌شود.

فصل دوم

مبادی دعوی

ماده هجدهم:

تحریرات محکمه نیصلاح عرایض وارده را تسلیم و بعد از ملاحظه رئیس محکمه به دفتر مربوط ثبت می‌نماید.

ماده نوزدهم:

در صورتی که محکمه در رسیدگی به قضیه خود را نیصلاح تشخیص ننماید قرار رد آن را صادر می‌کند.

ماده بیستم:

در قضیه ای که اعتراضات ابتدایی صورت گیرد محکمه اعتراضات را در جلسه قضائی که از طرف محکمه تعیین می‌گردد رسیدگی و تصمیم قضائی اتخاذ می‌گردد.

ماده بیست و یکم:

اعتراضات ابتدائی قرار ذیل است:

- ۱- عدم صلاحیت رسیدگی قضیه از طرف محکمه.
- ۲- فقدان صلاحیت و اهلیت مدعی و مدعی علیه.
- ۳- متوجه نبودن ادعای مندرج عریضه برمدعی علیه.
- ۴- صدور حکم قضائی قبلی در موضوع بین عارض و معروض.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۴۵

۵- عدم ذوالییدی مدعی علیه متکی براسناد مثبتہ در مدعی بهای غیر منقول.

۶- ارتباط قضیہ با دعوی که در محکمہ دیگر دایر است.

۷- دایر بودن قضیہ مندرج در عریضہ در محکمہ دیگر.

۸- تحت مرور زمان بودن قضیہ مورد دعوی.

مادہ بیست و دوم:

هیأت قضائی درموارد مندرج ماده (۲۱) این قانون به حضور طرفین موضوع را رسیدگی نموده قرار قضائی صادر و به طرفین ابلاغ می‌دارد.

مادہ بیست و سوم:

طرفی که به قرار قضائی مندرج ماده (۲۲) این قانون قناعت نداشته باشد می‌تواند طی مدت بیست روز اعتراض خود را به محکمہ حاکمه یا محکمہ فوقانی تقدیم نماید در این حالت محکمہ حاکمه مکلف است به معترض به قید تاریخ رسید داده و اعتراض را بعد از ثبت در دفتر مربوط به محکمہ فوقانی احاله نماید.

مادہ بیست و چهارم:

میعاد تقدیم صورت دعوی و جواب دعوی بدون عذر معقول از پانزده روز بیشتر بوده نمی‌تواند.

مادہ بیست و پنجم:

تحریرات محکمہ مکلف است از وصول صورت دعوی، جواب دعوی و ضمائم آن به مدعی و مدعی علیه باقید تاریخ رسید بدهد.

۱۴۶ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده بیست و هشتم:

تحریرات محکمه بعد از وصول دعوی در صورت صحت آن به تشخیص هیأت قضائی اجراءات مربوط به محصول را مطابق قانون انجام و صورت دعوی را به امر تحریری رئیس محکمه درج فورمه معین نموده و یک نسخه آن را به تعیین وقت به مدعی علیه غرض تهیه جواب تسلیم می‌دهد. و در صورت عدم صحت دعوی مدعی به تصحیح صورت دعوی مکلف می‌شود.

ماده بیست و هفتم:

محکمه بعد از تهیه جواب مدعی علیه تاریخ جلسه رسیدگی قضیه را به طرفین ابلاغ نماید.

ماده بیست و هشتم:

در دعاوی بسیط و دعاوی که ایجاب رسیدگی عاجل را نماید به ملاحظه استدعا و اظهارات شفوی طرفین رسیدگی بعمل می‌آید. دعاوی بسیط نظر به اوضاع و احوال متداعیین و شرایط زیست به تشخیص محکمه ذیصلاح مربوط است.

ماده بیست و نهم:

مدعی ای که دعوی خود را در میعاد قانونی به محکمه تقدیم نه نماید محکمه به ترک خصومت قرار قضائی صادر و عریضه را به مرجع مربوط مسترد می‌نماید.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۴۷

ماده سی ام:

در صورتی که مدعی علیه جواب تحریری خود را در معیاد قانونی به محکمه تقدیم ننماید محکمه به جواب شفوی او اکتفا نموده در موضوع رسیدگی قضائی نماید.

ماده سی و یکم:

هرگاه مدعی بعد از صدور قرار قضائی مندرج ماده (۲۹) به محکمه مراجعه نماید محکمه سوابق موضوع را مطالبه و بعد از احضار طرف مقابل در موضوع رسیدگی می نماید. مدعی در این حالت به تعقیب دعوی خود مکلف می باشد.

ماده سی و دوم:

هرگاه مدعی بار دوم در معیاد قانونی به اقامه دعوی خود حاضر نشود و اطلاع دایر بر عذر قانونی به محکمه نداده باشد محکمه مجدداً به ترک خصومت قرار صادر می نماید.

ماده سی و سوم:

قرار مندرج ماده (۳۲) این قانون تابع احکام استیناف خواهی بوده مگر این که قانون برخلاف آن حکم نموده باشد.

ماده سی و چهارم:

(۱) محکمه ای که قرار مندرج ماده (۳۲) را صادر نموده و قرار مذکور توسط محکمه فوقانی نقض گردد مکلف است به رسیدگی قضیه اقدام نماید.

(۲) محکمه فوقانی مکلف است قرار نقض خود و رسیدگی مجدد قضیه را توسط محکمه اولی به طرفین ابلاغ نماید.

۱۴۸ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده سی و پنجم:

مدعی بعد از ورود قضیه به دفتر محکمه غرض رسیدگی مجدد مکلف است در خلال یک ماه دعوی خود را به محکمه مربوطه اقامه نماید در صورتی که بدون عذر قانونی به داخل میعاد مقرر دعوی خود را اقامه ننماید محکمه به ترک خصومت قرار صادر می نماید و این قرار نهائی می باشد.

ماده سی و ششم:

در دعوی نکاح، مدعی مکلف است در حال عدم عذر مؤجه از تاریخ وصول عریضه دعوی خود را در خلال مدت یکماه به محکمه تقدیم نماید با سپری شدن این موعد محکمه می تواند به ترک خصومت قرار صادر نماید برای مدعی صرف یکبار حق استیناف خواهی داده می شود.

هرگاه محکمه اولی بار دوم به ترک خصومت قرار صادر نماید این قرار نهائی می باشد.

ماده سی و هفتم:

محکمه دارای دفاتر ذیل می باشد:

- ۱- کتاب وارده و صادره.
- ۲- کتاب اندراج دوسیه های جزائی.
- ۳- کتاب اندراج قضایای مدنی و تجارتي.
- ۴- اجندای جلسات قضایای عاجل.
- ۵- اجندای جلسات قضایای عادی.
- ۶- فورمه اوراق حکم قضائی.
- ۷- فورمه ثبت اوراق حکم قضائی.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۴۹

۸- فورمه اصل و ثبت قرارهای قضائی.

۹- دفتر محاسبه اوصیا.

۱۰- دفتر ثبت شکایات و اعتراض بر احکام نهائی و غیر نهائی محاکم ولایات.

۱۱- دفتر ثبت استیناف خواهی.

۱۲- ابلاغ نامه.

۱۳- کتاب ثبت سندات محصولی.

۱۴- شهریه (تابلو).

۱۵- کتاب ثبت عرایض.

۱۶- دفتر تعرفه محصولی.

۱۷- دفتر حاضری.

۱۸- دفتر نظارت بر تطبیق فیصله های قطعی.

۱۹- سایر دفاتر مورد نیاز.

ماده سی و هشتم.

تعداد و انواع دفاتر و کتب محاکم نظر به خصوصیات کار هر محکمه متفاوت بوده و هر یک از محاکم مطابق به خصوصیت کار خود از دفاتر مندرج ماده (۳۷) این قانون استفاده می نماید.

ماده سی و نهم:

با در نظر داشت احکام این قانون سایر مکلفیت های کارمندان اداری محاکم توسط لایحه جداگانه ای که شورای عالی ستره محکمه آن را تصویب می نماید تنظیم می گردد.

۱۵۰ قانون اصول محاکمات مدنی

فصل سوم

جریان رسیدگی قضایای مدنی در محاکم

مادهٔ چهارم:

رسیدگی به تمام دعاوی مدنی در محاکم جمهوری افغانستان علنی می-باشد. مگر در حالاتی که رسیدگی علنی نظم عامه را اخلال و یا سبب افشای اسرار محرمانه زندگی اشخاص گردد.

مادهٔ چهارم و یکم:

جلسات علنی در روزهای رسمی دایر به علاقه مندان اجازه حضور داده می‌شود.

مادهٔ چهارم و دوم:

ابلاغ حکم محکمه در تمام حالات علنی می‌باشد.

مادهٔ چهارم و سوم:

جلسات سری به حضور داشت اشخاص شامل قضیه و ممثل قانونی آنها دایر و در صورت لزوم شهود، اهل خبره و ترجمان اشتراک می‌نمایند.

مادهٔ چهارم و چهارم:

شخصی که سن (۱۵) سالگی را تکمیل نکرده و شامل قضیه نباشد در جلسات قضائی اشتراک کرده نمی‌تواند.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۵۱

مادهٔ چهل و پنجم:

تحریرات محکمه مکلف است قبل از دایر شدن جلسه، مدعی و مدعی علیه یا ممثل قانونی شان، شهود، اهل خبره و ترجمان را درمحل مختص به آن جابه‌جا نماید.

مادهٔ چهل و هشتم:

هیأت قضائی زمانی وارد اطاق جلسه می‌گردد که وقت تدویر جلسه آماده و اشخاص مندرج مادهٔ (۴۵) حاضر گردیده باشند.

مادهٔ چهل و هفتم:

حین داخل شدن هیأت قضائی به اتاق جلسه تمام حاضرین به پا ایستاده می‌شوند زمانی که قضات اخذ موقع نمودند به جای خود می‌نشینند.

مادهٔ چهل و هشتم:

رئیس جلسهٔ قضائی رسمیت جلسه را به نام خداوند توانا و دادگر افتتاح، ترکیب هیأت قضائی، خارانوال و اهل خبره، ترجمان و منشی جلسه به اطلاع حاضرین می‌رساند.

مادهٔ چهل و نهم:

رئیس جلسهٔ قضائی حقوق و وجایب و مکلفیت های اشخاص شامل قضیه و جلسه را توضیح و منشی جلسهٔ قضائی دستور قرائت اجندای جلسه را صادر و بعد از معرفی مدعی و مدعی علیه و یا ممثل قانونی آنها رسیدگی قضیه را آغاز می‌نماید.

۱۵۲ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده پنجاهم:

رئیس جلسه حین رسیدگی قضیه نخست به مدعی یا ممثل قانونی او و سپس به مدعی علیه و یا ممثل قانونی او موقع می‌دهد تا دعوی و دفاع شان راقرائت نمایند.

ماده پنجاه و یکم:

طرفین دعوی به کمال آزادی مطالبات خود راقرائت و توضیحات می‌دهد قبل از ختم گفتار یک طرف، طرف دیگر حق ندارد صحبت جانب مقابل را قطع کند.

ماده پنجاه و دوم:

استیضاح از مدعی، مدعی علیه و سایر اشخاص ذیربط از صلاحیت رئیس جلسه بوده هرگاه در جریان محاکمه مطالبی نزد اعضای قضائی جلسه قابل استیضاح باشد به اجازه رئیس جلسه از طرفین استفسار به عمل می‌آید.

ماده پنجاه و سوم:

منشی جلسه مکلف است تمام جریان محاکمه را به ارتباط دعوی و مدافعات شهادت شهود و اظهارات اهل خبره بدون کم و کاست قید محضر جلسه نموده و در پای آن امضای رئیس و اشخاص مربوط را اخذ نماید.

ماده پنجاه و چهارم:

رهبری و انتظام جلسه قضائی از صلاحیت رئیس جلسه می‌باشد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۵۳

ماده پنجاه و پنجم:

اشخاص شامل قضیه، ممثل قانونی طرفین دعوی، شهود، اهل خبره، مترجمین و سایر شاملین جلسه قضائی مکلف به رعایت نظم جلسه و اطاعت از اوامر رئیس جلسه می‌باشند.

ماده پنجاه و هشتم:

مدعی، مدعی علیه و یا ممثل قانونی آنها، شهود، اهل خبره و مترجمین مکلف اند حین اظهارات و توضیح مطالب به پا بایستند مگر این‌که رئیس جلسه اجازه نشستن را به آنها بدهد.

ماده پنجاه و نهم:

شخصی که نظم جلسه را برهم می‌زند رئیس جلسه او را اخطار می‌دهد در صورت تخلف رئیس می‌تواند اخلال‌کننده را از اتاق جلسه خارج نماید.

ماده پنجاه و دهم:

هرگاه اخلال‌کننده نظم جلسه مدعی، مدعی علیه یا ممثل قانونی آنها باشد در صورت تکرار تخلف محکمه می‌تواند اخلال‌کننده را به جزای نقدی که از سه هزار افغانی بیشتر نباشد یا حبس الی یک هفته محکوم نماید.

ماده پنجاه و یازدهم:

اگر اخلال‌کننده خارنوال مدنی باشد محکمه با صدور قرار قضائی به تعویض وی اقدام می‌نماید.

۱۵۴ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده شصتم:

در صورتی که اخلال کننده وکیل مدافع باشد محکمه او را مطابق احکام قانون تأدیب می نماید.

ماده شصت و یکم:

هرگاه شخص در جلسه قضائی مرتکب جرم قباحت و یا جنحه گردد از طرف محکمه مطابق به احکام قانون مجازات می گردد.

ماده شصت و دوم:

محکمه مجازات مندرج مواد (۵۸) الی (۶۰) این قانون را به داخل حکم قضائی واجب التعمیل تعیین و حکم مذکور غیر قابل استیناف است.

ماده شصت و سوم:

در حالات مندرج مواد (۵۸) الی (۶۰) این قانون محکمه می تواند قبل از ختم جلسه حکم صادر شده را لغو نماید.

ماده شصت و چهارم:

هرگاه محکمه در جرم جنحه در همان جلسه قضائی متهم را محکوم به جزأ نماید و یا جرم ارتکابی جنایت باشد محکمه مکلف است، محضر واقعه را ترتیب و امر گرفتاری متهم را صادر و موضوع رابه خارنوال مربوط احاله نماید اصدار حکم در این مورد در محکمه مجاور قریب صورت می گیرد.

فصل چهارم اجتناب و رد قاضی

ماده شصت و پنجم:

رئیس و اعضای محکمه هریک در حالات آتی از اشتراک در ترکیب محاکمه و رسیدگی به دعوی مدنی اجتناب می‌ورزند.

۱- در صورتی که در قضیه مورد رسیدگی ذینفع و یا دعوی مربوط به اصول و فروع، زوج، زوجه و یا اقارب آنها باشد. اقارب به این منظور عبارت است از برادر، برادر زاده، خواهر، خواهر زاده، کاکا، عمه، خاله، ماما، خسر و خشو.

۲- در صورتی که در اسناد مربوط به قضیه مطروحه در محکمه سند را تحریر یا امضاء نموده یا در موضوع دعوی قبلاً به حیث خائنوال، حکم، اهل خبره یا شاهد اظهار عقیده کرده باشد.

۳- در صورتی که بین رئیس یا اعضای محکمه یا یکی از طرفین قضیه دعوی موجود باشد.

۴- در صورتی که بین رئیس یا یکی از اعضای محکمه با یک طرف دعوی خصومت قبلی موجود باشد.

ماده شصت و هشتم:

قضاتی که برطبق حکم مندرج فقره (۱) ماده (۶۵) این قانون با همدیگر قرابت داشته باشند نمی‌توانند در ترکیب محاکمه در رسیدگی قضیه مدنی شامل شوند.

۱۵۶ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده شصت و هفتم:

قاضی می‌تواند در صورت بروز اسبابی خارج از احوال مندرج در مواد (۶۵ و ۶۶) این قانون از اشتراک در رسیدگی دعوی اجتناب نماید.

ماده شصت و هشتم:

در احوال آتی اشتراک رئیس و اعضای محکمه در رسیدگی بعدی قضیه مجاز نمی‌باشد:

۱- در صورت اشتراک در رسیدگی ابتدایی قضیه.

۲- در صورت اشتراک در رسیدگی قضیه در دیوان های ستره محکمه.

ماده شصت و نهم:

در صورت موجودیت حالات مندرج مواد (۶۷ و ۶۸) این قانون قاضی مکلف است موضوع اجتناب خود را در قضیه به محکمه تقدیم نماید.

ماده هفتادم:

طرفین دعوی می‌توانند در حال موجودیت یکی از حالات مندرج مواد (۶۷) و (۶۸) این قانون رد قاضی را در رسیدگی به موضوع تقاضا نمایند.

ماده هفتادویکم:

طلب رد قاضی به صورت تحریری و مستند قبل از آغاز رسیدگی موضوع در خلال سه روز به محکمه تقدیم می‌گردد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۵۷

ماده هفتادودوم:

۱- هیأت قضائی محکمه اسباب و دلایل رد را طی جلسه قضائی بررسی نموده درمورد قبول و عدم قبول به اکثریت آراء تصمیم اتخاذ و قرار صادر می نماید.

۲- در صورت تساوی آراء به رد قاضی ترجیح داده می شود.

ماده هفتادوسوم:

در صورتی که در محکمه ابتدائیه یک نفر قاضی باشد تقاضای رد به محکمه فوقانی تقدیم و در حال قبول رد، قاضی دیگری به رسیدگی قضیه مؤظف می گردد.

ماده هفتادوچهارم:

هرگاه مطالبه رد متوجه تمام هیأت قضائی محکمه ابتدائیه باشد در صورت قبول رد، هیأت قضائی دیگری از طرف محکمه فوقانی به منظور رسیدگی و صدور حکم تعیین می گردد.

ماده هفتادوپنجم:

هرگاه اسباب رد متوجه هیأت قضائی یکی از دیوان های ریاست محکمه ولایت یا محکمه معادل آن باشد رئیس محکمه به اشتراک یک نفر قاضی دیگر در مورد قبول و عدم قبول رد تصمیم اتخاذ می دارد.

در صورتی که اسباب رد متوجه رئیس محکمه ولایت، محکمه معادل آن یا اعضای ستره محکمه باشد شورای عالی ستره محکمه در مورد تصمیم اتخاذ می کند.

۱۵۸ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده هفتاد و ششم:

زمانی که موضوع رد قاضی مطرح باشد رسیدگی اصل دعوی معطل قرار داده می شود.

ماده هفتاد و هفتم:

هرگاه موارد رد قاضی ثابت نشود محکمه ای که به عدم ثبوت رد تصمیم می گیرد درخواست کننده رد دارای سوء نیت (مدعی، مدعی علیه) به جزای نقدی الی سه هزار افغانی محکوم می گردد.

ماده هفتاد و هشتم:

قراره های که از طرف محکمه در مورد رد صادر می شود نهایی می باشد

فصل پنجم

صلاحیت رسیدگی در قضایای مدنی

ماده هفتاد و نهم:

دعاوی مدنی در مرحله ابتدایی توسط محکمه شهری، ناحیوی، ولسوالی یا علاقه داری فیصله می شود جزء در حالاتی که قانون طور دیگری تصریح کرده باشد.

ماده هشتادم:

محکمه به رسیدگی دعاوی اقدام می نماید که از طرف شخصیت های حقوقی یا حکمی حل و فصل آن تقاضا شده باشد.

ماده هشتاد و یکم:

(۱) دعوی مدنی در محل سکونت مدعی علیه حل و فصل می گردد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۵۹

(۲) هرگاه مدعی علیه محل سکونت متعدد داشته باشد دعوی مدنی علیه وی در محکمه رسیدگی می‌شود که مدعی علیه حین استدعا در حوزه قضائی آن سکونت داشته باشد.

ماده هشتاد و دوم:

در صورتی که زن شوهردار مدعی علیه باشد رسیدگی دعوی از صلاحیت محکمه محل اقامت شوهر می‌باشد.

ماده هشتاد و سوم:

در صورتی که دختر حایز سن ازدواج یا دارای اهلیت حقوقی کامل مدعی علیه باشد رسیدگی دعوی از صلاحیت محکمه محل اقامت پدر و یا محارم شرعی می‌باشد که متکفل اعاشه و پرورش وی است.

ماده هشتاد و چهارم:

هرگاه شخص فاقد یا ناقص اهلیت، مدعی علیه باشد رسیدگی دعوی از صلاحیت محکمه محل اقامت ولی، وصی یا قیم می‌باشد.

ماده هشتاد و پنجم:

اقامتگاه محجور، مفقود و غایب اقامتگاه قائم مقام قانونی آن‌ها می‌باشد.

ماده هشتاد و ششم:

هرگاه کارکنان دولت، منسوبین قوای مسلح در قضایای مدنی مدعی علیه باشند رسیدگی دعوی از صلاحیت محکمه محل کار آنها می‌باشد.

۱۶۰ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده هشتادوهفتم:

دعوی مسافر یا کوچی در صورتی که مدعی و مدعی علیه باشند در محکمه شهری، ناحیوی، ولسوالی یا علاقه داری دایر می‌گردد که طرفین صلاحیت رسیدگی محکمه را قبول نمایند.

ماده هشتادوهشتم:

هرگاه یکی از طرفین دعوی به صلاحیت محکمه ای که به دعوی مذکور رسیدگی می‌کند اعتراض داشته باید اعتراض خود را قبل از دایر شدن دعوی به همان محکمه تقدیم کند در غیر آن صلاحیت محکمه قبول شده تلقی می‌گردد.

ماده هشتادونهم:

هرگاه مدعی علیه در محل سکونت مدعی حداقل یکسال اقامت نموده باشد محکمه ذیصلاح محکمه محل سکونت مدعی می‌باشد.

ماده نودم:

محکمه ذیصلاح برای رسیدگی معاملات مدنی تاجر یا پیشه وری که مدعی علیه باشد محکمه محل تجارت، پیشه و یا محکمه محل سکونت اصلی وی است.

ماده نودویکم:

در صورتی که برای اجرای یک معامله معین قانونی اقامتگاهی اختیار گردد محکمه ذیصلاح برای رسیدگی دعوی ناشی از معامله محکمه اقامتگاه اختیار شده است.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۶۱

ماده نودوم:

رسیدگی دعوی تقسیم یا ترکه از صلاحیت محکمه شهری، ناحیوی، ولسوالی، علاقه داری می‌باشد که عین مورد تقسیم یا ترکه در حوزه آن قرار دارد.

در صورت موجودیت عین در حوزه های مختلف قضائی صلاحیت رسیدگی از محکمه ای می‌باشد که قسمت اعظم عین در آن واقع باشد.

ماده نود و سوم:

انتقال دعوی بعد از دایر شدن در یک محکمه و درج در فورمه خاص به محکمه دیگر جواز ندارد در صورت تقاضای اجتناب از طرف قاضی یا رد وی از طرف مدعی علیه در همان محکمه هیأت قضائی دیگری تعیین و به دعوی رسیدگی می‌نماید.

ماده نود و چهارم:

هرگاه صلاحیت حوزوی یا موضوعی محکمه به انفاذ قانون جدید تغییر یابد رسیدگی قضیه از صلاحیت محکمه ای می‌باشد که دعوی در آن دایر است.

ماده نود و پنجم:

رسیدگی دعوی قضایای مدنی مربوط به اتباع خارجی مقیم در افغانستان از صلاحیت محاکم جمهوری افغانستان است.

ماده نود و ششم:

رسیدگی دعوی مربوط به تبعه خارجی که در افغانستان محل سکونت نداشته باشد در حالات آتی مربوط به محاکم جمهوری افغانستان می‌باشد:

۱۶۲ قانون اصول محاکمات مدنی

۱- در صورتی که خارجی در جمهوری افغانستان از خود اقامتگاه اختیاری داشته باشد.

۲- در صورتی که موضوع عقد یا محل تنفیذ آن در جمهوری افغانستان باشد.

۳- در صورتی که دعوی مربوط به مطالبه ترکه در جمهوری افغانستان آغاز یافته باشد.

۴- در صورتی که کل یا قسمتی از اموال متروکه در جمهوری افغانستان باشد.

ماده نودوهفتم:

رسیدگی دعوی تفریق به سبب غیاب یا مفقودی زوج از صلاحیت محکمه محل سکونت مدعی می باشد.

ماده نودوهشتم:

رسیدگی دعوای تفریق به سبب حبس علیه زوج محبوس مطابق احکام قانون از صلاحیت محکمه محل حبس زوج می باشد.

ماده نودونهم:

اقامه دعوی به سبب ضرر علیه زوجی که در افغانستان محل سکونت و یا اقامت داشته مدعی علیه بعد از تحقق اسباب ضرر، زوجه خود را ترک و به خارج فرار نموده باشد در محکمه محل سکونت زوجه صورت می گیرد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۶۳

مادهٔ صدم:

محکمهٔ باصلاحیت برای اقامهٔ دعوی علیه شخصی که بدون مجوز قانونی افغانستان را ترک نموده باشد در حالات آتی محکمهٔ محل سکونت مدعی می‌باشد:

- ۱- دعوی نفقهٔ زوجه، اصول و فروع.
- ۲- دعوی ثبوت نسب.
- ۳- دعوی سلب ولایت.
- ۴- دعوی سلب وصایت و قیمومیت.

فصل ششم

اجراءات مربوط به قضایای خانواده

مادهٔ یکصدویکم:

موضوعات ذیل شامل قضایای خانواده است:

- ۱- ازدواج و حوق ناشی از آن.
- ۲- حقوق ناشی از معاشرت زوجیت.
- ۳- منازعات مالی ناشی از رابطهٔ زوجیت.
- ۴- دعوی مربوط به نسب.
- ۵- مسایل مربوط به حضانت و نفقهٔ طفل.
- ۶- انحلال ازدواج به هر علتی که باشد.
- ۷- مسایل مربوط به زوج غایب و مفقود.
- ۸- سایر موضوعاتی که مطابق احکام قانون از قضایای خانوادگی تشخیص گردد.

۱۶۴ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و دوم:

(۱) انصراف از دعوی نامزدی در صورت احاله به محکمه به داخل قرار قضائی رسیدگی می‌گردد.

(۲) قرار محکمه در مورد انصراف از دعوی نامزدی قطعی بوده قابل رسیدگی محکمه فوقانی نمی‌باشد.

ماده یکصد و سوم:

استرداد هدایا مطابق به احکام قانون صرف از نامزد مطالبه شده می‌تواند.

ماده یکصد و چهارم:

(۱) محکمه قبل از دوران دعوی نکاح اطمینان خود را به شهرت عقد حاصل می‌نماید.

(۲) معلومات در مورد شهرت عقد نکاح از حاضرین محفل عقد صورت می‌گیرد.

ماده یکصد و پنجم:

اجراآت و رسیدگی محکمه بعد از اخذ معلومات مبنی بر دوران دعوی نکاح یا رد دعوی به داخل قرار قضائی به عمل می‌آید و این قرار قطعی است.

ماده یکصد و ششم:

(۱) هرگاه حین رسیدگی دعوی نکاح در مورد محل بود و باش مدعی علیه اختلافی رونما گردد، محکمه راجع به تعیین محل اقامت مدعی علیها با نظر داشت مصالح طرفین تجویز اتخاذ می‌نماید.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۶۵

(۲) در تجویز محکمه راجع به تعیین محل اقامت زن محل اقامت پدر، پدرکلان، برادر و بالترتیب محارم شرعی زن و موقعیت مؤسسات خیریه شامل می‌باشد.

(۳) محکمه می‌تواند با مطالعه مصالح طرفین در تعیین یکی از محلات متذکره تصمیم اتخاذ نماید.

ماده یکصد و هفتم:

هرگاه زن در یکی از محلات مندرج فقره (۲) ماده (۱۰۶) این قانون اقامت داشته باشد حل و فصل دعوی مربوط تابع اجندای عاجل است.

ماده یکصد و هشتم:

اقامه دعوی فسخ نکاح منکوحه به علت عدم تکمیل اهلیت ازدواج در هنگام عقد بعد از تکمیل سن (۱۷) سالگی جواز ندارد.

ماده یکصد و نهم:

تثبیت اهلیت ازدواج طبق احکام مندرج فصل دهم این باب صورت می‌گیرد.

ماده یکصد و دهم:

هرگاه در دعوی تفریق به سبب ضرر، ضرر مورد ادعا مؤجه نباشد و نزد محکمه خوف شقاق و اختلاف بین زوجین متصور گردد محکمه دو نفر شخص عادل را یکی از اقارب زوج و دیگری از اقارب زوجه جهت اصلاح آنها به حیث حکم تعیین می‌نماید.

۱۶۶ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و یازدهم:

در دعوی تفریق به سبب ضرر، حکم بیش از دو مرتبه تعیین شده نمی‌تواند.

ماده یکصد و دوازدهم:

محکمه با استناد دلایل فراهم شده توسط حکمین حکم خود را مؤجه صادر می‌نماید.

ماده یکصد و سیزدهم:

توجیه سوگند در دعاوی تفریق به سبب ضرر صورت نمی‌گیرد.

ماده یکصد و چهاردهم:

هرگاه عیب زوج در خلال مدت یکسال مرفوع نگردد محکمه با نظر داشت حکم ماده (۱۷۹) قانون مدنی به تفریق بین زوجین حکم می‌نماید.

ماده یکصد و پانزدهم:

در دعوی تفریق به سبب غیابت در صورتی که زوج مسکن معلوم و معین داشته باشد محکمه موضوع را به زوج غایب کتباً اعلام نموده مدتی راجعت عودت به مسکن زوجه و یا خواستن وی به اقامتگاه خودش برای زوج تعیین نماید.

ماده یکصد و شانزدهم:

در صورتی که زوج غایب با وجود وصول اعلام محکمه و انقضای مدت معینه به غیابت خود ادامه دهد محکمه با تعیین وکیل برای غائب به موضوع رسیدگی می‌نماید.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۶۷

ماده یکصد و هفدهم:

هرگاه زوج غائب مسکن معلوم و معین نداشته و یا اصول اعلام تحریری به زوج غایب ممکن نباشد موضوع به تعیین مدت احضار ذریعهٔ رادیو اعلان می‌گردد. مدت به این منظور از تاریخ اعلان کمتر از یک‌ماه بوده نمی‌تواند.

ماده یکصد و هجدهم:

در صورتی که زوج غایب با وجود اعلان رادیو بدون ارایهٔ عذر قانونی در مدت معین حاضر نگردد محکمه بعد از تعیین وکیل مسخر در موضوع رسیدگی و به تفریق بین زوجین حکم می‌نماید.

ماده یکصد و نوزدهم:

دعوی انحلال ازدواج علیه زوج مفقود که حیات و ممات آن معلوم نباشد بانظر داشت حکم ماده (۳۲۶) قانون مدنی قبل از انقضای مدت چهار سال جواز ندارد.

ماده یکصد و بیستم:

در تعیین حکم و مسایل مربوط به آن و رد دعاوی تفریق به سبب عیب، ضرر و عدم انفاق و غیابت زوج محکمه احکام قانون مدنی را نیز رعایت می‌نماید.

۱۶۸ قانون اصول محاکمات مدنی

فصل هفتم

رسیدگی به قضایای حقوق عامه

ماده یکصد و بیست و یکم:

عرایض مربوط به دعاوی حقوق عامه مستقیماً به محکمه شهری کابل محاکم ولایات یا لوی ولسوالی تقدیم در موضوع به ترتیب ذیل اجراءات می‌گردد:

- ۱- ابلاغ کتبی محتویات عریضه به اداره قضایای دولت.
- ۲- مطالبه سوابق قضیه، حضور نماینده قضایای دولت و ممثل قانونی شخصیت های حکمی با تعیین تاریخ.
- ۳- استماع اظهارات و دفاع طرفین قضیه در جلسه مقدماتی.

ماده یکصد و بیست و دوم:

هرگاه بعد از استماع اظهارات و دفاع، محکمه در نتیجه ارزیابی دلایل طرفین دریابد که حل منازعه ایجاب رسیدگی را می‌کند قرار خود را مبنی بر دوران دعوی صادر می‌نماید.

ماده یکصد و بیست و سوم:

در صورتی که محکمه در جلسه مقدماتی به این نتیجه برسد که نزاع اصلاً ایجاب رسیدگی محکمه رانمی نماید قرار خود را مبنی بر عدم دوران دعوی صادر می‌کند.

ماده یکصد و بیست و چهارم:

قرار قضائی مندرج ماده (۱۲۲) این قانون قطعی نبوده به اثر شکایت طرف قضیه یا اعتراض نماینده قضایای دولت قابل رسیدگی مجدد در دیوان مربوط ستره محکمه می‌باشد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۶۹

ماده یکصد و بیست و پنجم:

هرگاه در قضیه ای که به اداره قضایای دولت موصلت می‌نماید قناعت طرف مقابل بدون رسیدگی محکمه حاصل نشود اداره قضایای دولت قضیه را عرض حل و فصل به محکمه مربوط ارجاع می‌نماید.

ماده یکصد و بیست و ششم:

در مورد موضوعاتی که از طرف اداره قضایای دولت به محکمه ارجاع می‌شود رعایت احکام مندرج مواد (۱۲۲ و ۱۲۳) این قانون حتمی است.

ماده یکصد و بیست و هفتم:

محکمه در دعوی حقوق عامه به اساس مدارک اثباتیه چون اسناد و شهود حکم خود را صادر می‌نماید.

فصل هشتم

اطلاع، جلب، احضار

ماده یکصد و بیست و هشتم:

محکمه طرف دعوی را مستقیماً اطلاع و یا ذریعۀ مراجع مربوط جلب می‌نماید.

ماده یکصد و بیست و نهم:

محکمه می‌تواند حضور اهل خبره و شخص ثالثی را که توضیحات او برای روشن شدن قضیه مؤثر باشد تقاضا نماید.

۱۷۰ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و سی ام:

هرگاه یکی از طرفین به روز معین به محکمه حاضر نگردد از طرف محکمه جلب می‌شود.

ماده یکصد و سی و یکم:

فرمه جلب در یک اصل و دو کاپی ترتیب و حاوی مراتب ذیل است:

- ۱- اسم و آدرس محکمه.
- ۲- شهرت و آدرس دقیق طرف دعوی.
- ۳- تاریخ و وقت حضور.
- ۴- معرفی موضوع.
- ۵- تذکرات به مجلوب در قسمت تهیه و ارایه اسناد مربوط به موضوع.
- ۶- اخطار از عواقب عدم حضور.

ماده یکصد و سی و دوم:

محکمه می‌تواند به هر وسیله ممکن به شمول تلفون و تلگراف حضور طرفین دعوی، شهود و اهل خبره را تقاضا نماید.

ماده یکصد و سی و سوم:

فرمه جلب محکمه، توسط مکتوب رسمی به شعبه جلب و احضار صادر می‌گردد.

ماده یکصد و سی و چهارم:

شعبه جلب و احضار مکلف است فرمه جلب را به شخص مربوط و یا ممثل قانونی وی رسانیده استحضاری و امضاء او را در کاپی دوم اخذ و به محکمه بفرستد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۷۱

ماده یکصدوسی و پنجم:

هرگاه مجلوب سواد نداشته باشد نشان انگشت او به صورت فنی و خوانا به ورق گذاشته شود.

ماده یکصدوسی و ششم:

در صورتی که مجلوب از امضاء یا گذاشتن شصت ابا ورزد کیفیت در فورمه درج و امضاء یکی از اشخاص آتی با آن گرفته می شود:

۱- امضاء مسئول شورای محل اقامت یا دو نفر همجوار یا ساکنین محل.

۲- امضاء آمراداره جلب و در صورتی که استنکاف کننده کارکن اداره دولت یا مؤسسات باشد تصدیق آمر اداره مربوط.

ماده یکصدوسی و هفتم:

مراجع جلب واحضار با رعایت انجام مراتب مندرج ماده (۱۳۶) فورمه را توسط مکتوب رسمی به محکمه اعاده می نماید.

ماده یکصدوسی و هشتم:

هرگاه مجلوب کارکن ادارات دولتی، مؤسسات یا تصدی ها باشد فورمه جلب به اداره مربوط وی نیز فرستاده شده می تواند.

ماده یکصدوسی و نهم:

در صورتی که نسبت معاذیر دریافت مجلوب موقتاً به تعویق افتد مراجع مربوط مکلف است مطالب را رسماً به اطلاع محکمه رسانیده بعد از رفع موانع در طی مراحل فورمه جلب، اقدام نماید.

۱۷۲ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و چهارم:

هرگاه مجلوب فرار، غایب یا مفقود باشد اسناد تحقیقاتی آن تکمیل و کیفیت به فورمه جلب درج و به محکمه ارسال می‌گردد.

ماده یکصد و چهارم و یکم:

در صورتی که مجلوب شامل خدمت در قوای مسلح باشد فورمه جلب از طریق قطعه مربوطه به وی ابلاغ می‌گردد.

ماده یکصد و چهارم و دوم:

هرگاه در فورمه جلب مراتب مندرج این قانون مراعات نشده باشد فورمه از طرف محکمه به مراجع مربوطه جهت تکمیل اعاده می‌گردد و مراجع جلب مکلف به تکمیل مراحل فورمه می‌باشند.

ماده یکصد و چهارم و سوم:

هرگاه مجلوب به محکمه حاضر و حضور بعدی وی در جلسات آتیه نیز ضروری باشد تاریخ جلسه آینده غرض استحضاری به او ابلاغ و جریان در دفتر مربوطه ثبت می‌گردد.

ماده یکصد و چهارم و چهارم:

در صورتی که خوف کناره گیری یا فرار طرف دعوی متصور باشد محکمه می‌تواند او را به دادن ضمانت حضور مکلف نماید.

ماده یکصد و چهارم و پنجم:

هرگاه مجلوب بعد از استحضاری مراجع جلب و احضار در فورمه جلب یا استحضاری در محکمه از حضور مجدد به محکمه امتناع ورزد محکمه به جلب او برای بار ثانی یا ثالث اقدام می‌نماید.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۷۳

ماده یکصد و چهل و ششم:

هرگاه مجلوب علی الرغم تطبیق احکام مندرج ماده (۱۴۵) این قانون باز هم به محکمه حاضر نشود یا مطابق ماده (۱۴۰) این قانون فرار غایب یا مفقود تلقی گردد تقاضای حضور او در خلال موعدی که محکمه تعیین می نماید برای آخرین بار از طریق رادیویا روز نامه معتبر کثیرالانتشار به عمل می آید.

ماده یکصد و چهل و هفتم:

در صورتی که مجلوب بدون عذر معقول از حضور به محکمه در موعد معینه استنکاف ورزد محکمه احکام غیابی را در باره وی تطبیق می نماید.

ماده یکصد و چهل و هشتم:

محکمه به اساس تاریخ اجندا به جلب واحضار طرفین دعوی اقدام می نماید. دعوی مستعجله از این حکم مستثنی است.

ماده یکصد و چهل و نهم:

تعیین مدت حضور مجلوب نظر به بُعد مسافه محل سکونت وی و امکانات مربوط به وسایل نقلیه از صلاحیت محکمه می باشد.

ماده یکصد و پنجاهم:

هرنوع اهمال از رعایت احکام مربوط به جلب و احضار مندرج در این فصل از جانب مراجع جلب و احضار از طرف محکمه به اطلاع آمریت این مراجع ابلاغ می گردد تا از متخلف بازخواست قانونی به عمل آید.

۱۷۴ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و پنجاه و یکم:

کنترل از تطبیق حکم ماده (۱۵۰) این فصل در هر پانزده روز از طرف محکمه صورت می‌گیرد.

ماده یکصد و پنجاه و دوم:

تحریرات محکمه از تطبیق مندرجات احکام این فصل نزد رئیس محکمه مسئولیت دارد.

فصل نهم

احکام غیابی

ماده یکصد و پنجاه و سوم:

هرگاه عارض در خلال مدت (۳۰) روز دعوی مندرج عریضه خود را به محکمه تعقیب نکند مطابق احکام این قانون در غیاب وی قرار ترک خصومت صادر می‌گردد.

ماده یکصد و پنجاه و چهارم:

هرگاه مدعی صورت دعوی خود را به محکمه تقدیم و بعد از دوران دعوی بدون عذر قانونی غایب شود محکمه مطابق احکام فصل (۸) این باب به جلب مدعی اقدام و در صورتی که در میعاد معینه به محکمه حاضر نشود به ترک خصومت فیصله صادر می‌گردد.

ماده یکصد و پنجاه و پنجم:

هرگاه مدعی علیه بعد از اقامه دعوی مدعی، اقرار کند و در وقت صدور حکم خود را کناره نماید یا بعد از شهادت شهود غایب گردد،

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۷۵

محکمه در هر دو صورت مدعی علیه را حاضر حکمی دانسته در موضوع اصدار حکم می‌نماید.

ماده یکصد و پنجاه و هشتم:

در صورتی که مدعی از احضار شهود اظهار عجز نموده سوگند طرف مقابل را تقاضا ولی هنگام اجرای تحلیف خود را کناره نماید محکمه مدعی را حاضر حکمی دانسته به حلف و یا نکول مدعی علیه حکم صادر می‌نماید.

ماده یکصد و پنجاه و هفتم:

هرگاه مدعی علیه در مواردی که رد سوگند جواز دارد سوگند را به مدعی رد نماید و مدعی غایب گردد محکمه به نکول مدعی حکم می‌نماید.

ماده یکصد و پنجاه و هشتم:

هرگاه مدعی علیه بعد از تقدیم عریضه به اثر جلب اصلاً حاضر نگردد و یا قبل از دوران دعوی یا بعد از آن غایب گردد و مدعی به حل و فصل موضوع اصرار ورزد محکمه با رعایت احکام فصل هشتم این باب اجراءات و بعد از منقضی شدن میعاد معینه یکی از اقارب درجه اول، زوج یا زوجه غایب را وکیل تعیین و دعوی را رسیدگی می‌نماید.

ماده یکصد و پنجاه و نهم:

در صورتی که اقارب درجه اول غایب، زوج یا زوجه وی حایز شرایط وکالت نبوده یا اقارب وی از قبول وکالت امتناع ورزد به اثر تجویز تحریری محکمه ثأرنوال مدنی را بحیث وکیل غایب تعیین و دعوی را رسیدگی می‌نماید.

۱۷۶ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و شصت و یکم:

تعیین وکیل برای شخص غایب از طرف محکمه به داخل اوراق حکم صورت می‌گیرد این وکیل صلاحیت های دفاعی غایب را حایز می‌باشد.

ماده یکصد و شصت و یکم:

در صورتی که مدعی علیه غایب عذر معقول داشته و به محکمه اطلاع بدهد به غرض رفع عذر رسیدگی قضیه الی دو ماه معطل قرار داده می‌شود.

ماده یکصد و شصت و دوم:

هرگاه مدت تعطیل از دو ماه متجاوز گردد محکمه می‌تواند در رسیدگی قضیه با استفاده از وسایل ممکنه قانونی اقدام و در حالات خاص مدت متذکره را تمدید نماید.

ماده یکصد و شصت و سوم:

(۱) هرگاه غایب بعد از تعیین وکیل از طرف محکمه، حاضر گردد محاکمه در حضور وی جریان می‌یابد.

(۲) هرگاه غیابت وی مکرر و یا ناشی از تمرد و اضرار به طرف مقابل باشد این حضور اعتبار نداشته محاکمه در حضور وکیل تعیین شده از طرف محکمه ادامه می‌یابد.

ماده یکصد و شصت و چهارم:

هرگاه در برابر دفاع مدعی علیه به مدعی اصل، سوگند متوجه و بعداً مدعی دفع غایب گردد در این صورت محکمه به نیابت از غایب وکیل را تعیین و به مدعی اصل سوگند را توجیه می‌نماید حلف و نکول درین حالت دارای اثرات قانونی می‌باشد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۷۷

ماده یکصد و شصت و پنجم:

هرگاه مدعی شهود نداشت و حلف مدعی علیه غایب را مطالبه نمود محکمه حکم معلق به سوگند را بر غایب صادر می‌نماید.

ماده یکصد و شصت و ششم:

هرگاه مدعی علیه در خلال مدت دو ماه به محکمه حاضر اما از حلف نکول نمود این نکول، نکول حقیقی و عدم حضور مدعی علیه بدون عذر به محکمه در خلال مدت معینه مذکور نکول حکمی می‌باشد در هر دو صورت محکمه به نکول او حکم صادر می‌نماید.

ماده یکصد و شصت و هفتم:

(۱) هرگاه مدعی علیه غایب در میعاد معینه حاضر و در برابر ادعای مدعی سوگند یاد نماید به قطع خصومت مدعی حکم صادر گردد.
(۲) آماده‌گی مدعی علیه به حلف بعد از سپری شدن میعاد دو ماه اعتبار ندارد.

ماده یکصد و شصت و هشتم:

هرگاه ولی، وصی، قیم یا وکیل غایب دعوی را تعقیب ننماید محکمه نسبت عدم حضور و تعقیب آنها به ترک خصومت حکم نکرده در صورت دوام غایب عوض قیم، وصی یا وکیل غایب شخص دیگری را به حیث ممثل قانونی و در صورت سلب ولایت از ولی دیگری را به حیث وصی تعیین و در موضوع حکم خود را صادر می‌نماید.

۱۷۸ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و شصت و نهم:

هرگاه وکیل دعوی، دعوی مؤکل خود را تعقیب ننماید محکمه صرف یکبار موضوع را به مؤکل ابلاغ و در صورت حضور مؤکل یا تعیین وکیل جدید به حل و فصل دعوی می پردازد در صورت عدم توجه مؤکل به ابلاغ، محکمه به ترک خصومت حکم می نماید.

ماده یکصد و هفتادم:

(۱) وکیل غایب صلاحیت اقرار، ابراء، اصلاح، قناعت و سایر اقداماتی را که به ضرر غایب تمام شود حایز نمی باشد.
(۲) صلاحیت وکیل تعیین شده از طرف محکمه با نظر داشت حکم ماده (۱۶۳) این قانون بعد از اطلاع و حاضر شدن شخص غایب ختم می شود.

ماده یکصد و هفتاد و یکم:

ممثل حقوق عامه صلاحیت اقرار، ابراء و اصلاح را ندارد مگر این که در قانون طور دیگری تصریح شده باشد.

ماده یکصد و هفتاد و دوم:

احکام غیابی به وکیل ابلاغ و به محکوم علیه اطلاع داده می شود در صورت عدم امکان، ابلاغ به محکوم علیه اطلاع نامه به یکی از اعضای فامیل غایب تسلیم و در صورت عدم موجودیت اعضای فامیل به اداره محل بود و باش و یا اداره محل کارشان سپرده می شود.

ماده یکصد و هفتاد و سوم:

وکیل غایب و ممثل حقوق عامه در برابر حکم صادره محکمه صلاحیت قناعت را ندارد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۷۹

ماده یکصد و هفتاد و چهارم:

احکام تعیین وکیل از طرف محکمه در دعاوی تفریق به سبب غیابت و یا مفقودیت زوج، نیز تطبیق می‌شود.

فصل دهم

استفاده از اهل خبره و مطلع در قضایای مدنی

ماده یکصد و هفتاد و پنجم:

(۱) محکمه می‌تواند به منظور استیضاح وقایع مربوط به دعوی نظرات اهل خبره که در موضوع باسناد مسلك و تخصص حایز معلومات کافی و مطابق معیارهای شریعت اسلام دارای اوصاف و شهرت نیک باشد بنابر تقاضای طرفین دعوی یا به تجویز خود مطالبه نماید.

(۲) اهل خبره قبل از شروع به فعالیت سوگند می‌نمایند که وظیفه رابه امانت داری انجام می‌دهد.

ماده یکصد و هفتاد و هشتم:

(۱) محکمه می‌تواند در دعاوی عقاری راجع به قیمت، کروکی، تعیین حدود، مساحت و مسایل ساختمانی در صورت بروز اختلاف طرفین دعوی از اهل خبره کسب معلومات نماید.

(۲) محکمه می‌تواند در دعاوی مربوط به ملکیت های منقول راجع به تعیین قیمت مدعی بها از اهل خبره کسب معلومات نماید.

۱۸۰ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و هفتاد و هفتم:

(۱) اهل خبره به منظور حکم فقره (۱) ماده (۱۷۶) این قانون مساح، کارمند کدستر، متخصص اصلاحات ارضی، مهندس، انجینیر ساختمانی و همجوار می‌باشد.

(۲) اهل خبره به منظور حکم فقره (۲) ماده (۱۷۶) این قانون محاسب، کنترولر، تخنیکران مسلکی و اهل حرفه می‌باشد.

ماده یکصد و هفتاد و هشتم:

هرگاه هویت مدعی یا مدعی علیه مشبوه باشد محکمه می‌تواند از مطلعین اهل گذر، وکیل صنفی یا آمر اداره مربوط در مورد اسم، شهرت، پیشه و محل اقامت وی استیضاح نماید.

ماده یکصد و هفتاد و نهم:

(۱) در صورتی که تثبیت سن اشخاص به خصوص در طبقه اناث و اطفال در جریان محاکمه ضروری تلقی گردد و شخص تذکره تابعیت نداشته باشد یا بین سن مندرج تذکره و حالت ظاهری وی تفاوت موجود باشد محکمه نظر داکتر طب عدلی و یا طبیب دیگر را مطالبه می‌نماید.

(۲) در مواردی که تعیین سن با اساس نظر داکتر طب عدلی و یا طبیب دیگر با سوابق قضیه و حالات ظاهری شخص مغایر باشد موضوع تعیین مجدد سن را به هیأت طبی که کمتر از سه نفر نباشد راجع می‌سازد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۸۱

ماده یکصد و هشتادم:

محکمه در مورد عقیم بودن زوجه و یا مصاب بودن وی به امراض صعب العلاج از متخصص نسایی و ولادی و در حال عدم موجودیت متخصص از طبیب، قابل و دایه محلی معلومات می‌نماید.

ماده یکصد و هشتاد و یکم:

محکمه در دعوی تفریق به سبب عیب زوج راجع به تثبیت عیب و یا مصاب بودن وی با امراض غیر قابل علاج یا علاج طویل المدت از متخصص مربوط یا هیأت طبی کسب معلومات می‌نماید.

ماده یکصد و هشتاد و دوم:

اجتناب و رد اهل خبره تابع اساسات عمومی اجتناب و رد احکام مندرج فصل چهارم باب دوم این قانون می‌باشد.

ماده یکصد و هشتاد و سوم:

طرفین دعوی حق دارند در صورت موجودیت اسباب مؤجه رد اهل خبره را مطالبه نمایند محکمه در خلال سه روز از تاریخ تقدیم درخواست رد، در مورد تصمیم بگیرد در صورتی که اسباب رد مؤجه ظاهر گردد اهل خبره نمی‌تواند مجدداً در موضوع ابراز نظر کند.

ماده یکصد و هشتاد و چهارم:

محکمه می‌تواند در دعوی که معلق بودن آن ناشی از مسایل حساسی و معاینه دفاتر اوراق و اسناد باشد یا معلق بودن دعوی از ناحیه دیگری نشأت نماید یکی از اعضای محکمه و یا اهل خبره را به واریسی موضوع مؤظف و بعداً اجراءات نماید.

۱۸۲ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و هشتاد و پنجم:

اهل خبره در تمام موارد نظرات خود را تحریری به محکمه تقدیم و در جلسه قضائی قرائت می گردد.

ماده یکصد و هشتاد و هشتم:

اهل خبره بعد از قرائت نظر شان در جلسه، مورد استیضاح قرار گرفته می توانند این استیضاح نخست از طرف شخصی که نظر به درخواست او یا وکیل قانونی اش انتخاب گردیده و بعداً از جانب اشخاص شامل قضیه و محکمه صورت می گیرد.

ماده یکصد و هشتاد و نهم:

محکمه می تواند در صورت عدم وضاحت کافی یا عدم تکمیل نظر اهل خبره را به توضیحات مزید و معاینات تکمیلی امر نماید.

ماده یکصد و هشتاد و دهم:

در صورتی که محکمه نظر خبیر یا مطلع را غیر مستند و یا متناقض با واقعیت تشخیص نماید نظر مجدد او را تقاضا و یا موضوع را به اهل خبره یا مطلع دیگری می سپارد.

ماده یکصد و هشتاد و یازدهم:

در حالاتی که اهل خبره حاضر جلسه قضائی می گردد نتایج اظهارات و معاینات وی در محضر (پروتوکول) جلسه قضائی درج می شود.

ماده یکصد و بیست و یکم:

محکمه به نظر اهل خبره یا مطلع مقید نبوده نظر ارائه شده را مثل سایر دلایل اثبات ارزیابی می نماید. هرگاه نتیجه ارزیابی محکمه با نظر

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۸۳

اهل خبره وفق نداشت دلایل رد آنرا به صورت مفصل در فیصله انعکاس دهد.

فصل یازدهم

تنظیم اجراءات مقدماتی در قضایای مدنی

ماده یکصد و نود و یکم:

قضیه مدنی که طبق حکم ماده (۱۸) این قانون از طرف تحریرات محکمه به ملاحظه رئیس، معاون یا قاضی محکمه رسانیده می‌شود تابع رعایت مراتب ذیل می‌شود:

- ۱- در محاکمی که تعداد قضاات اصلی یا خدمتی بیش از سه نفر باشد رئیس یا معاون محکمه دو نفر قاضی را از جمله قضاات به خاطر مطالعه مقدماتی قضیه تعیین و اوراق از طرف تحریرات محکمه بدون تأخیر به هیأت مؤلف قضائی سپرده می‌شود.
- ۲- در محاکم شهری، ولسوالی، علاقه داری و ناحیوی که تعداد قضاات کمتر از سه نفر باشد قضاات یا قاضی موجود می‌تواند مطالعه مقدماتی قضایای وارده را انجام و در زمینه تصمیم اتخاذ نماید.

ماده یکصد و نود و دوم:

در صورتی که رسیدگی در قضایای مدنی ایجاب تثبیت قیمت، تحدید، تعیین اندازه، تصفیه یا تشخیص سایر حالات ضروری را در مدعی بها نماید محکمه مطابق احکام فصل دهم باب دوم این قانون اجراءات می‌کند.

۱۸۴ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده یکصد و نود و سوم:

هرگاه محکمه هنگام بررسی تشخیص حالات مدعی بها مستقیماً یا به اثر اظهارات شفاهی طرفین در یابد که کشف جهات واقعی قضیه و رسیدگی عادلانه در ماهیت آن تحلیل بعضی موضوعات دیگر را ایجاب می‌کند قرار قضائی مبنی بر تحلیل موضوعات مشخص را صادر طبق احکام مواد (۱۷۹) الی (۱۸۲) این قانون اجراء می‌نماید.

ماده یکصدونود و چهارم:

هرگاه محکمه به کشف بعضی حالات خاص قضایای مدنی ضرورت احساس نماید می‌تواند به اظهارات و دلایل طرفین اطمینان و در غیر آن در زمینه از مراجع مربوط بدون استرداد اوراق طالب معلومات شود.

ماده یکصدونود و پنجم:

تحریرات محکمه مکلف است بعد از وصول معلومات مندرج مواد (۱۹۲) الی (۱۹۴) این قانون سوابق قضیه را به هیأت قضائی ارائه نمایند.

ماده یکصدونود و ششم:

محکمه نمی‌تواند بدون ضرورت مؤجه اوراق قضایای مدنی را مسترد نماید.

ماده یکصدونود و هفتم:

محکمه نمی‌تواند سیر جریان و رسیدگی قضایای مدنی را بدون دلایل مؤجه معطل کند.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۸۵

ماده یکصدونو دو هشتم:

صدور قرار قضائی در ماهیت دعوی مدنی جز در حالاتی که قانون تصریح نموده باشد جواز ندارد.

ماده یکصدونودو نهم:

رؤسای دیوانهای ستره محکمه، رؤسای محاکم، معاونین، رؤسای دیوانهای محاکم ولایات، لوی ولسوالی، محاکم شهری، ولسوالی، علاقهداری و ناحیوی مکلف اند فهرست قضایای مدنی را با توضیح نوع دعوی و شهرت طرفین دعوی ترتیب و به اساس آن اجراء نمایند.

ماده دوصدم:

مراحل محاکماتی قضایای مدنی با تعقیب طرف دعوی حد اکثر تا چهار ماه اكمال و حکم قضائی صادر می گردد.

ماده دوصدو یکم:

مدت مندرج ماده (۲۰۰) این قانون نظر به خصوصیت بعضی قضایا به اساس دلایل مستند و مؤجه تا یک ماه دیگر قابل تمدید می باشد.

ماده دوصدو دوم:

آغاز مدت رسیدگی قضائی بعد از درج دعوی مدعی، به فورمه خاص آن مدار اعتبار است.

ماده دوصدو سوم:

تشخیص مدعی از مدعی علیه و تفریق خارج از ذوالید حقیقی در مرحله اول توسط صدور قرار قضائی صورت می گیرد.

فصل دوازدهم

جریان محاکمه و حضور اشخاص شامل قضیه

ماده دوصدو چهارم:

مدعی و مدعی علیه مکلف اند که خود یا وکیل، ولی، وصی یا قیم آنها با اسناد مربوط به محکمه حاضر شوند.

ماده دوصدو پنجم:

در جلسات قضائی علاوه بر طرفین دعوی و خائرنوال مدنی نماینده ارگانهای دولتی، مؤسسات و اشخاص ثالث اشتراک نموده می‌توانند.

ماده دوصدو ششم:

وکالت خط تا صدور فیصله محکمه ای که دعوی در آن دایر است اعتبار دارد مورد آتی از این حکم مستثنی است:
در صورتی که در وکالت خط صراحتاً صلاحیت استدعا، اعتراض بر حکم و اعاده محکمه، تقدیم دعوی و تعقیب آن الی درجه اخیر محاکم به وکیل تفویض شده باشد.

ماده دوصدو هفتم:

قضات و کارمندان اداری محاکم نمی‌توانند امر وکالت را انجام دهند به استثنای مواردی که دعوی زوج، زوجه، پدر، پسر، پدر کلان، مادر، مادر کلان، پسر و دختر آنها در میان باشد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۸۷

ماده دوصدو هشتم:

قضات و کارمندان محاکم در دعوی خود اصالتاً و در دعوی اشخاص مندرج ماده (۲۰۷) این قانون به صفت وکیل، ولی، وصی و قیم اقدام کرده می‌توانند.

ماده دوصدو نهم:

طرفین دعوی به رعایت نوبت به اتاق محکمه رهنمایی و به ترتیب آتی حالات شان بررسی می‌شود:

۱- محکمه تشخیص می‌نماید که کدام آنها به حیث اصیل و کدام یکی به صفت وکیل، ولی، وصی و قیم به محکمه حاضر شده است.

۲- اشخاصی که نیابتاً به محکمه حاضر می‌شوند و مؤظفین محکمه سند صلاحیت شانرا به دوسیه می‌گذارد.

۳- استدعای مدعی، کلیه اسناد و اوراق طرفین از طرف تحریرات محکمه تنظیم می‌گردد.

ماده دوصدو دهم:

مدعی صورت دعوی خود را به تفصیل لازم در دو نسخه تقدیم می‌دارد در صورت عدم صحت دعوی، مدعی به تصحیح دعوی مکلف می‌شود.

ماده دوصدو یازدهم:

در صورت صحت دعوی مدعی و رعایت حکم مندرج ماده (۲۶) این قانون مدعی علیه مکلف است در مدت معین جواب تحریری خود را به محکمه تقدیم نماید.

۱۸۸ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده دوصدو دوازدهم:

محکمه بعد از تقدیم جواب تحریری مدعی علیه تاریخ جلسه محاکمه را به طرفین دعوی تفهیم می‌دارد.

ماده دوصدو سیزدهم:

هرگاه طرفین دعوی بروز معین به جلسه قضائی حاضر شوند رسمیت جلسه اعلان و قرار ذیل اجراءات می‌گردد:

۱- دفاعیه تحریری مدعی علیه متعاقب دعوی مدعی در فورمه خاص (صورت‌حال) درج و بعداً دعوی مدعی و دفاعیه مدعی علیه به حضور طرفین در جلسه قضائی قرائت و محتویات دعوی و دفاعیه به جانبین تفهیم می‌گردد.

۲- بعد از قرائت دعوی مدعی و جوابیه مدعی علیه اولاً به مدعی موقع داده می‌شود تا دعوی و اسناد مربوط را توضیح نماید، ثانیاً به مدعی علیه موقع داده می‌شود تا جوابیه خود را در برابر دعوی مدعی باارایه اسناد توضیح نماید.

۳- رئیس جلسه و اعضای هیأت قضائی در مورد ابهام و تناقض از طرفین استیضاح می‌نماید.

۴- منشی جلسه مکلف است به امر رئیس محکمه رویداد جلسه، توضیحات چگونگی رفع ابهام و تناقض ادعای مدعی و مدعی علیه را یاد داشت و ثبت آنرا درختم محاکمه بعد از قرائت به امضای طرفین دعوی و هیأت قضائی برساند.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۸۹

ماده دوصدو چهاردهم:

حضور کامل هیأت قضائی در حین مذاکرات و جلسات قضائی ضروری است درغیاب رئیس جلسه و یا یکی از اعضای هیأت قضائی، جلسه دایر شده نمی‌تواند.

ماده دوصدو پانزدهم:

در مدعی بهای غیر منقول بعد از صحت دعوی مدعی اقامه شهود ذوالیدی حتمی است.*

ماده دوصدو شانزدهم:

هر گاه یکی از طرفین دعوی در اثنای محاکمه اسناد اثباتیه ای را ارائه نمود که در اوراق مورد مطالعه قبلی محکمه، شامل نبود محکمه اوراق مذکور را بدون موجبات آتی قبول کرده نمی‌تواند:

۱- قناعت محکمه به این‌که رایئه اوراق مسذکور در آن وقت ممکن نبوده.

۲- موجودیت عذر معقول دیگری مبنی بر عدم تقدیم اوراق مسذکور در آن وقت.

ماده دوصدو هفدهم:

در صورت تحقق یکی از حالات مندرج ماده (۲۱۶) این قانون، محکمه جهت غور بر موضوع جلسه قضائی دیگری را تعیین می‌نماید.

* ماده ۲۱۵ تعدیل گردیده، در بخش تعدیلات مراجعه شود.

۱۹۰ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده دو صد و هجدهم:

طرفین دعوی می‌توانند دعوی و دفاعیه های را که به داخل نسخه های جداگانه به محکمه تقدیم نموده اند قبل از دوران دعوی برای یک مرتبه به اصلاح، تعدیل، تنقیص یا تزئید در آن مبادرت ورزند مشروط بر اینکه اصلاح مذکور از حیث زیادت و یا نقصان به ماهیت دعوی و دفاع تغییری وارد ننماید.

ماده دو صد و نهم:

طرفین دعوی نمی‌توانند در مقابل هر جزء، مدعیات و مدافعات و اعتراضات شان که در یک صورت دعوی آمده است فیصله جداگانه را از محکمه مطالبه نمایند.

ماده دو صد و بیستم:

هرگاه جریان دعوی و محاکمه و اصدار حکم در یک جلسه انجام نیابد تاریخ دیگری به جلسه بعدی تعیین و به طرفین تفهیم می‌گردد.

ماده دو صد و بیست و یکم:

هرگاه یکی از طرفین دعوا در اثنای محاکمه فوت نماید بنا بر طلب جانب مقابل، ورثه متوفی مذکور به محکمه جلب و محاکمه از نقطه توقف مجدداً آغاز می‌یابد.

ماده دو صد و بیست و دوم:

در صورتی که مدعی برای اثبات دعوی خود تقاضای وقت اضافی نماید محکمه مدت لازمه برایش مهلت می‌دهد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۹۱

ماده دوصدو بیست و سوم:

هرگاه به اوراق و اسناد مربوط به دعوی، مدعی و یا دفع مدعی علیه که در دوایر و مؤسسات دولتی مختلط و خصوصی موجود باشد در جریان محاکمه ضرورت احساس گردد بغرض استحصال همچواسناد و اوراق مهلت داده می‌شود.

ماده دو صدو بیست و چهارم:

هرگاه وصول اوراق توسط طرفین دعوی میسر نگردد محکمه می‌تواند اوراق مورد ضرورت را از مراجع مربوط رسماً مطالبه نمایند.

ماده دوصدو بیست و پنجم:

هرگاه طرف دعوی از مندرجات اوراق و اسنادی که به غرض اثبات دعوی به محکمه تقدیم می‌شود منکر و یا ادعای جعل آنرا نماید حسب احکام فصل (۱۵) این باب اجراءات و رسیدگی می‌گردد.

ماده دوصدو بیست و ششم:

دعوی حادث متولد از دعوی اصلی که در اثنای جریان دعوی از طرف مدعی و یا مدعی علیه تقدیم می‌شود، محکمه آنرا در ضمن دعوی اصلی رسیدگی و فیصله می‌کند.

ماده دوصدو بیست و هفتم:

محکمه به دعوی حادث که ایجاب رسیدگی عاجل را نماید قرار قضائی صادر و این قرار نهایی می‌باشد.

ماده دوصدو بیست و هشتم:

هرگاه دعوی حادث ناشی از دعوی اصلی در محاکم فوقانی مطرح گردد به محکمه اولی احاله می‌شود.

۱۹۲ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده دوصدویست و نهم:

دعوی حادث طی مراتب مقدماتی را ایجاب نمی کند.

ماده دوصدوسی ام:

محکمه در قضایای که رغبت طرفین را به اصلاح احساس نماید به تعیین مصلحین توصیه می دارد.

ماده دوصدوسی و یکم:

(۱) هرگاه طرفین دعوی بین خود اصلاح نمایند در صورتی که قبل از دوران دعوی و جریان محکمه باشد اصلاح خط تحریر و به موضوع شان خاتمه داده می شود.

(۲) هرگاه اصلاح در جریان دوران دعوی و محاکمه صورت بگیرد صورت اصلاح درج فیصله گردیده به تجویز اصلاح و ختم منازعه طرفین حکم صادر می شود.

ماده دوصدوسی و دوم:

در صورتی که طرفین به اصلاح موافقه ننمایند محکمه موضوع را تحت دوران قرار داده فیصله صادر می کند.

ماده دوصدوسی و سوم:

تحریرات محکمه مکلف است در جریان محاکمه مراتب آتی را در نظر گرفته ثبت محضر نماید:

۱- اسم رئیس جلسه و هیأت قضائی، شهرت طرفین دعوی و اسم ترجمان اگر موجود باشد.

۲- اظهارات طرفین.

۳- اسمای شهود با شهرت مکمله شان.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۹۳

۴- خلاصه مندرجات اسنادی که طرفین ارائه می‌دارند.

۵- تدقیقاتی که از طرف محکمه اجراء می‌شود.

۶- تصمیمی که از طرف محکمه گرفته می‌شود.

ماده دوصدوسی و چهارم:

در صورت عدم ختم محاکمه و موکول شدن جریان آن به روز دیگر و روز های بعدی جلسات قضائی به ترتیب ماده (۲۳۲) این قانون در محضر قید و اجراءات صورت می‌گیرد.

ماده دوصدوسی و پنجم:

محضر، سایر اوراق و اسناد قابل نگهداشت یکجا با سوابق قضیه در محکمه حفظ می‌شود.

ماده دوصدوسی و ششم:

بعد از تحقیق و تدقیق قضیه رسیدگی به دلایل، رئیس جلسه از شاملین قضیه توضیحات اضافی را مطالبه می‌نماید در صورتی که طرفین توضیحاتی نداشته باشند رئیس جلسه ختم تحقیق قضیه را اعلان و محکمه به مباحثات قضائی می‌پردازد.

ماده دوصدوسی و هفتم:

مباحثات قضائی حاوی اظهارات اشخاص شامل قضیه بوده که به ترتیب آتی صورت می‌گیرد:

۱- اظهارات مدعی و یا ممثل قانونی وی.

۲- اظهارات مدعی علیه و یا ممثل قانونی وی.

۳- اظهارات شخص ثالثی که در جریان رسیدگی قضیه عریضه جدا گانه در مورد دعوی ارائه نماید.

۱۹۴ قانون اصول محاکمات مدنی

۴- نظر خأرنوال مدنی شامل قضیه.

۵- سایر مطالبیکه ممدجریان سریع محاکمه گردد.

ماده دوصدوسی وهشتم:

اشتراک کننده گان مباحثات قضائی مندرج ماده (۲۳۷) این قانون نمی تواند در اظهارات خود به حالات و دلائلیکه به محکمه توضیح نشده و در جلسه قضائی تحقیق نگردیده است استنادنماید.

ماده دوصدوسی ونهم:

در صورتیکه دعوی بعد از طی مراتب به درجه اصدار حکم رسیده باشد تبدیلی ذات یا تغییر صفات طرفین مانع صدور و ابلاغ حکم نمی گردد. هدف از تبدیل ذات فوت و از تبدیل صفات حدوث جنون و افلاس است.

ماده دوصدو چهل:

محکمه در اثنای دوران دعوی در خواست شخص ثالث مبنی بر مطالبه حق، صلاحیت مداخله در دعوی و حضور در محاکمه را می-پذیرد.

در صورتیکه مراحل قانونی حکم به پایان رسیده باشد ابلاغ حکم محکمه به طرفین دعوی از اثر این در خواست به تعویق نمی افتد.

ماده دوصدو چهل و یکم:

رئیس جلسه در پایان تحقیق و تدقیق دعوی، مباحثات قضائی و اظهار طرفین مبنی بر نداشتن کدام مطلب اضافی برای گفتن، ختم محاکمه را به آنها اعلام می دارد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۹۵

ماده دوصدوچهل و دوم:

حق اظهارات طرفین بعداز اعلام و اختتام محاکمه خاتمه پیدا می‌کند.

ماده دوصدوچهل و سوم:

هیأت قضائی بعد از ختم محاکمه به غرض اخذ تصمیم و تنظیم نص حکم به اتاق مشوره قضائی داخل و قبل از آن موضوع از طرف رئیس جلسه به اطلاع حاضرین رسانیده می‌شود.

ماده دوصدوچهل و چهارم:

بعد از اخذ تصمیم و تنظیم نص حکم هیأت قضائی به اتاق جلسه مراجعه نموده رئیس جلسه حکم محکمه را اعلان، میعاد شکایت و فرجام خواهی را توضیح می‌دارد.

ماده دوصدوچهل و پنجم:

هر گاه جلسه در دفتر کار هیأت قضائی دایر شده باشد همزمان با اعلان ختم محاکمه، حاضرین از اتاق خارج بعد از اخذ تصمیم جهت ابلاغ حکم به طرفین دعوی اجازه حضور داده می‌شود.

فصل سیزدهم

فیصله و حکم محکمه

ماده دوصدوچهل و ششم:

تصمیم هیأت قضائی که در ماهیت دعوی بعد از جریان محاکمه اتخاذ می‌شود به صورت فیصله صادر می‌گردد.

ماده دوصدوچهل و هفتم:

فیصله محکمه باید قانونی و مستدل باشد.

۱۹۶ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده دوصدوچهل و هشتم:

محکمه فیصله را صرف به استناد دلایلی صادر می‌نماید که در جلسه قضائی تحقیق و گردآوری شده است.

ماده دوصدوچهل و نهم:

حین اصدار حکم در اتاق مشوره صرف هیأت قضائی مربوط می‌تواند موجود باشد و حضور سایر اشخاص جواز ندارد.

ماده دوصدو پنجاهم:

حکم محکمه به اکثریت آراء هیأت قضائی به ترتیبی صادر می‌گردد که اولاً اعضاء و بعداً رئیس جلسه ابراز رأی می‌نماید. هیچ یک از اعضاء هیأت قضائی حق ندارد بدون مجوز قانونی از ابراز رأی استکاف ورزد.

ماده دوصدو پنجاه و یکم:

هرگاه یکی از اعضاء هیأت قضائی با فیصله اکثریت موافق نباشد نظر مشخص خود را به ورقه جداگانه تحریر و بعد از امضاء و مهر ضم فیصله می‌نماید این نظر در جلسه قضائی قرائت نمی‌شود.

ماده دوصدو پنجاه و دوم:

افشای نظریات که از طرف قضات در اتاق مشوره ابراز می‌شود مجاز نیست.

ماده دوصدو پنجاه و سوم:

فیصله توسط رئیس جلسه قضائی یا یکی از قضات سهیم در اصدار حکم تحریر و از طرف هیأت قضائی مهر و امضاء می‌گردد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۹۷

ماده دوصدوپنجاه و چهارم:

فیصله مشتمل از بخش های مقدمه، تشریح، استدلال نتیجه و نص حکم می باشد.

ماده دوصدوپنجاه و پنجم:

بخش مقدمه فیصله شامل مطالب ذیل است:

- ۱- نام محکمه حاکمه، اسم رئیس جلسه، اعضای قضائی، منشی جلسه، خرنوال در صورتی که در جلسه اشتراک نماید.
- ۲- شهرت مکمل مدعی، مدعی علیه با توضیح سکونت، پیشه، وظیفه، محل پیشه و وظیفه، نمبر تذکره تابعیت و محل صدور آن، شهرت سایر اشخاص شامل قضیه، وکلا و ممثین قانونی آنها.
- ۳- تشخیص نوع موضوع دعوی.
- ۴- نمبر، تاریخ و محل صدور فیصله، تاریخ ابلاغ، تعداد اوراق فیصله و ضمایم آن.

ماده دوصدو پنجاه و ششم:

بخش تشریحی فیصله حاوی مطالب ذیل است:

- ۱- صورت دعوی مدعی، مدافعات مدعی علیه و سایر مطالبات طرفین دعوی.
- ۲- اقرار یا انکار.
- ۳- شهادت شهود، قبول و یا رد آن.
- ۴- اسناد، قرائن قاطعه و قرائن مستنبطه.
- ۵- حلف یا نکول.
- ۶- خلاصه جریان محاکمه.

۱۹۸ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده دوصدو پنجاه وهفتم:

بخش استدلال فیصله حاوی مطالب ذیل است:

- ۱- صورت تحقیق قضیه در محکمه.
- ۲- وسایل اثبات یا نفی و توضیح دلایل.
- ۳- استدلالی که محکمه به اساس آن دلایل ارائه شده را قبول و یا رد می نماید.
- ۴- تذکر ماده قانونی که مورد استناد محکمه قرار می گیرد.

ماده دوصدو پنجاه وهشتم:

بخش نتیجه فیصله حاوی مطالب ذیل است:

- ۱- عدم اثبات دعوی.
- ۲- الزام مدعی علیه.
- ۳- اندازه تعویض یا خسارات محکوم به.
- ۴- مصارف محکمه.

ماده دوصدو پنجاه ونهم:

نص حکم فیصله حاوی مطالب ذیل است:

- ۱- ذکر تاریخ جلسه قضائی و صدور حکم به اکثریت یا اتفاق آراء.
- ۲ - اتکاء به دلایل مشخص با ذکر ماده قانون.
- ۳ - ذکر طرفین دعوی.
- ۴ - تعیین محکوم به.
- ۵- رد دعوی.
- ۶- ترک خصومت.
- ۷- عدم اثبات دعوی.
- ۸- الزام مدعی علیه.

قانون اصول محاکمات مدنی ۱۹۹

ماده دوصدوشصت و یکم:

نص حکم باید قاطع، صریح و عاری از هر نوع تعقید لفظی و معنوی باشد.

ماده دوصدوشصت و یکم:

۱- حکم محکمه بعد از انجام محاکمه بدون تأخیر به طرفین ابلاغ می-گردد.

۲- فیصله محکمه در ظرف ده روز تنظیم، ترتیب و صادر می شود.

ماده دوصدوشصت و دوم:

هیأت قضائی نمی تواند بعد از ابلاغ حکم در قضیه، فیصله خود را تعدیل یا نقض نماید.

ماده دوصدوشصت و سوم:

محکمه در هر حال می تواند اغلاط املائی، انشایی و اشتباهات عددی را در فیصله تصحیح نماید، هیأت قضائی اغلاط و اشتباهات در فیصله را تصحیح و در ذیل آن امضاء می نمایند.

ماده دوصدوشصت و چهارم:

در صورت وجود ابهام در حکم یا فیصله، محکمه می تواند نظر به عریضه اشخاص شامل قضیه بدون تغییر دادن متن فیصله آن را توسط هیأت قضائی در جلسه توضیح نماید مشروط بر این که فیصله تطبیق نشده باشد.

ماده دوصدوشصت و پنجم:

در صورتی که تطبیق فیصله نهایی مستلزم پرداخت وجه مالی باشد، محکمه می تواند نظربه عریضه اشخاص شامل قضیه با نظر داشت

۲۰۰ قانون اصول محاکمات مدنی

تثبیت وضع دارایی محکوم علیه یا حالات دیگر در نص حکم پرداخت به اقساط را تجویز نماید.

ماده دوصدو شصت و ششم:

فیصله محکمه در حالات ذیل کسب قطعیت می‌نماید:

۱- انقضای میعاد شکایت بدون عذر قانونی.

۲- تقدیم شکایت یا اعتراض به محکمه فوقانی در صورتی که به رسیدگی قضیه در محکمه فوقانی فیصله نقض نشود.

فصل چهاردهم

قرار محکمه

ماده دوصد و شصت و هفتم:

قرار محکمه تصمیم قضائی است که متوجه ماهیت دعوی نبوده در شکل رسیدگی صورت گیرد.

ماده دوصد و شصت و هشتم:

قرار محکمه در اتاق مشوره مطابق حکم ماده (۲۴۳) این قانون توسط هیأت قضائی صادر می‌گردد.

ماده دوصد و شصت و نهم:

محکمه می‌تواند در موضوعات عادی بدون رعایت حکم ماده (۲۶۸) این قانون بعد از مشوره هیأت قضائی قرار صادر و آنرا درج محضر نماید.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۰۱

ماده دوصدو هفتادم:

قرار محکمه عندالصدور ابلاغ می گردد.

ماده دوصدو هفتاد و یکم:

قرار محکمه حاوی مطالب ذیل است:

- ۱- تاریخ و محل صدور قرار.
- ۲- نام محکمه صادر کننده قرار، ترکیب محکمه و منشی جلسه قضائی.
- ۳- اشخاص شامل قضیه موضوع مورد منازعه.
- ۴- موضوعی که راجع به آن قرار صادر می گردد.
- ۵- علل و اسبابی که محکمه به موجب آن قرار خود را صادر نموده است.
- ۶- اتکاء قانونی محکمه.
- ۷- نتیجه گیری و تصمیم نهایی هیأت قضائی.
- ۸- تعیین میعاد شکایت علیه قرار که قانوناً قطعی نباشد.
- ۹- تذکر قطعی بودن قرار در مواردی که قرار مطابق به احکام قانون نهایی پنداشته شده باشد.

فصل پانزدهم

اسباب حکم (وسایل ثبوت)

ماده دوصدو هفتاد و دوم:

وسایل ثبوت که اسباب حکم را تشکیل می دهند قرار ذیل است:

- ۱- اقرار.
- ۲- بینه (اسناد، شهود، قرائن قاطعه و مستنبطه).
- ۳- یمین (سوگند).

۲۰۲ قانون اصول محاکمات مدنی

۴- نکول.

ماده دوصدو هفتاد و سوم:

قرار عبارت از اخبار به امری است در محکمه که بقای حق طرف دعوی و یا حالتی را علیه مقرر ثابت سازد.

ماده دوصدو هفتاد و چهارم.

اقرار مقر دارای اهلیت حقوقی و قانونی نزد محکمه در صورتی مدار اعتبار است که ظاهر الحال مکذب آن نباشد.

ماده دوصدو هفتاد و پنجم:

اقرار مقید به قبول مقر له حاضر نیست اما رد آن از طرف مقر له صورت گرفته می‌تواند در صورتی که قسمتی از اقرار مقر توسط مقر له رد گردد اقرار در مابقی صحت دارد.

ماده دوصدو هفتاد و ششم:

اقرار به حق غایب تا زمان اطلاع و تصدیق غایب از اقرار مقر، نافذ نمی‌گردد.

ماده دوصدو هفتاد و هفتم:

رجوع از اقراری که مطابق حکم ماده (۲۷۳) این قانون صورت گرفته باشد اعتبار ندارد.

ماده دوصدو هفتاد و هشتم:

اقرار به مشاع در سهم افزا نا شده صحت دارد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۰۳

ماده دوصدوهفتادونهم:

هرگاه مدعی علیه نزد محکمه به ادعای مدعی اقرار کند محکوم علیه شناخته می شود.

ماده دوصدوهشتادم:

هرگاه مدعی علیه انکار نماید مدعی مکلف است مدارک اثباتیه را جهت اثبات ادعای خود به محکمه تقدیم کند.

ماده دوصدوهشتادویکم:

مدارک اثباتیه قرارذیل است:

۱- اسناد.

۲- شهادت شهود.

۳- قرائن.

ماده دوصدوهشتادودوم:

اسناد دو نوع است:

۱- اسناد رسمی.

۲- اسناد عرفی.

ماده دوصدوهشتادوسوم:

اسناد رسمی و عرفی اسنادی است که در فقره (۲و۱) ماده (۹۹۱) قانون مدنی تصریح گردیده است.

ماده دوصدوهشتادوچهارم:

اسناد رسمی در مورد مقر، ورثه و قایم مقام آن قبل از دوران دعوی قابل اعتبار و دلیل الزام است.

۲۰۴ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده دوصدوهشتاد و پنجم:

شخصی که در اسناد رسمی به حیث شهود معرفت پذیرفته شده و ادعای ملکیت مندرج سند را برای خود نماید سند رسمی مذکور قبل از دوران دعوی علیه وی دلیل الزام است.

ماده دوصدوهشتاد و ششم:

دعوی مدعی بر ضد اسناد رسمی با ارائه سند مبطل از طرف مدعی علیه باطل یا به اقرار مدعی علیه ثابت می گردد.

ماده دوصد و هشتاد و هفتم:

فرامین، اسناد رسمی، فیصله ها و قرار های قطعی محکمه در صورتی که عاری از جعل و تزویر بوده و دارای ثبت محفوظ به اداره دولتی یا دیوان قضا باشد اسناد مثبتة شناخته شده دلیل اثبات و الزام است.

ماده دوصدوهشتاد و هشتم:

اسناد رسمی که در ترتیب و تنظیم آن شروط و احکام قانون رعایت نشده باشد حیثیت اسناد عرفی را دارد.

ماده دوصدو هشتاد و نهم:

اسناد عرفی که بین طرفین تحریر و به امضاء مهر و یا شصت شان رسیده باشد در صورتی که جانبین مهر و امضا و شصت شان را تصدیق کنند مانند اسناد رسمی قابل اعتبار می باشد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۰۵

ماده دو صد و نودم:

سند عرفی که به خط و کتابت شخص تحریر و امضا شده در صورتی که خط و امضای وی ذریعه کارشناس مربوط و اهل خبره تثبیت گردد مانند سند رسمی مدار اعتبار است.

ماده دو صد و نود و یکم:

اشخاصی که اسناد عرفی به مهر، امضاء و یا شصت شان در یک خصومت ارائه می شود مکلف اند که مهر و امضاء و یا شصت خود را تصدیق و یا انکار نمایند سکوت در حکم انکار است.

ماده دو صد و نود و دوم:

وارث به تصدیق یا انکار مهر، امضاء و شصت مورث خویش مجبور ساخته نمی شود صرف حق اقرار، انکار یا اظهار بی خبری را دارد.

ماده دو صد و نود و سوم:

مینوت مکاتب، تلگرام و سایر اوراق امضاء شده شعبات که در دفتر مربوط وجود داشته باشد حیثیت اسناد عرفی را دارد.

ماده دو صد و نود و چهارم:

درج شهادت دو نفر شاهد معرفت که اهلیت ادای شهادت را داشته باشند در تمام وثایق محاکم حتمی است. اشخاص معروف عندالمحکمه ازین حکم مستثنی است.

ماده دو صد و نود و پنجم:

در صورت تعدد وارث و شریک هرگاه بعضی از آنها وثیقه را ترتیب نموده باشند این وثیقه صرف در قسمت ترتیب کننده گان مدار اعتبار بوده شامل متباقی وارثین و شرکاء شده نمی تواند.

۲۰۶ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده دوصدو نودوششم:

(۱) قاضی نمی تواند در محکمه ای که اجرای وظیفه می نماید برای خود، پدر، پدر کلان، مادر، مادر کلان، اولاد، برادر، خواهر، زوجین، به کارکنان محکمه مربوطه وثیقه ترتیب بدهد.

(۲) پذیرش اشخاص مندرج فقره (۱) این ماده به حیث شهود، اهل خبره یا مترجم از طرف قاضی محکمه مربوطه جواز ندارد.

ماده دوصدو نودوهفتم:

وثایق اشخاص مندرج ماده (۲۹۶) این قانون در محکمه همجوار ترتیب می گردد.

ماده دوصدو نودوهشتم:

وارسی از عرایض مبنی بر مشبوهیت و جعل اسناد رسمی مربوط محکمه ابتدائیه نیصلاح می باشد.*

ماده دوصد و نود ونهم:

هرگاه عرایض راجع به مشبوهیت جعل یا تزویر اسناد به مراجع دیگری تقدیم گردد به محکمه علاقه داری، ناحیوی، شهری یا ولسوالی مربوط رجعت داده می شود.*

* ماده (۲۹۸) تعدیل گردیده در بخش تعدیلات مراجعه شود.

* ماده (۲۹۹) تعدیل گردیده، در بخش تعدیلات مراجعه شود

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۰۷

ماده سه صدم:

هرگاه ادعا در باره اسناد مبنی بر مشبوهیت و جعل ایجاب اثبات را نماید تعقیب جزائی موضوع الی دوران نهایی حق العبدی معطل می-گردد.*

ماده سه صد و یکم:

هرگاه محکمه بعد از ارزیابی دلایل، ادعای مشبوهیت و جعل را وارد نداند قرار عدم دوران دعوی را صادر، علیه این قرار استیناف خواهی صورت گرفته می‌تواند.

ماده سه صد و دوم:

هر گاه محکمه بعد از ارزیابی دلایل، ادعای مشبوهیت و جعل را وارد بداند قرار دوران دعوی مشبوهیت و جعل را صادر و به مدعی تفهیم می نماید تا صورت دعوی خود را ارائه بدارد.*

ماده سه صد و سوم:

(۱) هر گاه ظواهر امر، سند ارائه شده یکی از طرفین دعوی را در نظر محکمه مشبوه جلوه دهد محکمه می‌تواند مثالی آنها از مرجع ترتیب دهنده رسماً مطالبه نماید.
(۲) حکم مندرج فقره (۱) این ماده در صورت اشتباه در تصدیق ارائه شده نیز تطبیق می‌گردد.

* مواد ۲۹۸، ۲۹۹ و ۳۰۰ تعدیل گردیده، در بخش تعدیلات مراجعه شود.

* ماده ۳۰۲ تعدیل گردیده، در بخش تعدیلات مراجعه شود.

۲۰۸ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده سه صد و چهارم:

(۱) بر آمدگی ها و یا عباراتی که بین السطور یا در حاشیه یک سند رسمی تحریر گردیده اعتبار ندارد.

(۲) در صورتی که اضافات مندرج فقره (۱) این ماده به تصدیق و امضاء مقر و مقرله و شهود سند رسیده از طرف ترتیب کنندۀ مهر و امضاء شده باشد مدار اعتبار است.

ماده سه صد و پنجم:

عباراتی که از طرف دائن در روی و ظهر یک سند داشته مدیون دایر به رسیدن کل دین و یا قسمتی از آن تحریر گردیده در صورتی مدار اعتبار است که دائن به صحت آن معترف بوده و یا به خط و کتابت وی تحریر و امضاء شده باشد.

ماده سه صد و ششم:

طرفیکه اصل سند او نزد مقامات رسمی قید بوده و با وجود ضرورت ارائه سند به محکمه به دلایل مؤجه از ارائه آن عاجز باشد می تواند توسط محکمه اصل سند را مطالبه نماید. مصارف ناشی از این امر بدوش صاحب سند است.

ماده سه صد و هفتم:

اسنادی که در خارج کشور ترتیب گردیده در حالی مدار اعتبار قرار گرفته می تواند که سند مذکور از طرف یکی از نماینده گی های سیاسی جمهوری افغانستان ترتیب و تصدیق گردیده و وزارت امور خارجه نیز از صحت آن رسماً اطمینان داده باشد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۰۹

ماده سه صد و هشتم:

در صورت استناد به سندی که به لسان خارجی ترتیب گردیده است استناد کننده مکلف است اصل سند را همزمان با ترجمه مصدقه آن به محکمه ارائه نماید.

هرگاه ترجمه سند ارائه شده مورد قبول جانب مقابل یا محکمه واقع نشود به ترجمه مجدد آن از جانب محکمه به مصرف ارائه کننده سند اقدام می‌گردد. در صورت مطابقت ترجمه دوم با ترجمه اول حق مراجعه متضرر بجانب مقابل اخلال نمی‌شود.

ماده سه صد و نهم:

هرگاه دعاوی مشبوهیت و جعل سند ارایه شده در اثنای جلسه محکمه به عمل آید چگونگی آن در فورمه خاص دعوی رسانیده شده امضاء و شصت ادعا کننده در ذیل آن گرفته می‌شود.

ماده سه صد و دهم:

(۱) هرگاه سند مورد ادعای مشبوهیت و یا جعل در ماهیت دعوی مؤثر نباشد، نزد محکمه مدار اعتبار نبوده، مدارک و اسناد دیگری مدعی را استماع می‌نماید.

(۲) هرگاه سند ارائه شده ای مورد ادعای مشبوهیت و جعل در ماهیت دعوی مؤثر باشد محکمه قرارمینی بر رسیدگی دعوی مشبوهیت یا جعل را صادر و اصل دعوی دایر شده را الی طی مراحل نهایی متوقف می‌سازد.

۲۱۰ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده سه صدویازدهم:

مدعی مشبوهیت و جعل مکلف است که ادعای خود را در ظرف یکماه در محکمه ذیصلاح تعقیب نماید.*

ماده سه صد و دوازدهم:

هر گاه مدعی مشبوهیت و جعل بدعوی خود بدون عذر مؤجه در میعاد مندرج ماده (۳۱۱) این قانون حاضرنگردد محکمه برای حضور مدعی تاریخ دیگر تعیین و ابلاغ می نماید. در صورتی که مدعی باز هم در مدت معینه دعوی مشبوهیت و جعل را تعقیب نکند برای ادعای وی مبنی بر مشبوهیت و جعل میعاد دیگری تعیین نه گردیده محکمه طرفین را جلب و به اصل دعوی شده رسیدگی می نماید.*

ماده سه صد و سیزدهم:

هر گاه رسیدگی دعوی جعل از طرف محکمه دیگری غیر از محکمه ذیصلاح دعوی اصلی، صورت بگیرد محکمه رسیدگی کننده جعل مکلف است از نتیجه اجراءات خود به محکمه ای که اصل دعوی را رسیدگی می نماید وقتاً فوقتاً اطلاع دهد.*

ماده سه صد و چهاردهم:

رعایت نکات آتی در رسیدگی اسناد مشبوه و جعلی ضروری است:
۱- دقت در خط.

* مواد ۳۱۱ و ۳۱۲ حذف گردیده، در بخش تعدیلات مراجعه شود.

* ماده ۳۱۳ تعدیل گردیده، در بخش تعدیلات مراجعه شود.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۱۱

۲- دقت در امضاء.

۳- دقت در مهر.

۴- دقت در نشان شخصت.

۵- گل و تراش و قلم خوردگی بدون تصحیح.

۶- بر آمدگی بدون مهر و امضاء.

۷- فوتوی مشمولین وثیقه.

۸- تفاوت در اصل و ثبت و وثیقه.

ماده سه صد و پا نژدهم:

طرز رسیدگی ادعا مشبوهیت و جعل علاوه بر احکامی که در این قانون پیش بینی شده توسط لایحه جدا گانه ای که تحریر و ثایق و اشباه و ثایق در آن توضیح شورای عالی ستره محکمه آنرا تصویب می نماید تنظیم می گردد.

ماده سه شانزدهم:

ادعای مرافعه خواهی در قضایای مدنی و حقوق عامه که نظر به مشبوهیت و ثایق ابراء و صلح یا فیصله های اقرار، ابراء و صلح مطرح می گردد از تاریخ تقدیم ادعای مشبوهیت و جعل مدار اعتبار است نه از تاریخ صدور اصل و وثیقه یا فیصله.

ماده سه صد و هفدهم:

محکمه فوقانی و ثایق و فیصله های مندرج ماده (۳۱۶) این قانون را از حیث مشبوهیت یا جعل و دلایل آن بررسی نموده در صورتی که مشبوهیت و جعل وجود نداشت حکم به تأیید آن می نماید.

۲۱۲ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده سه صد و هجدهم:

هرگاه حکم محکمه به اساس اقرار، اصلاح، ابراء و یا متکی به وثایق و اسناد رسمی دارای ثبت محفوظ دیوان قضاء صادر شده باشد و راجع به اسناد مذکور ادعای جعل و مشبوهیت صورت نگرفته باشد محکمه فوقانی با صدور قرارقضائی مرافعه خواهی این نوع حکم را رد می- نماید.

ماده سه صد و نوزدهم:

محکمه نمی تواند مثنای اسنادی را که راجع به آن ادعا مشبوهیت و یا جعل صورت گرفته است به اشخاص بدهد.

ماده سه صد و بیستم:

هرگاه فیصله محکمه راجع به جعلی بودن یک سند قطعی گردد خلاصه حکم ابطال در ذیل اصل و کنده سند تحریر و به مهر مخصوص رئیس محکمه مربوط رسانیده می شود.

ماده سه صد و بیست و یکم:

(۱) شهادت شهود عبارت است از اخبار به حق در مجلس قضاء به لفظ اشهد.

(۲) محکمه مکلف است شرایط شهادت شهود را اکیداً رعایت نماید.

(۳) شهادت از نظر قوت اثباتیه بعد از سند به درجه دوم قرار دارد.

(۴) نصاب شهادت و شرایط آن تابع احکام شریعت اسلام می باشد.

ماده سه صد و بیست و دوم:

شهادت شهود طور منفرد در جلسه هیأت قضائی به حضور طرفین دعوی استماع می گردد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۱۳

ماده سه صد و بیست و سوم:

محکمه قبل از استماع شهادت شهود مکلف است شهرت مکملۀ شهود را معلوم نماید.

ماده سه صد و بیست و چهارم:

(۱) هر گاه مدعی در جواب پرسش محکمه قبل از اظهار شهود به حضور هیأت قضائی و طرف دعوی شهرت مکملۀ شهود را معرفی نماید، اما در وقت احضار، شهود دیگری را به محکمه حاضر سازد محکمه این شهود را نمی پذیرد.

(۲) در صورتی که مدعی شهودی را که قبلاً شهرت مکملۀ آنها را معرفی کرده است عیناً حاضر نماید محکمه به شهود اجازه می دهد تا ادای شهادت نمایند.

ماده سه صد و بیست و پنجم:

هرگاه در معاملات حقوقی یکی از شهود برون معین جلسه به محکمه حاضر و شاهد دیگر به موجب عذر مؤجبه قانونی حاضر شده نتوانست محکمه اظهارات شاهد حاضر را استماع و برای احضار شاهد غایب مهلت می دهد.

شهود در قضایای حدود و قصاص از این حکم مستثنی است.

ماده سه صد و بیست و ششم:

شهادت شهود در جلسه قضائی از طرف یکی از هیأت قضائی محکمه ثبت و به حضور شهود و طرفین دعوی قرائت و به امضاء و مهر و نشان شخصت آنها رسا نیده می شود.

۲۱۴ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده سه صد و بیست و هفتم:

(۱) هرگاه شهود، شهادت خود را نسبت کثرت حدود اربعه یا تعدد مدعی‌بها از یاد گفته نتوانند، شهادت خود را از روی نوشته به حضور هیأت محکمه قرائت و در موقع لازم طرف مدعی و مدعی علیه مدعی بها مطابق به ضرورت اشاره نماید.

(۲) در دعوی حدود و قصاص ادای شهادت از روی نوشته جواز ندارد.

ماده سه صد و بیست و هشتم:

هرگاه مدعی علیه بعد از اقامه شهود، شهادت شهود را تصدیق و یا به اصل مدعی بها اقرار نماید محکمه حکم خود را متکی به اقرار مدعی علیه صادر می‌کند.

ماده سه صد و بیست و نهم:

از مدعی دفع تعرض شهود ذوالیدی مطالبه و بعد از اثبات ذوالیدی از مدعی علیه حجت و برهان خواسته می‌شود در صورت عجز مدعی علیه از اقامه حجت و برهان به منع و دفع تعرض مدعی علیه بر مدعی بها اصدار حکم می‌شود.

ماده سه صد و سی ام:

(۱) تعیین میعاد و مهلت برای احضار شهود با نظر داشت بعد مسافه و کیفیت احضار از صلاحیت محکمه می باشد.

(۲) محکمه برای احضار شهود تا سه مرتبه به مدعی اقامه شهود موقع می‌دهد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۱۵

ماده سه صد و سی و یکم:

هرگاه مدعی عندالمحکمه اظهار نماید و لو هر قدر مهلت برایم داده شود نمی تواند شهود را حاضر نمایم اظهارات مدعی در فورمه دعوی ثبت و در ذیل آن شصت و امضای وی درج می گردد بعداً اگر مدعی شهودی را حاضر کند پذیرفته نمی شود.

ماده سه صد و سی و دوم:

هرگاه شهود بنابر تقاضای مدعی طوعاً به محکمه حاضر نشوند محکمه می تواند به اثر درخواست مدعی، شهود را جلب نماید.

ماده سه صد و سی و سوم:

(۱) نصاب شهود متواتر برای اثبات مدعی بها از بیست و پنج نفر کمتر نمی باشد.

(۲) تزکیه سری و علنی در مورد شهود متواتر قابل تطبیق نیست.

ماده سه صد و سی و چهارم:

شهادت شهود خارج از محکمه اعتبار ندارد.

ماده سه صد و سی و پنجم:

شهادت اصل در باره فرع و فرع در باره اصل، زوج در باره زوج و یا عکس آن و شهادت اقارب دیگر تا به درجه دوم جواز ندارد.

ماده سه صد و سی و ششم:

شهادت شریک در باره شریک در حال شرکت و رفیق در باره رفیق در نفع صحیح نیست.

۲۱۶ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده سه صدوسی و هفتم:

- (۱) تزکیه شهود ملزمه چگونگی و شرایط تزکیه تابع احکام شریعت اسلام می باشد.
- (۲) ستره محکمه مکلف است طرزالعمل تزکیه سری و علنی شهود ملزمه را مطابق به احکام شریعت اسلامی تنظیم و مرعی الاجراً قرار دهد.

ماده سه صدوسی و هشتم:

- (۱) قرینه قاطعه آن است که به دلالت آن وجود یک امر مجهول معلوم می گردد. این دلالت قرینه را به حدیقین رسانیده از ظاهر آن در اصل موضوع متنازع فیها استفاده بعمل می آید.
- (۲) هرگاه شخصی تصرفات مالکانه شخص دیگری را مدتی مشاهده نماید و راجع به مالک بودن خود با وجود نبودن اعداز قانونی مانند صغارت، جنون و امثال آن دعوی نکند بعداً اگر دعوی نماید دعوی ملکیت وی به دلالت قرینه قاطعه منتفی است.

ماده سه صدوسی و نهم:

- (۱) قرینه مستنبطه قرینه است که محکمه از حالات مربوط به دعوی و جریان محاکمه آنرا استنباط و بعد به حیث دلیل در حکم خود به آن اتکا می نماید.
- (۲) اتکا به قرینه مستنبطه در صورت وجود نص صریح قانون جواز ندارد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۱۷

ماده سه صد و چهارم:

سوگند و نکول از سوگند: هرگاه مدعی از ارایه وسایل و مدارک اثباتیه دیگر در محکمه عاجز بماند می‌تواند به مدعی علیه توجیه سوگند نماید در این صورت محکمه به اثر مطالبه مدعی، مدعی علیه را سوگند می‌دهد.

ماده سه صد و چهارم و یکم:

هرگاه مدعی علیه در محکمه سوگند نمود دعوی مدعی رد گردیده به قطع خصومت فعلی حکم صادر می‌شود.

ماده سه صد و چهارم و دوم:

در صورتی که دعوی حاوی مطالب متعدد باشد به سوگند واحد اکتفا می‌شود.

ماده سه صد و چهارم و سوم:

سوگند یا نکول از سوگند در محکمه بحضور خصم یا قایم مقام وی اعتبار دارد.

ماده سه صد و چهارم و چهارم:

قبول سوگند یا نکول از سوگند به شخص مدعی علیه مربوط است به امتناع وکیل از سوگند یا نکول وی اثر مرتب نیست.

ماده سه صد و چهارم و پنجم:

هرگاه مدعی حق سوگند خود را اسقاط نماید محکمه به ترک خصومت مدعی حکم صادر می‌نماید.

۲۱۸ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده سه صد و چهل و هشتم:

در صورتی که مدعی علیه از سوگند نکول نماید محکمه او را به رد و یا سپردن مدعی بها به مدعی محکوم می‌سازد.

ماده سه صد و چهل و هفتم:

مدعی علیه می‌تواند در مقابل دعوی مدعی به دفع صحیح متوسل گردد. دفع مدعی علیه در حالات ذیل دفع صحیح شناخته می‌شود:

۱- مدعی از دعوی خود ابراء نموده است.

۲- مدعی بها را مدعی هبه نموده است.

۳- مدعی بها را از مدعی خریده است.

۴- به مدعی حق مطلوبه را ایفا نموده است.

ماده سه صد و چهل و هشتم:

(۱) هرگاه مدعی بالدفع از اثبات دفع عاجز شد می‌تواند سوگند مدعی اصل را مطالبه نماید.

(۲) در صورت نکول مدعی از دعوی دفع مدعی علیه دعوی مدعی اصل رد گردیده محکوم علیه قرار می‌گیرد.

ماده سه صد و چهل و نهم:

هرگاه مدعی در مقابل دفع مدعی علیه دایر بر ایفاء، هبه، شرأ، ابراء سوگند نمود در این صورت مدعی علیه ملزم قرار می‌گیرد.

ماده سه صد و پنجاهم:

دفع متضمن اقرار در صورت عدم اثبات، مدعی علیه را محکوم به پرداخت مدعی بها می‌سازد. در دفع غیر متضمن اقرار جریان دعوی به حالت اصلی ادامه می‌یابد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۱۹

ماده سه صد و پنجاه و یکم:

دعوی دفع مستلزم رعایت سایر شرایط قانونی دعاوی می باشد.

ماده سه صد و پنجاه و دوم:

محکمه با نظر داشت احکام مندرج مواد (۱۰۲۲) الی (۱۰۲۴) قانون مدنی بدون طلب خصم، مستقیماً سوگند را به مدعی توجیه می نماید این سوگند از صلاحیت قضاء بوده و سوگند متممه است که موارد آن قرار آتی می باشد:

۱- در دعوی استحقاق که مدعی بها نزد شخص دیگری باشد و مستحق راجع به آن دعوی استحقاق نماید محکمه مدعی را بعد از ثبوت حق وی و قبل از صدور حکم راجع به امور ذیل سوگند می دهد:

- مدعی بها را به کسی نفروخته است.

- مدعی بهارا به کسی طور هدیه و صدقه نداده است.

- مدعی بها را به کسی هبه نکرده است.

۲- در دعوی دین و یا حق بر متوفی محکمه مدعی را بعد از ثبوت حق وی و قبل از صدور حکم راجع به امر ذیل سوگند می دهد:

- مدعی بها بالذات یا بالواسطه از جانب متوفی برایش نرسیده است.

۳- در دعوی شفع محکمه بعد از اثبات حق شفع و قبل از صدور حکم، شفع را راجع به امور ذیل سوگند می دهد:

- شفع را به وقت آن خواسته است.

- حق شفع خود را به هیچ صورت از بین نبرده است.

۴- در دعوی رد مبیعه به سبب عیب محکمه مدعی را بعد از اثبات عیب و قبل از صدور حکم راجع به امر ذیل سوگند می دهد:

- صراحتاً یا دلتاً به عیب رضایت نشان نداده است.

۲۲۰ قانون اصول محاکمات مدنی

- ۵ - در دعوی نفقه به زوج غایب محکمه زوجه را بعد از ثبوت حق و قبل از صدور حکم به امور ذیل سوگند می‌دهد:
- شوهر برای وی نفقه نمانده است.
 - او را از عقد نکاح خود فارغ نساخته است.

ماده سه صد و پنجاه و سوم:

محکمه مدعی علیه را به اساس مطالبه مدعی به اسم ذاتیه الله یک مرتبه بدون تکرار سوگند می‌دهد.

ماده سه صد و پنجاه و چهارم:

در ادای سوگند نیابت جواز ندارد.

ماده سه صد و پنجاه و پنجم:

در موضوع مربوط به واقعه و فعلی که خود شخص سوگند کننده ایجاد کرده باشد سوگند قاطع (یمین البات) و در موضوع مربوط واقعه و فعل غیر، سوگند به علم داده می‌شود.

ماده سه صد و پنجاه و ششم:

در موضوع مربوط به وقوع امر یا عدم وقوع آن سوگند به سبب و در موضوع مربوط به بقا و یا عدم بقا فی الحال سوگند به حاصل داده می‌شود.

ماده سه صد و پنجاه و هفتم:

در موضوع مربوط به رد سوگند طرفین به یکدیگر احکام مندرج قسمت اول فصل چهارم باب پنجم قانون مدنی رعایت می‌گردد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۲۱

باب سوم

اجراآت در محاکم فوقانی

فصل اول

شکایات و اعتراض بر فیصله های محاکم تحتانی

ماده سه صدوپنجاه و هشتم:

شکایت و اعتراض عبارت از حق محکوم علیه غیر قانع از فیصله محکمه تحتانی است که با تقدیم شکایت علیه اجراآت قضائی محکمه حاکمه از محکمه بالا تر مطالبه می‌گردد.

ماده سه صدوپنجاه و نهم:

(۱) محکوم علیه غیر قانع می‌تواند علیه احکام صادره محکمه حاکمه ناحیوی، شهری، ولسوالی و علاقه داری به محکمه فوقانی شکایت و اعتراض تقدیم نماید.

(۲) محکوم علیه غیر قانع می‌تواند علیه احکام صادره دیوان های محاکم ولایات که به صورت ابتدایی حکم صادر نموده است به دیوان های مربوط ستره محکمه شکایت و اعتراض تقدیم نماید.

ماده سه صدوشصت:

خارنوال مدنی که در قضیه به حیث مدعی یا مدعی علیه اشتراک نموده، می‌تواند علیه احکام محکمه تحتانی اعتراض نماید.

ماده سه صدوشصت و یکم:

شکایت و اعتراض علیه احکام نهائی محاکم تحتانی در موارد ذیل صورت می‌گردد:

۱- خطا در تطبیق احکام قانونی.

۲۲۲ قانون اصول محاکمات مدنی

۲- خطا در تأویل احکام قانونی.

۳- بطلان در اجراآت به دلیل صدور حکم غیرقانونی.

ماده سه صدوشصت و دوم:

شرایط اساسی شکایت و اعتراض قرار ذیل است:

۱- فیصله محکمه تحتانی که دارای صفت حکم باشد.

۲- عدم ابراز رضایت محکوم علیه به فیصله صادره محکمه تحتانی.

۳- رعایت ميعاد قانونی تقدیم اعتراض.

۴- داشتن صلاحیت رسیدگی از طرف محکمه فوقانی.

۵- عدم موجودیت سند جداگانه ای که حق اعتراض محکوم علیه را ساقط کرده باشد.

۶- تقدیم اعتراض از جانب مدعی، مدعی علیه یا ممثل قانونی آنها به محکمه فوقانی.

۷- عدم تطبیق و اجرای حکم محکمه تحتانی به رضایت محکوم علیه.

ماده سه صدوشصت و سوم:

رسیدگی از اعتراض بر فیصله های محکمه شهری، ناحیوی، ولسوالی و علاقه داری از صلاحیت دیوان های مربوط ریاست محکمه ولایت می- باشد.

ماده سه صدوشصت و چهارم:

رسیدگی از اعتراض بر فیصله های ابتدایی دیوان های مربوط ریاست محکمه ولایت و محکمه معادل آن از صلاحیت دیوان مربوط ستره محکمه می باشد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۲۳

ماده سه صدوشصت و پنجم:

میعاد تقدیم شکایت و اعتراض بعد از صدور حکم و ابلاغ آن مدت یک- ماه است.

فصل دوم

صورت تقدیم شکایت یا اعتراض

ماده سه صدوشصت و ششم:

شکایت محکوم علیه غیر قانع بالای فیصله محکمه تحتانی ضمن تقدیم عریضه مطبوع صورت می‌گیرد.

ماده سه صدوشصت و هفتم:

عریضه حاوی شکایت، مستقیماً به محکمه فوقانی یا محکمه حاکمه تقدیم می‌گردد.

ماده سه صدوشصت و هشتم:

هرگاه طرف غیر قانع در ذیل ورقه ابلاغ حکم که از طرف محکمه شهری، ناحیوی، ولسوالی و علاقه داری برایش داده می‌شود عدم قناعت خود را تذکر دهد این امر حیثیت شکایت را دارد.

ماده سه صدوشصت و نهم:

عریضه طرف غیر قانع باید حاوی بیان اصل موضوع و حکم محکمه تحتانی باشد.

۲۲۴ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده سه صد و هفتادم:

عریضه شکایت محکوم علیه غیر قانع که به محکمه فوقانی یا محکمه حاکمه تقدیم می‌گردد رسمی بوده در دفتر محکمه ثبت و به شاکی رسید داده می‌شود.

ماده سه صد و هفتاد و یکم:

شکایت و اعتراض که بعد از انقضای ميعاد معینه تقدیم می‌گردد غیر قابل رسیدگی بوده دوباره به تقدیم کننده آن مسترد می‌گردد مگر این که شاکی یا معترض عذر مؤجه ارایه نماید.

ماده سه صد و هفتاد و دوم:

شکایت نامه توسط تقدیم کننده یا ممثل قانونی وی امضاء می‌گردد.

ماده سه صد و هفتاد و سوم:

اعتراض خرنوال که به پیشگاه محکمه فوقانی تقدیم می‌شود توسط خرنوال مؤظف امضاء می‌گردد.

ماده سه صد و هفتاد و چهارم:

هرگاه شکایت توسط ممثل قانونی تقدیم گردد علاوه بر درج نمبر و تاریخ وثیقه در شکایت نامه اصل، فوتوکاپی یا کاپی مصدق وثیقه نیز به محکمه فوقانی تقدیم می‌گردد.

ماده سه صد و هفتاد و پنجم:

محکمه فوقانی بعد از حصول شکایت نامه اوراق مربوط به فیصله را از مرجع آن رسماً مطالبه می‌نماید.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۲۵

ماده سه صد و هفتاد و هشتم:

اوراق مربوط به فیصله عندالوصول به هیأت قضائی سپرده شده هیأت موصوف بعد از علم به این مطلب که شکایت به وقت معینه تقدیم شده و اوراق عاری از نواقص اداری می باشد به اندراج آن امر می دهد.

ماده سه صد و هفتاد و هفتم:

اعتراض مفصل شاکی بعد از تقدیم شکایت در ظرف بیست روز رایه می گردد.

ماده سه صد و هفتاد و هشتم:

شکایت تحریری یا اعتراض مفصل حاوی مطالب ذیل است:

- ۱- اسم محکمه مرجع شکایت یا اعتراض.
- ۲- شهرت شاکی یا اعتراض کننده.
- ۳- فشرده فیصله موضوع شکایت یا اعتراض.
- ۴- اسم محکمه صادرکننده فیصله مورد اعتراض.
- ۵- دلایل عدم صحت فیصله.
- ۶- مطالبه شاکی یا اعتراض کننده.
- ۷- فهرست اوراق و اسناد منضمه شکایت یا اعتراض.

ماده سه صد و هفتاد و نهم:

شکایت و یا اعتراض مندرج ماده (۳۷۸) این قانون به داخل دو نسخه به پیشگاه محکمه فوقانی تقدیم گردد.

فصل سوم

اجراءات مقدماتی محکمه فوقانی

ماده سه صدو هشتادم:

تحریرات محکمه فوقانی یک نقل شکایت یا اعتراض تحریری معترض را بعد از غور و ملاحظه هیأت قضائی به جانب مقابل سپرده جواب تحریری اخذ می‌کند.

ماده سه صدو هشتادو یکم:

(۱) هرگاه شاکی از ارایه اعتراض مفصل تحریری امتناع ورزد یا معذرت خود را مبنی بر عجز از تقدیم اعتراض اظهار نماید محکمه به دلایل شفوی وی اکتفا ورزیده امضاء و شصت او را در ذیل اظهاراتش اخذ می‌نماید.

(۲) حکم فقره (۱) این ماده درباره جانب مقابل شاکی و معترض نیز قابل تطبیق است.

ماده سه صدو هشتادو دوم:

محکمه فوقانی در موارد ذیل قرار مبنی بر تعطیل اجراءات شکایت را صادر و به شاکی یا معترض برای تصحیح شکایت و یا اعتراض مهلت می‌دهد:

۱- در صورتی که شکایت یا اعتراض از طرف تقدیم کننده گان امضاء نشده باشد.

۲- در صورتی که ضمایم لازم توأم با شکایت به محکمه تقدیم نشده باشد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۲۷

۳- در صورتی که محصول دولتی مرتب به شکایت یا اعتراض تأدیه نشده باشد.

ماده سه صد و هشتاد و سوم:

محاسبه موعده مرور زمان برای شکایت یا اعتراض از تاریخ تقدیم آن به محکمه صورت می‌گیرد، مشروط بر این که تقدیم کننده شکایت یا اعتراض در ميعاد معينه هدايات قرار مندرج ماده (۳۸۲) را اجرا نماید.

ماده سه صد و هشتاد و چهارم:

تقدیم کننده شکایت می‌تواند از شکایت خود صرف نظر نماید مشروط بر این که فیصله مورد شکایت یا اعتراض شخص ثالث قرار نگرفته باشد در این صورت محکمه قرار انصراف از شکایت یا اعتراض صادر، اجراءات را در زمینه قطع می‌نماید.

ماده سه صد و هشتاد و پنجم:

(۱) قضیه مورد شکایت و اعتراض بعد از اظهارات طرفین با اعتراض خأرنوال و جواب طرفین به هیأت قضائی غرض تکمیل مطالعات سپرده می‌شود.

(۲) قضیه بعد از تکمیل مطالعات هیأت قضائی در اجندأ درج محل رسیدگی شکایت و تدویر جلسه قضائی به اطلاع طرفین دعوی و اشخاص شاکی قضیه رسانیده می‌شود.

ماده سه صد و هشتاد و ششم:

هرگاه جانبین بعد از تقدیم شکایت یا اعتراض در مرحله نهایی به اصلاح موافقه نمایند این موافقه به شکل تحریری به محکمه تقدیم و در صورت تأیید محکمه فوقانی به قطع اجراءات تصمیم اتخاذ می‌نماید.

۲۲۸ قانون اصول محاکمات مدنی

فصل چهارم

تدویر جلسه قضائی غرض رسیدگی به شکایت و اعتراض

ماده سه صد و هشتاد و هفتم:

رئیس جلسه قضائی در مرحله رسیدگی به شکایت و اعتراض با نظر داشت احکام فصل سوم باب دوم این قانون تدابیر لازم را در مورد تأمین نظم جلسه قضائی اتخاذ می‌نماید.

ماده سه صد و هشتاد و هشتم:

رئیس جلسه قضائی بعد از افتتاح جلسه و معرفی ترکیب هیأت قضائی و آثارنوال مدنی موضوعات ذیل را غرض رسیدگی اعلان می‌نماید:
- نوع قضیه مورد رسیدگی.

- معرفی شاکی یا معترض.

- معرفی محکمه ای که علیه فیصله آن اعتراض صورت گرفته است.

- هویت طرفین دعوی درین جلسه از طرف منشی جلسه ثبت می‌گردد.

ماده سه صد و هشتاد و نهم:

در صورت عدم حضور یکی از شاملین دعوی به دلیل نداشتن اطلاع از تاریخ و محل رسیدگی قضیه، محکمه امر رسیدگی را معطل قرار می‌دهد.

ماده سه صد و نودم:

(۱) عدم حضور یکی از شاملین دعوی با وجود داشتن اطلاع از تاریخ و محل رسیدگی قضیه مانع رسیدگی نمی‌گردد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۲۹

(۲) هرگاه محکمه عدم حضور را مؤجه بدانند می‌توانند رسیدگی قضیه را معطل قرار دهد.

ماده سه صد و نود و یکم:

(۱) محکمه عدم حضور غیر مؤجه خأرنوال یا وکیل مدافع را در جلسه رسیدگی به خأرنوال ما فوق یا انجمن وکلای مدافع اطلاع می‌دهد.

(۲) هرگاه وکیل مدافع بعد از جلب محکمه تا ده روز به جلسه قضائی حاضر نگردد محکمه موضوع عدم حضور او را که سبب تعطیل رسیدگی قضیه گردیده است به انجمن هیأت وکلای مدافع رسماً ابلاغ می‌نماید.

ماده سه صد و نود و دوم:

(۱) رسیدگی قضیه در مرحله استیناف با قرائت گزارشی که از مطالعه اوراق ترتیب شده است توسط رئیس جلسه یابکی از قضات آغاز می‌گردد.

(۲) گزارش متضمن چگونگی قضیه، حکم محکمه تحتانی، دلایل شکایت، اعتراض و سایر موادیکه جدیداً به محکمه ارائه گردیده و نیز حاوی مدارکی می‌باشد که محکمه بمنظور کنترل صحت فیصله رسیدگی می‌نماید.

ماده سه صد و نود و سوم:

(۱) محکمه فوقانی حین رسیدگی قضیه نظر به دلایل موجود و دلایلی که توسط جانبین یا شاملین دیگر قضیه ارایه گردیده است قانونیت و مدلل بودن فیصله محکمه تحتانی را در بخش های شکایت شده و در

۲۳۰ قانون اصول محاکمات مدنی

بخش های که علیه آنها شکایت موجود نیست و نیز به ارتباط اشخاصی که شکایت تقدیم نموده اند ارزیابی می‌کند.
(۲) محکمه در ارزیابی همه جانبه قضیه تابع دلایل شکایت و اعتراض نبوده صرف آنرا وسیله رسیدگی می‌داند.

ماده سه صد و نود و چهارم:

هیأت قضائی بعد از گزارش قضیه توضیحات شاملین دعوی را که در جلسه قضائی حاضر گردیده استماع می‌نماید ابتداء تقدیم کننده شکایت یا وکیل وی، خائنوال مدنی در صورت تقدیم اعتراض اظهارات می‌نماید. در صورت تقدیم شکایت از هر دو جانب دعوی حق اولیت در اظهار مطالب از مدعی است.

ماده سه صد و نو دو پنجم:

خائنوال شامل قضیه در باره قانونیت و مدلل بودن فیصله یا عکس آن بعد از اظهارات اشخاص ذیربط توضیحات می‌دهد.

ماده سه صد و نود و ششم:

بعد از استماع توضیحات شاملین قضیه و نظر خائنوال هیأت قضائی بمنظور اتخاذ تصمیم قضائی به اتاق مشوره داخل می‌شود.

ماده سه صد و نود و هفتم:

مشوره هیأت قضائی، تصمیم و اعلان مطابق احکام مندرج فصل دوازدهم باب دوم این قانون صورت می‌گیرد.

ماده سه صد و نود و هشتم:

محکمه فوقانی بعد از رسیدگی مقدماتی قضیه در مرحله نهایی دارای صلاحیت های ذیل می‌باشد:

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۳۱

- ۱- ارسال قضیه به محکمه ذیصلاح به منظور رسیدگی مجدد در صورت بطلان فیصله محکمه تحتانی.
- ۲- اقدام به صدور فیصله جدید در صورت نقض فیصله محکمه تحتانی یا در صورت ضرورت ارجاع قضیه به محکمه حاکمه به منظور گردآوری دلایل و تحقیقات مزید جهت رسیدگی مجدد.
- ۳- فیصله های محاکم تحتانی عاری از موارد بطلان و نقض و دارای نقایض شکلی یا اشتباهات سهو و خطا در اعداد و ارقام از طرف محکمه فوقانی نقض و باطل نشده، صرف جهت استندراک نقصان و اصلاح به محکمه تحتانی اعاده می‌گردد.
- ۴- تائید فیصله محکمه تحتانی در صورتی که مطابقت آن با قانون در نتیجه غور ظاهرگردد.

ماده سه صدور نودو نهم:

- اسباب بطلان فیصله قرار ذیل است:
- ۱- فقدان ارگان اساسی قضا در فیصله.
 - ۲- عدم صلاحیت یکی از طرفین دعوی برای مخاصمه.
 - ۳- صدور فیصله قضائی غیر محتمل الثبوت و یا مخالف واقعیت عینی راجع به مدعی بها.
 - ۴- صدور فیصله از طرف هیأت قضائی فاقد صلاحیت.
 - ۵- صدور فیصله از طرف محکمه فاقد صلاحیت.

ماده چهار صدم:

- موارد نقض فیصله قرارذیل است:
- ۱- مدلل نبودن فیصله.
 - ۲- عدم توضیح حالاتی که برای روشن شدن قضیه اهمیت دارد.

۲۳۲ قانون اصول محاکمات مدنی

- ۳- عدم مطابقت دلایل مندرج فیصله با حالات قضیه.
- ۴- عدم استفاده درست از احکام قوانین.
- ۵- صدور فیصله به ترک خصومت به علت عدم حضور مدعی.
- ۶- سایر تخطی های که قانوناً موجب نقض فیصله شده بتواند.

ماده چهار صد و یکم:

تائید محاکم فوقانی از فیصله های محاکم تحتانی توسط قرار صورت می گیرد.

فصل پنجم

صدور قرار محکمه فوقانی مبنی بر عدم صحت فیصله و نقض آن

ماده چهار صد و دوم:

تصمیم محکمه فوقانی در مورد نقض به شکل قرار صادر و قرار مذکور شامل مطالب ذیل می باشد:

- ۱- تاریخ و محل اصدار قرار.
- ۲- اسم محکمه صادر کننده قرار.
- ۳- ترکیب هیأت قضائی.
- ۴- شهرت خوانوال مدنی و شاملین رسیدگی قضیه.
- ۵- شهرت شخص تقدیم کننده شکایت یا اعتراض.
- ۶- متن مختصر فیصله محکمه تحتانی.
- ۷- متن مختصر شکایت یا اعتراض ارایه شده.
- ۸- توضیحات اشخاص شامل رسیدگی قضیه در محکمه.
- ۹- عوامل تحریک دعوی مدنی و نتیجه گیری محکمه.
- ۱۰- قانون مورد استناد محکمه.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۳۳

۱۱- تصمیم هیأت قضائی مبنی بر نقض فیصله.

ماده چهار صدو سوم:

در صورت نقض فیصله و ضرورت احاله آن بر رسیدگی مجدد، محکمه فوقانی در قرار خود مطالب ذیل را تصریح می‌نماید:

۱- حالات قابل توضیح قضیه.

۲- دلایل اثبات قابل مطالبه.

۳- سایر اجراءات دیگری که در محکمه تحتانی انجام می‌یابد.

ماده چهار صدو چهارم:

قرار محکمه فوقانی مبنی بر نقض فیصله محکمه تحتانی قابل شکایت نبوده قطعی است.

ماده چهار صدو پنجم:

(۱) تطبیق مندرجات قرار محکمه فوقانی مبنی بر بطلان یا نقض فیصله در قسمت رسیدگی مجدد حتمی است.

(۲) محکمه تحتانی در اصدار حکم خود ملزم به پیروی بدون قید و شرط قرار محکمه فوقانی نیست.

ماده چهار صد و ششم:

در صورت رد شکایت یا اعتراض ارایه شده، محکمه فوقانی دلایل رد را در قرار خود تصریح می‌نماید.

۲۳۴ قانون اصول محاکمات مدنی

فصل ششم

تقدیم شکایت و اعتراض بر قرار محکمه تحتانی

ماده چهار صد و هفتم:

طرفین قضیه می‌توانند علیه قرار محکمه که در مرحله ابتدایی صادر گردیده شکایت و اعتراض تقدیم نمایند.

ماده چهار صد و هشتم:

قرار های ذیل مورد شکایت و اعتراض قرار گرفته می‌تواند:

۱- قرارهای که از طرف محکمه ولایت، محکمه شهری، ناحیوی، ولسوالی و علاقه داری به ملاحظه صلاحیت و عدم صلاحیت صادر شده باشد.

۲- قرار های که راجع به انقضای میعاد و یا عدم انقضا صادر می‌شود.

۳- سایر مواردی که به موجب این قانون قرار محکمه تحتانی قابل شکایت و اعتراض شناخته شود.

ماده چهار صد و نهم:

محکمه فوقانی بعد از رسیدگی شکایت و اعتراض بر قرار های محکمه تحتانی که در قانون پیش بینی شده به ترتیب ذیل تصمیم اتخاذ می‌نماید:

۱- قرار را تأیید، شکایت یا اعتراض را رد می‌نماید.

۲- قرار را نقض، موضوع را جهت رسیدگی مجدد به محکمه تحتانی رجعت می‌دهد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۳۵

۳- قراری را که در ماهیت دعوی صادر شده نقض و جهت صدور فیصله به محکمه اولی اعاده می‌نماید.

ماده چهار صد و نهم:

قرار صادره محکمه فوقانی مبنی بر نقض قرار محکمه تحتانی در حالات مندرج ماده (۴۰۹) این قانون واجب التعمیل است.

فصل هفتم

صلاحیت های محاکم فوقانی در رسیدگی به شکایات علیه احکام صادرۀ محکمه تحتانی

ماده چهار صد و یازدهم:

هرگاه صلاحیت فیصله قضیه مطابق احکام قانون از یک محکمه به محکمه دیگر تفویض شده باشد استدعای شکایت علیه فیصله صادره به محکمه حاکمه یا بریاست محکمه ولایتی که محکمه صادر کننده فیصله در حوزه قضائی آن قرار دارد تقدیم می‌شود.

ماده چهار صد و دوازدهم:

(۱) حق شکایت طرفین بعد از انقضای ميعاد معينه ساقط می‌گردد.
(۲) در صورتی که قایم مقام یکی از طرفین دعوی در موعد معینه شکایت بعمل نیارد طرفی که ازین امر متضرر شده باشد می‌تواند در محکمه تحتانی علیه قایم مقام اقامه دعوی نماید.

۲۳۶ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده چهار صد و سیزدهم:

هرگاه یکی از طرفین در ميعاد معينه شکایت نماید طرف دیگر با وصف انقضای ميعاد شکایت تا زمان انقطاع و فیصله دعوی صلاحیت شکایت را دارد.

ماده چهار صد و چهاردهم:

اشخاصی که دعوی شان در محکمه تحتانی بالذات یا توسط وکیل، ولی، وصی یا قیم فیصله شده باشد حق شکایت نیز برای همان اشخاص محفوظ می باشد.

ماده چهار صد و پانزدهم:

محکمه فوقانی نمی تواند به صورت مستقیم بدون فیصله قبلی محکمه تحتانی به حل و فصل دعوی بپردازد مگر اینکه در قانون طور دیگری پیش بینی شده باشد.

ماده چهار صد و شانزدهم:

رضایت صریح یا ضمنی صغیر، مجنون، معتوه یا ولی، وصی، وکیل و قیم به فیصله محکمه اعتبار ندارد وکیلی که از طرف موکل خود صلاحیت قناعت داشته باشد از این حکم مستثنی است.

ماده چهار صد و هفدهم:

موارد ذیل در حکم قناعت ضمنی به فیصله محکمه تحتانی تلقی می گردد:
۱- مصالحه محکوم علیه با محکوم له در مصارف یا محصول محکمه.
۲- تقاضای مهلت برای تأدیة دین از طرف محکوم علیه از محکوم له.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۳۷

۳- عدم شکایت شاکی در اصل موضوع و اکتفایه شکایت از مصارف محکمه.

ماده چهارصد و هجدهم:

هرگاه شاکی یا معترض اعتراض و شکایت خود را در ميعاد معينه تقديم و خود بدون اطلاع و عذر مؤجه به محکمه فوقانی حاضر نشود محکمه تصميم خود را مبنی بر سقوط حق شکایت یا اعتراض صادر و تصميم محکمه بعد از ثبت در دفتر به مراجع مربوط ابلاغ می‌گردد.

ماده چهار صد و نهم:

در صورت عدم حضور طرف مقابل معترض به محکمه در ميعاد معينه، حق اعتراض معترض به حال خود باقی است.

ماده چهار صد و بیستم:

سقوط حق اعتراض معترض بدلیل انقضای ميعاد و تماس حکم محکمه تحتانی به حق شخص ثالث مانع حق اعتراض شخص ثالث علیه فیصله محکمه تحتانی شده نمی‌تواند.

ماده چهار صد و بیست و یکم:

اعتراض شخص ثالث بعد از تطبیق و اجرای حکم نهایی بدون راییه عذر مؤجه فاقد اعتبار است.

ماده چهار صد و بیست و دوم:

نقض و بطلان حکم محکمه شهری ناحیوی، ولسوالی و علاقه داری از طرف محکمه هم درجه با این محاکم صورت گرفته نمی‌تواند.

۲۳۸ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده چهارصد و بیست و سوم:

صلاحیت استماع شکایت از طرف محکمه فوقانی به ملاحظه قیمت مدعی بها قانوناً تحدید گردیده است دعوی که موضوعات آن ذیلاً ذکر می-شود از تحدید مذکور مستثنی است:

- ۱- دعوی حق آبرو و یا دعوی احداث آن.
- ۲- دعوی مسدود نمودن دروازه و کلکین.
- ۳- دعوی تقسیم اموال متروکه.
- ۴- حق شفیع در جهت اثبات ترک و امتناع از دعوی.
- ۵- دعوی ارتفاع تعمیر همسایه در خواست دفع ضرر از آن.
- ۶- دعوی دفع ضرر مبرز، ناووه که طرف حویلی شخص دیگر باشد.
- ۷- دعوی حفر جویچه جدید از نهر مشترک.
- ۸- دعوی حفر قنات که از اثر حفر آن به قنات دیگری ضرر وارد گردد.
- ۹- دعوی اشخاص ناقص، فاقد اهلیت قانونی و غایب که مدعی یا مدعی علیه واقع شده و به ضرر آنها حکم صادر شده باشد.
- ۱۰- دعوی حق آبه.
- ۱۱- دعوی حق مرور.
- ۱۲- دعوی مرور زمان.
- ۱۳- دعوی که یکطرف آن دولت بوده و نماینده اداره قضایای دولت محکوم علیه قرار گیرد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۳۹

ماده چهارصد و بیست چهارم:

در صورت تعدد محکوم علیه و تقدیم شکایت از طرف یکی از آنها هرگاه حکم قابل تجزیه شناخته شود اشخاصی که شکایت نکرده اند از شکایت شاکی مستفید شده نمی‌توانند.

ماده چهارصد و بیست و پنجم:

احکام مربوط به شکایت و اعتراض علیه فیصله های غیر نهایی محاکم تحتانی و قرارهای قضائی صادره بر احکام و قرارهای نهایی محاکم تحتانی نیز تطبیق می‌شود.

ماده چهارصد و بیست و هشتم:

دیوان های محکمه ولایت قضایای مدنی را بر اساس شکایت طرف دعوی یا اعتراض خأرنوال بر احکام نهایی در صورت مخالفت از احکام قانون، خطا در تطبیق قانون، خطا در تاویل یا بطلان در اجراآت به نحوی که منجر به صدور حکم غیر قانونی گردیده باشد مورد رسیدگی قرار می‌دهد.

ماده چهارصد و بیست و هفتم:

در صورتی که فیصله و قرار محکمه تحتانی مطابق احکام قانون صادر و عاری از نواقص باشد هرگاه شکایت و اعتراض علیه فیصله متذکره غیر وارد تلقی گردد محکمه فوقانی قرار قضائی خود را مبنی به قانونی بودن حکم نهایی و تنفیذ آن صادر می‌نماید.

ماده چهارصد و بیست و هشتم:

هرگاه در فیصله محکمه تحتانی قانونیت رعایت نشده باشد حکم فقره (۲) ماده (۳۹۸) این قانون تطبیق می‌گردد.

۲۴۰ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده چهار صدویست ونهم:

هرگاه فیصله نهایی محکمه تحتانی به بطلان مواجه شود قضیه غرض رسیدگی مجدد به محکمه ذیصلاح احاله می‌گردد.

باب چهارم

اجراءت در دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه

ماده چهار صدوسی ام:

صلاحیت های دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه در قضایای احاله شده قرار ذیل است:

- ۱- رسیدگی ابتدایی قضایا مطابق صراحت قانون.
- ۲- رسیدگی در مرحله نهایی.
- ۳- رسیدگی از نظر قانونیت.

فصل اول

رسیدگی ابتدایی قضایا

ماده چهار صدوسی ویکم:

دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه در قضایائی که به غرض رسیدگی ابتدایی مطابق احکام قانون به آن احاله می‌گردد، رسیدگی می‌نماید.

ماده چهار صدوسی ودوم:

احکام محکمه ولایت ولوی ولسوالی در صورتی که بار دوم نقض گردد در دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه بصورت ابتدایی رسیدگی می‌شود.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۴۱

ماده چهارصدوسی و سوم:

حکم دیوان قضایای مدنی ستره محکمه که مطابق مواد (۴۳۲، ۴۳۱) این قانون صادر می‌گردد نهایی است.

ماده چهارصدوسی و چهارم:

اصول محاکمه و قواعدی که در حل و فصل قضایا در مرحله ابتدایی مرعی الاجراً است در رسیدگی ابتدایی دیوان قضایای مدنی ستره محکمه نیز قابل رعایت می‌باشد.

ماده چهارصدوسی و پنجم:

در صورت اختلاف نظر در فیصله ایکه ابتداءً مورد رسیدگی دیوان قرار می‌گیرد فیصله نهایی به اکثریت آراء صادر می‌شود.

فصل دوم

شرایط فرجام خواهی و اجراءات مربوط به آن

ماده چهارصدوسی و هشتم:

طرف غیر قانع، خأرنوال مدنی و نماینده قضایای دولت می‌توانند راجع به قضایای که توسط دیوان های محاکم ولایات، لوی ولسوالی و محکمه شهری کابل به صورت ابتدایی فیصله شده است به محکمه حاکمه یا دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه شکایت و اعتراض خود را تقدیم نمایند. محکمه مکلف است فرجام خواهی را ثبت و به فرجام خواه سند کتبی و وصول آنرا اعطا نماید.

ماده چهار صدوسی و هفتم:

۱- مدت فرجام خواهی دو ماه است.

۲۴۲ قانون اصول محاکمات مدنی

۲- محاسبه این مدت از تاریخ ابلاغ حکم صورت می‌گیرد.

ماده چهارصدوسی و هشتم:

مرجع تقدیم استدعای فرجام خواهی در مرکز کابل دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه بوده و در ولایات فرجام خواه می‌تواند استدعای خود را به ریاست محکمه ولایت تقدیم دارد.

ماده چهارصدوسی و نهم:

در قضایای حقوق عامه طرف غیر قانع، نماینده قضایای دولت یا خائنوال مدنی هر یک فرجام خواه شده می‌تواند.

ماده چهارصد و چهلم:

استدعای فرجام خواهی حاوی مطالب ذیل است:

۱- شهرت طرفین دعوی.

۲- اسم محکمه صادر کننده حکم.

۳- حکم فیصله‌ای که از آن شکایت صورت می‌گیرد.

۴- تاریخ ابلاغ حکم محکمه.

۵- موجبات فرجام خواهی.

ماده چهار صد و چهل و یکم:

استدعای که در آن حکم ماده (۴۴۰) این قانون مراعات نشده باشد از طرف مقام فرجام رسی مسترد می‌گردد و وقفه ناشی از این امر در میعاد قانونی فرجام خواهی محسوب نمی‌گردد.

ماده چهارصد و چهل و دوم:

عدم قناعت در ذیل پارچه ابلاغ حکم نیز فرجام خواهی محسوب می‌گردد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۴۳

ماده چهارصد و چهل و سوم:

محکمه صادر کننده حکم فورمه فرجام خواهی را طبق حکم ماده (۴۴۰) این قانون ترتیب می‌نماید.

ماده چهار صد و چهل و چهارم:

هرگاه استدعای فرجام خواهی به دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه تقدیم گردد تحریرات دیوان مذکور اوراق موضوع و فیصله محکمه تحتانی را از مرجع مربوط مطالبه می‌نماید.

ماده چهارصد و چهل و پنجم:

مرجع استدعای فرجام رسی در ولایات مکلف اند در ظرف یک هفته اوراق موضوع را رسماً به ستره محکمه ارسال نمایند.

ماده چهارصد و چهل و هشتم:

عدم رعایت مراتب قانونی فرجام رسی توسط مراجع مربوط که منجر به تأخیر ارسال اوراق و ضرر گردد باعث مسئولیت متخلفین می‌گردد.

ماده چهارصد و چهل و هفتم:

در قضایای که طرف دعوی دولت باشد اوراق به اثر شکایت محکوم علیه یا اعتراض نماینده قضایای دولت از طریق اداره مذکور به دیوان ستره محکمه احاله می‌گردد.

۲۴۴ قانون اصول محاکمات مدنی

فصل سوم

رسیدگی در مرحله نهایی

ماده چهار صد و چهل و هشتم:

احکام مندرج باب سوم این قانون در مورد رسیدگی در مرحله نهایی در دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه قابل تطبیق می‌باشد. حالت نقض و ارجاع قضیه به محکمه تحتانی از این حکم مستثنی است.

ماده چهار صد و چهل و نهم:

ستره محکمه در مرحله رسیدگی نهایی قضایا دارای صلاحیت های ذیل می‌باشد:

۱- نقض و یا ابطال فیصله یا قرار محکمه تحتانی بصورت کلی و یا قسمی و ارسال قضیه بخاطر رسیدگی مجدد توسط عین قضات یا ترکیب دیگر به محکمه مربوط.

۲- صدور فیصله بمنظور تصحیح تخطی در استناد بحکم قانون در صورتی که بعد از نقض فیصله به جمع آوری دلایل جدید یا دلایل تکمیل کننده در قضیه ضرورت احساس نشود و حالات قضیه توسط محکمه تحتانی به صورت مکمل و صحیح رسیدگی گردیده و صرف در استناد به حکم قانون تخطی صورت گرفته باشد.

۳- اعاده اوراق جهت رسیدگی مجدد به محکمه حاکمه در صورت نقض قرار محکمه به علت این که رسیدگی موضوع ایجاب صدور فیصله را می‌نماید، در این حالت حضور طرفین در دیوان ستره محکمه ضرور نمی باشد.

۴- تأیید حکم محکمه تحتانی در صورت صدور آن بر وفق قانون.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۴۵

فصل چهارم

رسیدگی به احکام نهایی محاکم تحتانی از نظر قانونیت

ماده چهار صد و پنجاهم:

فرجام رسی در مورد احکام نهایی محاکم ولایات، لوی و لسوالی و محکمه شهری کابل از صلاحیت ستره محکمه می‌باشد که توسط دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه بنابر استدعای فرجام خواه عملی می‌گردد.

ماده چهار صد و پنجاه و یکم:

(۱) دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه احکام نهایی محاکم تحتانی را صرف از لحاظ قانونیت و مطابقت آن با احکام شریعت اسلامی رسیدگی می‌نماید.

(۲) هرگاه دیوان مذکور به اثر غورمطمئن گردد که حکم محکمه تحتانی مطابق قانون و احکام شریعت اسلامی صادر گردیده است شکایت و اعتراض را رد و به تنفیذ حکم نهایی قرار صادر می‌نماید.

(۳) هرگاه در نتیجه غور دیوان مربوط ستره محکمه ثابت گردد که در احکام نهایی محاکم تحتانی تخطی قانونی صورت گرفته فیصله را نقض و حالات آن را با دلایل تصریح نموده غرض صدور فیصله مجدد به محکمه تحتانی ارجاع می‌نماید.

ماده چهار صد و پنجاه و دوم:

موجبات بطلان احکام نهایی محاکم تحتانی مندرج ماده (۳۹۹) و اسباب نقض مندرج ماده (۴۰۰) این قانون در مرحله رسیدگی به

۲۴۶ قانون اصول محاکمات مدنی

احکام نهایی محاکم تحتانی از نظر قانونیت نیز قابل تطبیق می‌باشد.

ماده چهار صدو پنجاه وسوم:

رسیدگی به احکام نهایی محاکم تحتانی نسبت عدم قناعت در دیوان مدنی حقوق عامه ستره محکمه به تقدیم اعتراض موقوف نبوده احکام مذکور در صورت موجودیت نواقص قانونی نقض می‌گردد.

ماده چهار صدو پنجاه وچهارم:

در نقض فیصله به دلیل مخالفت آن با احکام قانون به اسناد تقنینی اعتبار داده می‌شود که حین صدور حکم محکمه تحتانی نافذ بوده است.

ماده چهار صدو پنجاه وپنجم:

تجدید رسیدگی فیصله نقض شده به امر دیوان مربوط ستره محکمه در محاکم تحتانی موقوف به تقدیم استدعا و عریضه جدید نمی‌باشد.

ماده چهار صدو پنجاه وششم:

اعتراضات خارج از موضوع فیصله محکمه در مرحله فرجام رسی قابل رسیدگی نبوده دعوی جدید پنداشته می‌شود.

ماده چهار صدو پنجاه وهفتم:

احکامیکه در دعوی حادث در ضمن دعوی اصلی صادر می‌گردد قبل از فیصله دعوی اصلی قابل فرجام رسی نمی‌باشد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۴۷

ماده چهار صد و پنجاه و هشتم:

فرجام خواهی، تنفیذ احکام متعلق به فیصله محکمه تحتانی را متوقف می‌سازد.

ماده چهار صد و پنجاه و نهم:

دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه حین رسیدگی احکام نهایی محاکم تحتانی از نظر قانونیت می‌تواند طرفین دعوی را جلب نماید.

ماده چهار صد و شصت:

هرگاه از اثر استدعا و شکایت طرف دعوی دیوان مربوط ستره محکمه حکم دیوان محکمه ولایت را که متکی بر انقضای میعاد و یا رد حق استیناف خواهی طرف دعوی صادر شده است نقض نماید موضوع را غرض دوران مجدد به دیوان محکمه تحتانی اعاده می‌نماید.

ماده چهار صد و شصت و یکم:

هرگاه قرار یا حکم انقضای میعاد که از دیوان مربوط محکمه ولایت صادر شده قابل نقض نباشد و شاکی صرف بر قانونیت فیصله محکمه اول اعتراض یا شکایت داشته باشد محکمه ولایت قضیه را از نظر قانونیت رسیدگی می‌نماید.

ماده چهار صد و شصت و دوم:

هرگاه دیوان مربوط محکمه ولایت مخالف تصمیم دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه حکم صادر نماید و دیوان موصوف فیصله دومی محکمه ولایت را قابل نقض تشخیص نماید هیأت کامل قضایای مدنی ستره محکمه به موضوع رسیدگی می‌نماید.

۲۴۸ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده چهارصد و شصت و سوم:

هرگاه دیوان قضایای مدنی و حقوق عامه ستره محکمه بعد از صدور فیصله دومی دیوان مربوط محکمه تحتانی به دلایل اقامه شده قانع شود به تنفیذ حکم قرار صادر می‌نماید.

ماده چهار صد و شصت و چهارم:

قرار محکمه ولایت مبنی بر نقض حکم محکمه تحتانی و اعاده دعوی به محکمه مذکور قابل فرجام خواهی به دیوان مدنی و حقوق عامه ستره محکمه نمی‌باشد.

ماده چهارصد و شصت و پنجم:

هرگاه فیصله محکمه تحتانی عاری از نقض بطلان بوده و صرف دارای نواقص جزئی و شکلی باشد فیصله غرض اصلاح به محکمه صادر کننده حکم اعاده می‌شود در این صورت به تجدید دعوی و احضار شهود لزوم ندارد.

ماده چهارصد و شصت و ششم:

دیوان فرجام رسی می‌تواند اصل اوراق را که طرفین دعوی به محکمه تحتانی تقدیم نموده است غرض ملاحظه مطالبه نماید.

ماده چهارصد و شصت و هفتم:

هرگاه فرجام خواه بدون عذر مؤجه در ظرف یک‌ماه از ورود قضیه اعتراض خود را به دیوان فرجام رسی تقدیم نکند و یا خود حاضر نشود قرار قضائی مبنی بر تنفیذ و یا نقض فیصله محکمه تحتانی صادر می‌گردد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۴۹

ماده چهارصد و شصت و هشتم:

قرار صادره دیوان فرجام رسی حاوی مطالب ذیل می‌باشد:

- ۱- شهرت، پیشه و محل اقامت طرفین دعوی.
- ۲- سبب تحریک دعوی.
- ۳- حکم محکمه تحتانی.
- ۴- خلاصه اعتراض و دلایل ارایه شده طرفین.
- ۵- اسباب تنفیذ.
- ۶- اسباب نقض و بطلان از نگاه قانونیت.

ماده چهارصد و شصت و نهم:

فیصله یا قراری که از دیوان فرجام رسی نقض و یا بطلان شده به محکمه حاکمه اعاده می‌گردد. محکمه که فیصله به آن احاله شده است مکلف است حکم و یا تصمیم فرجام رسی را با عین الفاظ و کلمات داخل فیصله دوم خود بنماید در عدم رعایت این امر فیصله بار دوم نقض می‌گردد.

ماده چهارصد و هفتادم:

هرگاه در یک دعوی محکوم علیه بیش از یک نفر باشد و در اثر فرجام خواهی یکی از آنها فیصله نقض گردد سایرین از این نقض استفاده کرده نمی‌تواند. موارد ذیل از این حکم مستثنی است:

- ۱- محکومیت اصیل و کفیل به تادیه دین.
- ۲- ترکه و تقسیم اراضی و اموال مشترک بین ورثه و شرکا.

۲۵۰ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده چهارصد و هفتاد و یکم:

هرگاه محکوم علیه محکمه مرافعه قبل از بررسی دیوان فرجام رسی فوت گردد حقوق فرجام خواهی به ورثه انتقال می‌کند.

ماده چهارصد و هفتاد و دوم:

محکوم علیه بالای شخص ثالث خارج از فیصله نمی‌تواند فرجام خواهی کند.

ماده چهارصد و هفتاد و سوم:

هرگاه محکوم علیه بعد از انقضای میعاد فرجام خواهی فوت گردد ورثه اش حق فرجام خواهی را ندارد. عذر موجه از این حکم مستثنی است.

ماده چهارصد و هفتاد و چهارم:

تزکیه نشدن شهود ملزمه فیصله را قابل غور دیوان فرجام رسی ساخته و باعث ارجاع آن به محکمه حاکمه می‌گردد.

ماده چهار صد و هفتاد و پنجم:

بروز اختلاف در مورد حق فرجام خواهی و یا انقضای میعاد باعث رسیدگی موضوع توسط دیوان فرجام رسی می‌گردد.

ماده چهار صد و هفتاد و ششم:

دیوان فرجام رسی رسیدگی خود را در قضیه حسب ذیل انجام می‌دهد:

۱- بررسی قوت و ضعف دلایل طرفین دعوی.

۲- بررسی قوت و ضعف دلایل مندرج در حکم محکمه تحتانی.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۵۱

ماده چهار صد و هفتاد و هفتم:

محاکم تحتانی مکلف اند دلایل دست داشته طرفین دعوی و دلایل خود را مستند با ذکر مواد قانونی و جزئیات شریعت اسلامی بصورت واضح در فیصله درج نمایند

ماده چهار صد و هفتاد و هشتم:

تردید و یا قبول اعتراضات فرجام خواه با توجه به دلایل و اسناد رایه شده ماده به ماده در قرار درج می‌گردد.

ماده چهار صد و هفتاد و نهم:

قرار فیصله های صادره محکمه تحتانی در موارد ذیل غیر قابل فرجام رسی است:

۱- احکامیکه مستند به اقرار صریح و یا ابراء حضوری خود انکار و دلایل قوی که وثیقه را مشبوه بسازد موجود نباشد. موجودیت شهود نفی متواتر بر عدم حضور و عدم اقرار از این امر مستثنی است.

۲- سقوط حق فرجام خواهی به اثر قناعت طرفین که شکل رسمی را حاصل نموده باشد.

۳- حکم حکمی که طرفین به رضایت خود بر قاطعیت حکم او اقرار و حکم درج و وثیقه شرعی شده باشد.

۲۵۲ قانون اصول محاکمات مدنی

باب پنجم

تجدید نظر بر فیصله ها و قرارهای نهایی در قضایای مدنی و

حقوق عامه

فصل اول

تجدید نظر

ماده چهار صد و هشتادم:

قضای القضا، لوی خرنوال، متضرر هر یک می تواند به سبب ظهور دلایل جدید بر قرار یا فیصله های نهایی محاکم اعتراض نماید.

ماده چهار صد و هشتاد و یکم:

تجدید نظر بر فیصله یا قرار های نهایی محاکم از صلاحیت شورای عالی ستره محکمه می باشد.

ماده چهار صد و هشتاد و دوم:

موارد تجدید نظر قرار ذیل است:

- ۱- ثبوت کذب شهادت شهود.
- ۲- ثبوت کذب استنتاج اهل خبره.
- ۳- ثبوت جعل و تزویر در اسناد و مدارک اثباتیه.
- ۴- ثبوت ترجمه نادرست مترجم که در حکم مؤثر باشد.
- ۵- رایه سند مثبتیه از طرف محکوم علیه که هنگام اصدار حکم موجود نباشد.

۶- سایر علل جدید که برای محکمه حین بررسی موضوع معلوم نبوده و بعد از اصدار حکم واضح و یا در حین رسیدگی اصلاً مطرح

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۵۳

نظر قرار نگرفته باشد و علل متذکره فوق موجب لغو حکم شده
بتواند.

فصل دوم

اجراآت مربوط به تجدید نظر

ماده چهار صد و هشتاد و سوم:

هرگاه دلایل مؤجه مبنی بر لغو حکم نهایی موجود باشد شورای عالی
ستره محکمه به لغو حکم قرار صادر نموده قضیه را غرض رسیدگی
مجدد به محکمه حاکمه یا محکمه دیگر ارجاع می‌دارد.

ماده چهار صد و هشتاد و چهارم:

هرگاه شورای عالی ستره محکمه قضیه مورد تجدید نظر را قابل
بررسی بیشتر تشخیص دهد سوابق قضیه را جهت ارزیابی ابتدایی به
کمیسیون مرکب از دو عضو دیوان مدنی تحت ریاست یکی از اعضای
شورای عالی ستره محکمه تفویض می‌نماید.

ماده چهار صد و هشتاد و پنجم:

کمیسیون مقدماتی اعتراض معترض را بر فیصله نهایی مورد غور
قرار داده در روشنی حکم ماده (۴۸۲) این قانون ارزیابی می‌نماید. در
صورت لزوم می‌تواند طرفین قضیه را احضار و چگونگی موضوع را از
آنها استیضاح نماید.

ماده چهار صد و هشتاد و ششم:

کمیسیون مؤظف نظریات خود را در دو نسخه تنظیم و همراه با
سوابق به ریاست دارالانشاء شورای عالی ستره محکمه می‌سپارد.

۲۵۴ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده چهار صد و هشتاد و هفتم:

مرجع تقدیم درخواست تجدید نظر در صورتی که درخواست کننده شخص متضرر باشد ستره محکمه می باشد.

ماده چهار صد و هشتاد و هشتم:

(۱) میعاد تقدیم استدعای تجدید نظر به احکام نهایی در قضایای احوال شخصی (خانواده) مدت سه ماه است.
(۲) آغاز مدت مندرج فقره (۱) این ماده از تاریخ صدور فیصله نهایی محاسبه می شود.

ماده چهار صد و هشتاد و نهم:

میعاد رسیدگی بر تجدید نظر بعد از تقدیم اعتراض مدت سه ماه می باشد.

باب ششم

احکام متفرقه

ماده چهار صد و نودم:

تصامیم و قرارهای مجالس غیر قضائی در موضوعات مدنی و حقوق عامه مدار اعتبار نیست.

ماده چهار صد و نود یکم:

قضاوت در موضوعات حقوق مدنی بعد از تقدیم عریضه دعوی صورت می گیرد.

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۵۵

ماده چهار صدونود و دوم:

قاضی نمی‌تواند صلاحیت قضاوت را به قاضی دیگری تفویض نماید مگر این‌که در قانون طور دیگری تصریح شده باشد.

ماده چهار صدونو دوسوم:

قاضی نمی‌تواند حل و فصل قضایای داخل صلاحیت خود را بدون امر صریح قانون بی موجب قانونی تعطیل و تأخیر نماید.

ماده چهار صدونو دو چهارم:

قاضی مکلف است از کردار و گفتار منافی نزاهت قضائی جدا اعتراض نماید.

ماده چهار صدونو دو پنجم:

قضاوت قاضی با نظر داشت زمان، محل، موضوع و حادثه تقیید و تخصیص و تجزیه شده می‌تواند.

ماده چهار صدونود و هشتم:

هرگاه موضوع دعوی دین یا خرید اموال منقول و غیر منقول و مدعی علیه متوفای فاقد وارث شرعی باشد اداره قضایای دولت نزد قضا ممثل قانونی متوفی شناخته شده و محکمه در موضوع رسیدگی می‌نماید.

ماده چهار صدونو دو هفتم:

قاضی به هیچ وجه نمی‌تواند به مدعی، مدعی علیه و شهود تلقین کند.

۲۵۶ قانون اصول محاکمات مدنی

ماده چهار صدونود و هشتم:

قاضی باید علاوه بر احاطه کامل بقوانین نافذ کشور و احکام شریعت اسلامی بر عرف، عادات و عنعنات عمومی جامعه وقوف کافی داشته باشد.

ماده چهار صدونودنهم:

حکم قضاء مستند بر مدارک اثباتیه له و علیه یک یا بعضی از وارثین حکم برکلی ورثه است.

ماده پنجصدم:

قضاء مظهر است نه مثبت محکوم به در حقیقت امر ثابت بوده و قاضی آنرا به اساس دلایل رایه شده قانون و شریعت اظهار می نماید.

ماده پنجصدویکم:

حکم قاضی در صورت عدم موجودیت احکام صریح قانون مطابق به اساسات شریعت اسلامی صادر می گردد دارای قوت و قدرت در محکوم به می باشد.

ماده پنجصدودوم:

صغیر، مجنون، معتوه، محجور و غایب نمی تواند مستقیماً خصم شرعی واقع شوند.

ماده پنجصدوسوم:

فیصله های محاکم شهری، ناحیوی، ولسوالی و علاقه داری که به اساس اقرار مدعی یا مدعی علیه یا وثیقه مدار حکم از اقرار مدعی و مدعی علیه و مورث شان یا ابرای شرعی مبنی باشد، غیر قابل استیناف است محکمه

قانون اصول محاکمات مدنی ۲۵۷

فوقانی در این موارد به رد استیناف طلبی تصمیم اتخاذ می‌نماید، وثایق مشبوه از این حکم مستثنی است.

ماده پنجمصد و چهارم:

ستره محکمه مکلف است به منظور تطبیق مؤثر احکام این قانون قواعد ولوایح خاص که به تصویب شورای عالی ستره محکمه رسیده باشد در مورد شرایط صحت دعوی و امثال آن وضع نماید.

ماده پنجمصد و پنجم:

فیصله های محاکم علاقه داری و ولسوالی که اسباب حکم در آن حلف (سوگند) و یا اسقاط حلف باشد تابع اجراءات ذیل است:

۱- هرگاه فیصله مذکور در محکمه فوقانی نقض شود مراتب احکام فصل چهارم باب سوم این قانون رعایت می‌گردد.

۲- در صورتی که فیصله مذکور در محکمه فوقانی قابل نقض دیده نشود و مدعی مطالبه اقامه شهود را داشته باشد دیوان مربوط محکمه ولایت و محکمه معادل آن طی قرار قضائی قضیه را غرض دوران اقامه شهود به محکمه مربوط راجع می‌نماید.

۳- در محکمه ای که قضیه به آن احاله گردیده صرف موضوع اقامه شهود درج فورمه جدید دعوی گردیده و از مدعی غرض احضار شهود استحضاری اخذ می‌شود دوران مجدد دعوی به این منظور ایجاب تقدیم صورت دعوی جدید را نمی‌نماید.

۴- میعاد آوردن شهود بعد از دایر شدن مجدد دعوی در محکمه اول یک ماه می‌باشد.

۵- هرگاه مدعی اقامه شهود نمود و شهود مذکور قبول یا رد شد در هر دو حال قضیه باید محاکم فوقانی را طی نماید.

۲۵۸ قانون اصول محاکمات مدنی

۶- هرگاه مدعی در میعاد یک ماه از احضار شهود عاجز بماند فیصله اول کسب قطعیت می‌نماید.

۷- رویت قانونی قضیه به محکمه اول جهت اقامه شهود حیثیت مکمل فیصله اول را داشته استینافی نبوده تابع محصول مرافعی نمی‌باشد.

ماده پنجدوششم:

این قانون یکماه بعد از نشر در جریده رسمی نافذ و با انفاذ آن اصولنامه اداری محاکم عدلی مؤرخ ۲۰ برج میزان ۱۳۲۸ با ضمایم آن، اصول اجراءات محاکمات حقوقی عدلی مؤرخ اول جدی سال ۱۳۲۷ اصولنامه اصول تعیین میعاد دعاوی ابتدایی و استماع مرافعه و تمیز در دعاوی حقوقی و جزائی مؤرخ ۲۷ سنبله سال ۱۳۲۴ باتمام ضمایم و تعدیلات مربوط و ماده واحده اصول محاکمات اداری نافذ ۲۴ جدی ۱۳۳۱ و احکام سایر قوانین و اسناد تقنینی که با احکام این قانون مغایرت داشته باشد ملغی شناخته می‌شود.

تعدیلات قانون اصول محاکمات مدنی

تعدیلات قانون اصول محاکمات مدنی ۲۶۱

فرمان

تقنینی رئیس جمهوری

اسلامی افغانستان در مورد تعدیل و حذف برخی مواد قانون

اصول محاکمات مدنی

شماره: (۱۳۵)

تاریخ: ۱۳۸۶/۱۰/۲۷

ماده اول:

مواد دوصد و پانزدهم، دو صد و نود و هشتم، دوصد و نود و نهم، سه صد و دو، سه صد و دو و سه صد و سیزدهم قانون اصول محاکمات مدنی منتشره جریده رسمی شماره (۷۲۲) سال ۱۳۶۹ هـ. ش ذیلاً تعدیل گردد:

۱- ماده دوصد و پانزدهم:

در دعوی اموال غیر منقول به منظور صحت حکم، اقامه شهود ذولیدی بعد از صحت دعوی معتبر می باشد. در صورت عجز مدعی از احضار شهود ذولیدی، تصدیق خصمین قابل اعتبار است. در صورت انکار و حلف مدعی علیه مبنی بر عدم ذولیدی، موضوع به ترک خصومت خاتمه می یابد.

۲۶۲ تعديلات قانون اصول محاکمات مدنی

۲- مادهٔ دو صد و نود و هشتم:

وارثی از عرایض مبنی بر مشبوهیت یا تزویر اسناد رسمی، مربوط به محمه ابتدائیه می باشد که اصل دعوی را رسیدگی می نماید.

محکمه ادعای تزویر را همزمان و توأم با اصل دعوی ضمن یک فیصله منفصل می سازد.

۳- مادهٔ دو صد و نود و نهم:

هرگاه عرایض مبنی بر مشبوهیت یا تزویر اسناد به مراجع دیگر تقدیم گردد، به محکمه ابتدائیهٔ مربوط رجعت داده می شود.

در صورتی که سند مورد ادعا در محکمه که قضیه را تحت رسیدگی قرار می دهد، ترتیب نشده باشد، نظر محکمهٔ حوزة ترتیب کننده به صبغة نیابت قضائی به محکمه ای که قضیه را تحت رسیدگی قرار می دهد، ارائه می گردد.

ادعای مشبوهیت یا تزویر اسناد از طرف مقرر، شهود یا قایم مقام قانونی آنها صورت می گیرد.

۴- مادهٔ سه صد:

تعقیب جزائی موضوع مشبوهیت یا تزویر اسناد، الی صدور حکم قطعی و نهائی محکمه در مورد دعوی حق العبدی معطل می گردد.

تعدیلات قانون اصول محاکمات مدنی ۲۶۳

۵- مادهٔ سه صد و دوم:

هرگاه محکمه بعد از ارزیابی دلایل، ادعای مشبوهیت یا تزویر را وارد بدانند، به مدعی تفهیم می کند تا صورت دعوی خود را توأم با دعوی اصل موضوع ارائه بدارد.

۶- مادهٔ سه صد و سیزدهم:

هرگاه رسیدگی دعوی مشبوهیت یا تزویر توأم با دعوی اصلی صورت بگیرد، محکمهٔ رسیدگی کننده مکلف است از نتیجه اجزای خود به محکمه ای که سند در آن ترتیب گردیده و یا اداره مخزن که کهنه سند در آن قرار دارد، وقتاً فوقتاً اطلاع دهند، تا از بیع و اجرای مثنی خودداری شود.

مادهٔ دوم:

مواد سه صد و یازدهم و سه صد و دوازدهم قانون اصول محاکمات مدنی حذف گردد.

مادهٔ سوم:

این تعدیل و حذف از تاریخ توشیح نافذ و در جریسدهٔ رسمی نشر گردد.

حامد کرزی

رئیس جمهوری اسلامی

افغانستان

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**